

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

**ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

Διπλωματική Εργασία

**Συγκριτική Αξιολόγηση του Ελληνικού Τραπεζικού
Συστήματος με αυτό των χωρών της Νότιας Ευρώπης**

Επιβλέπων καθηγητής: Κωνσταντίνος Ζοπουνίδης

Ελευθερία Νικολαράκη

A.M: 2012019032

Χανιά 10/11/2015

Μέλη επιτροπής:

Κος Δούμπος Μιχαήλ Αναπληρωτής Καθηγητής

Πασιούρας Φώτιος Αναπληρωτής Καθηγητής

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω κάποια άτομα που συνέβαλαν καθοριστικά στην εκπόνηση της. Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Ζοπουνίδη Κωνσταντίνο για την εμπιστοσύνη, την υποστήριξη και την καθοδήγηση που μου παρείχε καθόλη τη διάρκεια της διπλωματικής εργασίας. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τους καθηγητές κυρίους Πασιούρα Φώτιο και Δούμπο Μιχαήλ για την τιμή που μου έκαναν να διαβάσουν τη διπλωματική μου εργασία και να συμμετάσχουν στην τριμελή επιτροπή εξέτασης.

Παράλληλα, να ευχαριστήσω θερμά το Νίκη Δημήτριο, διδάκτωρα και μέλος του εργαστηρίου συστημάτων χρηματοοικονομικής διοίκησης για την καθοδήγηση της και την συμβολή της στην υλοποίηση του ερευνητικού τμήματος της παρούσας εργασίας.

Τέλος, θερμά ευχαριστώ τους γονείς μου για την ηθική και υλική υποστήριξη που μου παρείχαν και τους φίλους μου για την ηθική τους συμπαράσταση.

Κατάλογος περιεχομένων

Περίληψη	8
Κεφάλαιο 1 – Παρούσα κατάσταση στον τραπεζικό τομέα	9
1.1 Οικονομικό περιβάλλον και ύφεση στην Ελλάδα	9
1.2 Το Ευρωπαϊκό Οικονομικό Μοντέλο	13
1.3 Χρηματοπιστωτικό σύστημα και οικονομική δραστηριότητα	20
1.4 Ελληνικά Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	22
1.5 Χρηματοπιστωτικό σύστημα Ιταλίας	28
1.6 Χρηματοπιστωτικό σύστημα Ισπανίας	31
Κεφάλαιο 2 - Χρηματοπιστωτικό σύστημα και οικονομία.....	36
2.1 Οικονομική μεγέθυνση.....	36
2.2 Οικονομικές διακυμάνσεις	39
2.3 Εγχώριο τραπεζικό σύστημα	40
2.4 Μη εξυπηρέτηση δανείων	44
2.5 Εταιρική διακυβέρνηση σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.....	47
2.6 Αίτια και επιπτώσεις της κρίσης στον χρηματοπιστωτικό τομέα (6).....	50
Κεφάλαιο 3 – Αξιολόγηση των Τραπεζικών Ιδρυμάτων	54
3.1 Βιβλιογραφική ανασκόπηση	54
3.2 Τραπεζικοί δείκτες.....	62
3.2.1 Δείκτες κερδοφορίας	63
3.2.2 Δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας.....	68
3.2.3 Δείκτες ρευστότητας	71
3.2.4 Δείκτες ποιότητας χαρτοφυλακίου	73
Κεφάλαιο 4 – Μεθοδολογία της έρευνας	77
4.1 Εισαγωγή.....	77
4.2 Δείγμα της έρευνας.....	78
4.3 Ανάλυση Χρηματοοικονομικών δεικτών	79
4.4 Θεωρητικό Υπόβαθρο της μεθόδου Πολυκριτήριας Ανάλυσης PROMETHEE	82
Κεφάλαιο 5 – Ανάλυση δεικτών και ερμηνεία αποτελεσμάτων	86
5.1 Κερδοφορία.....	86
5.1.1 ROE	87
5.1.2 ROA.....	90
5.1.3 Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	92
5.1.4 Καθαρά έσοδα από τόκους/καθαρά λειτουργικά έσοδα.....	94
5.1.5 Μη επιτοκιακά έξοδα/Συνολικά Έσοδα	95
5.1.6 Μη επιτοκιακά έξοδα/ Σύνολο ενεργητικού.....	97
5.2 Κεφαλαιακή επάρκεια	98
5.2.1 Ίδια Κεφάλαια/Σύνολο ενεργητικού	98
5.2.2 Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας	101
5.2.3 Δείκτης βασικών κεφαλαίων	102
5.3 Δείκτες ρευστότητας	104
5.3.1 Ρευστά Διαθέσιμα/ Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	104
5.3.2 Ρευστά Διαθέσιμα/Σύνολο ενεργητικού	107
5.3.3 Απαιτήσεις κατά Χρημ/κών ΠΙ/Υποχρεώσεις προς Χρη/κά ΠΙ.....	108
5.4 Δείκτες ποιότητας χαρτοφυλακίου	111
5.4.1 Συσσωρευμένες προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/Σύνολο δανείων σε καθυστέρηση	111
5.4.2 Δάνεια σε καθυστέρηση-Συσσωρευμένες προβλέψεις/Ίδια Κεφάλαια.....	112

5.4.3 Δάνεια σε καθυστέρηση/Σύνολο δανείων	114
5.4.4 Προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/Καθαρά έσοδα τόκων	115
5.4.5 Συσσωρευμένες προβλέψεις για κίνδυνο/ Σύνολο δανείων	117
Κεφάλαιο 6 – Εφαρμογή και αποτελέσματα της Πολυκριτήριας Ανάλυσης	
PROMETHEE II.....	120
6.1 Εισαγωγή.....	120
6.2 Πληροφορίες σχετικά με τις τράπεζες του δείγματος	121
6.3 Κατάταξη ελληνικών, ιταλικών, ισπανικών τραπεζών με την μέθοδο	
PROMETHEE II	136
6.4 Κατάταξη ελληνικών τραπεζών με την μέθοδο PROMETHEE II.....	142
Κεφάλαιο 7 – Συμπεράσματα	145
Βιβλιογραφία	147

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 1: Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη-18 Π.Μ. (%) ως προς την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους (IOBE, 2015) ..	12
Εικόνα 2. Στοιχεία Ελληνικών Τραπεζών.....	28
Εικόνα 3. Μη εξυπηρετούμενα δάνεια ανά τομέα στην Ισπανία (2013).....	34
Εικόνα 4. Τραπεζικά δάνεια προς τον ιδιωτικό τομέα ως ποσοστό % ΑΕΠ (πηγή ΕΛΣΤΑΤ και ΤτΕ).....	41
Εικόνα 5. Δάνεια προ προβλέψεων και μη εξυπηρετούμενα δάνεια ελληνικών τραπεζών 2007-2013 (Πηγή: Καθημερινή).....	45
Εικόνα 6. Η αναλογία δανείων προς καταθέτες στις χώρες της Ευρώπης το 2014 (Πηγή: Ημερησία).....	47
Εικόνα 7. Ζημιές χρηματοπιστωτικού συστήματος (δισ. €) ανά γεωγραφική περιοχή την περίοδο 2007-2010 (Πηγή: Bloomberg, 2011).....	51
Εικόνα 8. Απολεσθείσες θέσεις εργασίας χρηματοπιστωτικού συστήματος ανά γεωγραφική περιοχή την περίοδο 2007-2010 (Πηγή: Bloomberg, 2011).....	52
Εικόνα 9. Κατανομή σωρευτικών ζημιών ανά κατηγορία δραστηριότητας (Πηγή: Bloomberg, 2011).	53
Εικόνα 10. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE) ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.	87
Εικόνα 13. Ετήσιος μέσος όρος αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE) ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.	88
Εικόνα 14. Ετήσια διάμεσος αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE) ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.	89
Εικόνα 17. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος αποδοτικότητα ενεργητικού (ROA) ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	90
Εικόνα 18. Ετήσιος μέσος όρος αποδοτικότητα ενεργητικού (ROA) ελληνικών, ιταλικών, ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.	91
Εικόνα 19. Ετήσια διάμεσος αποδοτικότητα ενεργητικού (ROA) ελληνικών, ιταλικών, ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.	92
Εικόνα 20. Ετήσιος μέσος όρος καθαρού περιθωρίου κέρδους μεγάλων ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.	93
Εικόνα 21. Ετήσια διάμεσος καθαρού περιθωρίου κέρδους μεγάλων ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.	93
Εικόνα 22. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος καθαρού περιθωρίου κέρδους	

ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	92
Εικόνα 24. Ετήσιος μέσος όρος καθαρού περιθωρίου τόκων ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.	94
Εικόνα 27. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος μη επιτοκιακών εξόδων προς συνολικά έσοδα ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.	95
Εικόνα 28. Ετήσιος μέσος όρος μη επιτοκιακών εξόδων προς συνολικά έσοδα ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	96
Εικόνα 29. Ετήσια διάμεσος μη επιτοκιακών εξόδων προς συνολικά έσοδα ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	96
Εικόνα 30. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος μη επιτοκιακών εξόδων προς σύνολο ενεργητικού ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.	97
Εικόνα 31. Ετήσιος μέσος όρος μη επιτοκιακών εξόδων προς σύνολο ενεργητικού ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	98
Εικόνα 33. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος ιδίων κεφαλαίων προς σύνολο ενεργητικού ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.	99
Εικόνα 34. Ετήσιος μέσος όρος ιδίων κεφαλαίων προς σύνολο ενεργητικού ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	100
Εικόνα 35. Ετήσια διάμεσος ιδίων κεφαλαίων προς σύνολο ενεργητικού ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	100
Εικόνα 36. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	101
Εικόνα 37. Ετήσιος μέσος όρος του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	102
Εικόνα 39. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του δείκτη βασικών κεφαλαίων ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	103
Εικόνα 40. Ετήσιος μέσος όρος του δείκτη βασικών κεφαλαίων ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	104
Εικόνα 42. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του πρώτου δείκτη ρευστότητας ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	105
Εικόνα 43. Ετήσιος μέσος όρος του πρώτου δείκτη ρευστότητας ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	106
Εικόνα 44. Ετήσια διάμεσος του πρώτου δείκτη ρευστότητας ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	106
Εικόνα 45. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του δεύτερου δείκτη ρευστότητας ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	107
Εικόνα 46. Ετήσιος μέσος όρος του δεύτερου δείκτη ρευστότητας ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	108
Εικόνα 48. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του τρίτου δείκτη ρευστότητας ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	109
Εικόνα 49. Ετήσιος μέσος όρος του τρίτου δείκτη ρευστότητας ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	110
Εικόνα 50. Ετήσια διάμεσος του τρίτου δείκτη ρευστότητας ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	110
Εικόνα 51. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του πρώτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	111
Εικόνα 52. Ετήσιος μέσος όρος του πρώτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	112
Εικόνα 54. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του δεύτερου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	113
Εικόνα 55. Ετήσιος μέσος όρος του δεύτερου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου	

ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	114
Εικόνα 57. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του τρίτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.	114
Εικόνα 58. Ετήσιος μέσος όρος του τρίτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	115
Εικόνα 60. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του τέταρτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.	116
Εικόνα 61. Ετήσιος μέσος όρος του τέταρτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	116
Εικόνα 62. Ετήσια διάμεσος του τέταρτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	117
Εικόνα 63. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του πέμπτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.	118
Εικόνα 64. Ετήσιος μέσος όρος του πέμπτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.....	118
Εικόνα 66. Στοιχεία ισολογισμού & αποτελεσμάτων τραπεζικών ομίλων έτους 2014 (Πηγή: Ελληνική Ένωση Τραπεζών)	132
Εικόνα 67. Στοιχεία ισολογισμού & αποτελεσμάτων ιταλικών και ισπανικών.....	136
Εικόνα 68. Πρώτο δείγμα εφαρμογής Πολυκρήριας ανάλυσης.....	136
Εικόνα 69. Βαθμολογίες ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών	136
Εικόνα 70. Κατάταξη ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών	137
Εικόνα 71. Δεύτερο δείγμα εφαρμογής Πολυκριτήριας ανάλυσης.....	143
Εικόνα 72. Βαθμολογία και κατάταξη ελληνικών τραπεζών	143

Πίνακας 1. Μεγαλύτερες εισηγμένες εταιρείες στην Ελλάδα (2013)**Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**

Πίνακας 2 Μέγεθος των τραπεζικών ισολογισμών στις μεγάλες χώρες της ζώνης του ευρώ (τα αποθέματα ως ποσοστό του ΑΕΠ για το τέλος του 2010).....

Πίνακας 3. Δάνεια προς τον ιδιωτικό τομέα στην Ελλάδα και την ευρωζώνη (ποσοστό % ΑΕΠ).....**Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**

Πίνακας 4. Στοιχεία ισολογισμού & αποτελεσμάτων τραπεζικών ομίλων έτους 2014 (Πηγή: Ελληνική Ένωση Τραπεζών) .....

Πίνακας 5. Στοιχεία ισολογισμού & αποτελεσμάτων ιταλικών και ισπανικών.....

Πίνακας 6 Πρώτο δείγμα εφαρμογής Πολυκρήριας ανάλυσης.....

Πίνακας 7 Βαθμολογίες ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών.....

Πίνακας 8 Κατάταξη ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών.....

Πίνακας 9 Δεύτερο δείγμα εφαρμογής Πολυκριτήριας ανάλυσης .....

Πίνακας 10 Βαθμολογία και κατάταξη ελληνικών τραπεζών .....

Περίληψη

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει υποστεί ραγδαίες αλλαγές την τελευταία δεκαετία με τις αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο στην Ευρώπη και την Ευρωζώνη. Η δυναμική του χρηματοπιστωτικού συστήματος επηρεάζεται από το εξελισσόμενο περιβάλλον και κατευθύνει την στρατηγική των χρηματοπιστωτικών συστημάτων. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται οι χρηματοοικονομικοί δείκτες από τις τράπεζες της Ελλάδας για τα έτη 2004-2014, οι οποίοι συγκρίνονται με τους αντίστοιχους δείκτες τραπεζών της Ιταλίας και της Ισπανίας, περιφερειακών χωρών της Ευρωζώνης των οποίων η οικονομία υπέστη ανάλογη ύφεση με την Ελληνική. Συγκεκριμένα, κάθε χρηματοοικονομικός δείκτης αναλύεται ποιοτικά μέσω της επισκόπησης της διαχρονικής πορείας της μέσης τιμής του για το σύνολο των τραπεζών του δείγματος κάθε χώρας. Έπειτα, χρησιμοποιείται η πολυκριτήρια μέθοδος PROMETHEE II, για την αξιολόγηση των χρηματοοικονομικών επιδόσεων των τεσσάρων ελληνικών τραπεζών που «επέζησαν» από την κρίση, των τριών ιταλικών και τριών ισπανικών για το χρονικό διάστημα 2005-2012. Τέλος, πραγματοποιείται μια επιπλέον εφαρμογή της πολυκριτήριας μεθόδου για τις ελληνικές τράπεζες πριν τις μαζικές συγχωνεύσεις, δηλαδή για τα έτη 2004-2010.

Κεφάλαιο 1 – Παρούσα κατάσταση στον τραπεζικό τομέα

1.1 Οικονομικό περιβάλλον και ύφεση στην Ελλάδα

Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα είναι δυσμενές τα τελευταία χρόνια για κάθε πολίτη και επιχειρηματική δραστηριότητα (Ιωαννίδης, 2009). Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2014 σημειώθηκε οριακή πτώση του ΑΕΠ περί το 0,3%, ενώ κατά την αντίστοιχη περυσινή περίοδο η υποχώρηση καταμετρήθηκε στο 4%. Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2014 το ΑΕΠ ήταν χαμηλότερο κατά 0,7% μονάδες συγκριτικά με το προηγούμενο έτος, που μειώθηκε κατά 5%. Η ύφεση αυτή οφείλεται στο γεγονός της μικρής κυβερνητικής αστάθειας λόγω των εκλογών στην τοπική αυτοδιοίκηση και των ευρωεκλογών, καθώς και την επιστροφή μέρους του πλεονάσματος που δημιουργήθηκε το 2013 σε ορισμένες κοινωνικές ομάδες (IOBE, 2015). Έτσι ενισχύθηκε η αξιοπιστία της δημοσιονομικής προσαρμογής, τονώθηκε η καταναλωτική εμπιστοσύνη και σταθεροποιήθηκαν οι σχετικές δαπάνες των νοικοκυριών το τελευταίο τρίμηνο (Ιωαννίδης, 2009).

Οι επενδύσεις αναδεικνύουν πάλι πτωτική τάση, σε μικρότερη έκταση από ότι στο προηγούμενο τρίμηνο, με κύρια αιτία τη σημαντική συρρίκνωση της κατασκευής κατοικιών, η οποία καθ' όλο το πρώτο εξάμηνο ήταν της τάξης 40% (IOBE, 2015). Λαμβάνοντας υπόψιν και τη ταυτόχρονη διεύρυνση της ανόδου των εισαγωγών, η οποία σχετίζεται με την ανάσχεση της πτώσης της ιδιωτικής κατανάλωσης και τείνει να αποκτήσει μόνιμο χαρακτήρα, απέτρεψαν μια -έστω μικρής έκτασης- αύξηση του ΑΕΠ για πρώτη φορά μετά από έξι χρόνια. Η κάμψη της παραγωγής κλιμακώθηκε στη Βιομηχανία το δεύτερο τρίμηνο, διαμορφώνοντας την ακαθάριστη προστιθέμενη

αξία της στο πρώτο εξάμηνο 2,9% χαμηλότερα από ότι πέρυσι (IOBE, 2015).

Ο ρυθμός υποχώρησης του δείκτη βιομηχανικής παραγωγής εξακολουθεί να είναι αρνητικός κατά 2,8% στο πρώτο οκτάμηνο του 2014, αντίθετα με τη μικρότερη μείωση του 2,6% την αντίστοιχη περυσινή περίοδο. Στις αρχές του 2014 μπορεί να είχαν διαφανεί κάποιες τάσεις σταθεροποίησης αλλά αυτές δυστυχώς δεν διατηρήθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους (IOBE, 2015). Το γεγονός αυτό οφείλεται εν μέρει στη στασιμότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας κατά το πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους, με βασικό προορισμό την εξαγωγή των ελληνικών προϊόντων. Ωστόσο, δημιουργεί αβεβαιότητα σχετικά με την επάρκεια των διαρθρωτικών αλλαγών που εμπλέκονται σε κλάδους και επαγγέλματα τα τελευταία χρόνια, η οποία περιελάμβανε και βιομηχανικής χρήσης - μεταποιητικές βιομηχανίες, καθώς, προς το παρόν, δεν φαίνεται να είναι σε θέση να ακολουθήσει τη γενική τάση φέτος για αποδυνάμωση της ύφεσης στην ελληνική οικονομία (Ιωαννίδης, 2009).

Επιπλέον, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για τους πρώτους επτά μήνες του 2014, η βιομηχανική παραγωγή στη ζώνη του ευρώ-18 φαίνεται να έρχεται σε ανάπτυξη, κατά 1,2%, ενώ την αντίστοιχη περίοδο του 2013 ήταν σε απώλεια του 1,6%. Όσον αφορά νευραλγικούς τομείς, η μεγαλύτερη πτώση της παραγωγής κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2014 παρατηρήθηκε στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, όπου η μείωση ήταν σχεδόν διπλάσια από εκείνη πριν από ένα χρόνο (13,0% έναντι -6,9%). Σύμφωνα με τον τομέα της ύδρευσης, η παραγωγή του παραμένει με τάση να συρρικνωθεί, αλλά με ηπιότερο ρυθμό σε σχέση με πέρυσι (-0,9% αντί του 2,3%). Αντίθετα, η οριακή αύξηση της παραγωγής στα Ορυχεία - Λατομεία, μετά την απότομη πτώση το 2013 (1,0% αντί του -11,8%), αλλά και στον τομέα της Μεταποίησης, με τις οριακές απώλειες του προηγούμενου έτους (-0,2%) αντιστάθμισε ελαφρά τη διεύρυνση της παραγωγικής δραστηριότητας κατά 0,3%

(IOBE, 2015).

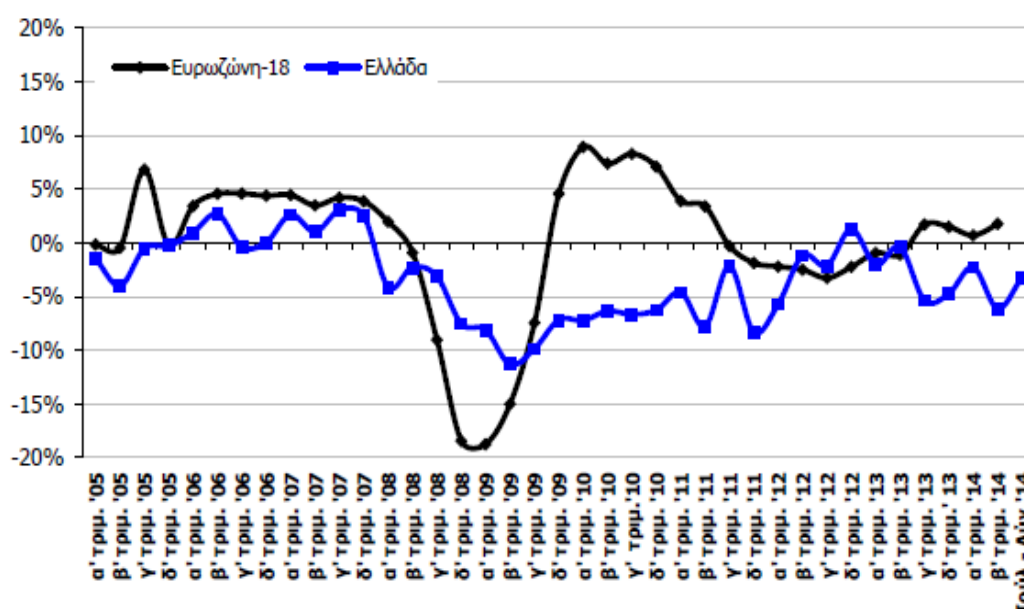
Ειδικότερα, σε τομεακό επίπεδο, οι απώλειες καταγράφονται σε δύο από τους τέσσερις τομείς Ορυχείων - Λατομείων κατά τους πρώτους οκτώ μήνες του τρέχοντος έτους. Η μεγαλύτερη εξασθένηση παραγωγής λαμβάνει χώρα στην Εξόρυξη μεταλλούχων μεταλλευμάτων, με το σχετικό δείκτη να περιορίζεται κατά 6,9%, μετά από πτώση 8,0% την αντίστοιχη περίοδο του 2013. Παρακάτω είναι ο κλάδος της άντλησης αργού πετρελαίου - φυσικού αερίου, του οποίου η παραγωγή παραμένει σε μια πτωτική τάση με βραδύτερο ρυθμό (-5,9% αντί -13,5%). Σε αντίθεση, σημαντική βελτίωση των προϊόντων καταγράφηκε σε άλλες εξορυκτικές και λατομικές δραστηριότητες, με αύξηση 21,5% έναντι απωλειών 1,3% την αντίστοιχη περίοδο του 2013. Τέλος, κατά τους πρώτους οκτώ μήνες του 2014 η Εξόρυξη μεταλλούχων μεταλλευμάτων έχει εισέλθει σε ανάκαμψη με ήπια ποσοστά ανάκτησης (5,8%), μετά από η απότομη πτώση πέρυσι (- 19,6%) (IOBE, 2015).

Στον τομέα της μεταποίησης, οι 10 από τους 24 κλάδους εξακολουθούν να εμφανίζουν απώλειες. Παρ' όλα αυτά, η συνισταμένη των επιμέρους τάσεων είναι η οριακή ανάκαμψη αυξάνοντας τη παραγωγής ή περιορίζοντας τις απώλειες για την πλειονότητα των τομέων (IOBE, 2015).

Ειδικότερα, μεταξύ των μεταποιητικών βιομηχανιών, που έχουν μεγαλύτερη επίδραση στην ελληνική οικονομία, η μεγαλύτερη μείωση λαμβάνει χώρα στην παραγωγή των φαρμάκων, που παρουσίασε μείωση κατά 2,7%, σε σύγκριση με 7,8% την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι. Αντίθετα, παρουσιάστηκε αύξηση της παραγωγής βασικών μετάλλων κατά 6,2% σε σχέση με την πτώση του 5,9% κατά τους πρώτους οκτώ μήνες του 2013. Μια ανάλογη μεταβολή της τάσης παρατηρείται και την παραγωγή τροφίμων, όπου ο σχετικός δείκτης αυξήθηκε κατά 1,3%, μετά τις απώλειες που ήταν υψηλότερες από 3,8% την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι (IOBE,

2015).

Στους υπόλοιπους κλάδους, οι μεγαλύτερες απώλειες καταγράφονται στα Δέρματα - Είδη Υπόδησης (-16,8%, έναντι 2,8% πέρυσι), στις Κλωστοϋφαντουργικές ύλες (-15,4% έναντι -8,3%) και στην παραγωγή Ηλεκτρολογικού εξοπλισμού (-15,5% σε σχέση με -9,6%). Ακολουθεί η παραγωγή Ξύλου και Φελλού, με απώλειες της τάξης του 13,1% σε συνέχεια εντονότερης μείωσης 21,6% το 2013, η παραγωγή Καπνού (-10,6% αντί +0,1%) καθώς και τα Είδη Ένδυσης (-8,4% έναντι +0,3%) (IOBE, 2015).

Εικόνα 1: Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη-18 Π.Μ. (%) ως προς την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους (IOBE, 2015)

Αντίθετα, οι τομείς που η παραγωγή των οποίων παρουσιάζει αυξητικές τάσεις κατά τους πρώτους οκτώ μήνες του 2014, η μεγαλύτερη αύξηση καταγράφηκε στην Κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων (αύξηση της τάξης του 35,6% σε αντίθεση με απώλειες 1,6% πέρυσι) και στην παραγωγή εξοπλισμού μεταφοράς, με τον σχετικό δείκτη να αυξάνεται κατά 34,2%,

μετά από μείωση του ρυθμού αύξησης κατά 2,4% το 2013. Στη συνέχεια βρίσκεται η Παραγωγή εξοπλισμού οχημάτων με κινητήρα (+ 9,6% μετά από πτώση 5,0%), η κατασκευή των μεταλλικών προϊόντων (+ 5,5% αντί του 6,9%), την παραγωγή χαρτιού και συναφών ειδών (5,2% αντί του 3,0%) και η παραγωγή σε άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες (5,1% έναντι 2,9%). Με μικρότερη τάση αυξάνει ο δείκτης της επισκευής και εγκατάστασης μηχανημάτων και εξοπλισμού (2,5% αντί του 5,4%), πετρελαίου και άνθρακα (1,8% σε σύγκριση με 12,4%) και η κατασκευή των πλαστικών προϊόντων (0,5% αντί του 1,9%) (IOBE, 2015).

Σε γενικές γραμμές, οι τομείς που σχετίζονται με το κεφάλαιο και ενδιάμεσων αγαθών αυξήθηκαν σε σχέση με την παραγωγή κατά 2,7% (σε σύγκριση με τις απώλειες του 3,5% κατά την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους) και 2,3% (αντί της μείωσης κατά 4,0%). Σε αντίθεση, εντάχθηκε μεγαλύτερη σωρευτική πτώση στον κλάδο των καταναλωτικών αγαθών, που μειώνει την παραγωγή τους σε ποσοστό 7,5%, αλλά αυτό προκαλεί μια επιβράδυνση της μείωσης κατά τους πρώτους οκτώ μήνες του 2013 (- 14,1%). Μικρές απώλειες σημειώθηκαν στα μη διαρκή καταναλωτικά αγαθά, με την παραγωγή να περιορίζεται στο 1,1%, σε σχέση με τους πρώτους οκτώ μήνες του 2013 (-1,5%) (IOBE, 2015).

1.2 Το Ευρωπαϊκό Οικονομικό Μοντέλο

Τα παραδοσιακά εργαλεία της οικονομικής πολιτικής ξεκινούν από τα κέντρα αποφάσεων και ισχύουν μόνο χάρη στους επιχειρηματίες. Οι επιχειρηματίες αποτελούν τον πυρήνα των προτεραιοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της. Ο ρόλος που διαδραματίζουν στην οικονομική δυναμική και τη δημιουργία θέσεων εργασίας δεν αναγνωρίζεται όσο θα έπρεπε. Οι επιχειρηματίες

χρειάζονται την υποστήριξη όλων των οικονομικών μέτρων για να πετύχουν. Κύριο μειονέκτημα στην επιχειρηματικότητα είναι η πρόσβαση σε δάνεια και πιστώσεις από το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Το Ευρωπαϊκό τραπεζικό μοντέλο θα πρέπει να αναπτυχθεί, έτσι ώστε οι τράπεζες να γίνουν πραγματικοί, μακροχρόνιοι εταίροι των επιχειρήσεων. Η Ευρώπη δεν διαθέτει κέντρα δραστηριότητας, όπου οι επιχειρήσεις μπορούν να βρουν χρηματοδότηση, να αναπτύξουν τις αρμοδιότητες και τις ιδέες τους, όπως π.χ. στη Silicon Valley. Η βοήθεια σε νέους επιχειρηματίες και η προσέλκυση παραγωγικών επενδύσεων, θα φέρει το σωτήριο άνεμο καινοτομίας στις οικονομίες της Ευρωζώνης. Ορισμένες χώρες, όπως η Πορτογαλία και η Ισπανία εργάζονται σε αυτό και οι εταιρείες εξαγωγής τους παράγουν δείγματα καινοτομίας και ανάπτυξης. Παρά το γεγονός ότι η επιχειρηματικότητα εξακολουθεί να είναι κυρίως εθνική, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να δράσει στο πλαίσιο μιας αναθεωρημένης και ενισχυμένης οικονομικής διακυβέρνησης (Arestis et al., 2010).

Καθώς η οικονομική και κοινωνική κατάσταση φθίνει καθημερινά στην Ευρώπη, οι δημόσιες αρχές είναι ολοένα και πιο αδύναμες: η κατάσταση των δημόσιων οικονομικών δεν επιτρέπει πλέον τις πολιτικές κινήτρων μεγάλης κλίμακας, ενώ η τυχόν πρόσθετη δράση εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και μόνο δεν θα είναι αρκετή για να ξεκινήσει την οικονομία. Η εσωτερική υποτίμηση επιτρέπει την αποκατάσταση των εμπορικών ισοζυγίων, αλλά αυτό δεν βοηθά στην ανάκαμψη της οικονομίας. Οι δημόσιες πολιτικές είναι σε αδιέξοδο και η οικονομία είναι στάσιμη και αυτή είναι η αιτία της ανησυχίας και δυσαρέσκειας (Chortareas, 2010).

Πολύ συχνά ξεχνάμε ότι η οικονομική ώθηση δεν εξαρτάται μόνο από μεγάλες οικονομικές πολιτικές, αλλά κυρίως, και πρώτα απ' όλα, για τους ίδιους τους οικονομικούς φορείς. Τοποθετώντας επιχειρηματίες στο επίκεντρο της οικονομικής

πολιτικής γίνεται αναγνώριση του θεμελιώδους ρόλου τους στην αναζωογόνηση της ανάπτυξης (Arestis et al., 2010).

Οι επιχειρηματίες χρειάζονται ευκαιρίες για την ανάπτυξη της δραστηριότητάς τους, με κυριότερη την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, τις τεχνολογίες και τις ικανότητες. Ωστόσο, τίποτα από αυτά δεν είναι εγγυημένα στην Ευρώπη, όπου οι χρηματοπιστωτικές αγορές είναι κατακερματισμένες και η καινοτομία είναι συγκεντρωμένη στην καρδιά της Ευρωζώνης και, επίσης, όπου οι μεταναστευτικές ροές επαναπροσδιορίζουν τους δημογραφικούς χάρτες (Chortareas, 2010).

Η οικονομία διεθνώς βρίσκεται σε κατάσταση κρίσης και θα μπορούσαμε να πούμε ότι διανύει την χειρότερη περίοδο από το 1929 και έπειτα. Οι επιπτώσεις της κρίσης είναι πλέον προφανείς, καθώς η ρευστότητα της αγοράς έχει μειωθεί σημαντικά, οι καταναλωτές μειώνουν τις δαπάνες τους, η ανεργία έχει αυξητικούς ρυθμούς, και οι επενδύσεις περιορίζονται στο ελάχιστο. Οι επιχειρήσεις αναζητούν συνεχώς τρόπους να διατηρήσουν τη βιωσιμότητα τους απολύοντας υπαλλήλους και περιορίζοντας τις πάγιες δαπάνες τους.

Από την άλλη πλευρά, όλος ο κόσμος ανησυχεί για την οικονομική επιβράδυνση στην Ευρώπη. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, καταγράφηκε μια συρρίκνωση του ΑΕΠ της ΕΕ κατά 0,4% σε σχέση με το 2012 και το 2013.

Η νομισματική πολιτική της ΕΚΤ έχει φτάσει αναμφίβολα στα όριά της. Τα επιτόκια βρίσκονται σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα, ενώ το πρόγραμμα για να αγοράσει κρατικά ομόλογα είναι ήδη μια σημαντική παρέκκλιση από τις θεμελιώδεις αρχές της. Οι τιμές θα μπορούσαν να γίνουν αρνητικές, η ΕΚΤ θα μπορούσε να χαλαρώσει τους όρους δανεισμού της, ακόμα περισσότερο, αλλά η μεταφορά της νομισματικής πολιτικής στις χώρες της περιφέρειας της ζώνης του ευρώ εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα.

Η κάλυψη μέσω δημοσίων δαπανών, ο δεύτερος μοχλός στο μείγμα πολιτικής είναι ενάντια στην κακή οικονομική κατάσταση των κρατών (Justiniano, 2008).

Σύμφωνα με την Eurostat στις αρχές του 2013, το δημόσιο χρέος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανήλθε σε 85,1%. Εκτός από την ελπίδα της Ευρωπαϊκής αναβίωσης, της οποίας τα οικονομικά μέσα δεν είναι σαφή αυτή τη στιγμή, είναι μάταιο να ελπίζουμε για ανάκαμψη μέσω δαπανών. Οποιαδήποτε περαιτέρω σημαντική κάμψη των δημόσιων οικονομικών στην Ευρώπη θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την εύθραυστη ισορροπία που έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα.

Καθώς οι παραδοσιακοί μοχλοί οικονομικής πολιτικής έχουν φτάσει στα όριά τους, αναπτύσσονται άλλες λύσεις. Με βάση την παρατήρηση ότι η κρίση της Ευρωζώνης προέρχεται από μακροοικονομικές ανισορροπίες μεταξύ των κρατών μελών, η Επιτροπή, η ΕΚΤ και το ΔΝΤ έχουν εργαστεί προς την κατεύθυνση της εφαρμογής των εσωτερικών πολιτικών υποτίμησης με τη μορφή της μείωσης των τιμών. Η μείωση του κόστους εργασίας επιτρέπει στις επιχειρήσεις να μειώσουν τις τιμές και να κερδίσουν από άποψη τιμής / ανταγωνιστικότητας: οι εξαγωγές θα πρέπει να αυξηθούν, επειδή τα αγαθά πωλούνται σε χαμηλότερη τιμή. Από την άλλη πλευρά, η μείωση των μισθών μειώνει την εγχώρια ζήτηση και τις εισαγωγές. Οι μειώσεις στις τιμές μοιάζουν με νομισματική υποτίμηση και βοηθούν στην αποκατάσταση του εμπορικού ισοζυγίου (Justiniano, 2008).

Η εσωτερική υποτίμηση είναι σε εξέλιξη σε εξασθενημένες περιφερειακές χώρες όπως η Ελλάδα και η Ισπανία, με τη μορφή της απορρύθμισης της αγοράς εργασίας, τη μείωση των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων, μειώσεις των κατώτατων μισθών και περικοπές του προϋπολογισμού (Arestis et al., 2010).

Άλλες χώρες όπως η Φινλανδία, η Δανία και σε μικρότερο βαθμό, η Γαλλία, επέλεξαν

τη δημοσιονομική υποτίμηση που περιλαμβάνει την μεταφορά της φορολογικής πίεσης της παραγωγής στην κατανάλωση. Η επιλογή αυτή συνεπάγεται την αύξηση του ΦΠΑ και ταυτόχρονα τη μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Τα αποτελέσματα είναι παρόμοια με εκείνα της εσωτερικής υποτίμησης, αλλά η διαδικασία δεν είναι τόσο επώδυνη, δεδομένου ότι κανένας πολίτης δεν γίνεται μάρτυρας μιας τεράστιας μείωσης στο μισθό του (Arestis et al., 2010).

Ωστόσο, η μείωση του κόστους εργασίας δεν ενθαρρύνει απαραίτητα τις επιχειρήσεις να μειώσουν τις τιμές τους. Είτε στην Ισπανία ή στην Ελλάδα οι τιμές εξαγωγής δεν έχουν μειωθεί καθόλου, ενώ ο πληθωρισμός στην Πορτογαλία και την Ιταλία είναι ακόμη σε μέσα επίπεδα. Η έλλειψη ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων δεν τις ενθαρρύνει να μειώσουν τις τιμές τους, η δυσκολία στην πρόσβαση σε πιστώσεις τους ωθεί να διατηρήσουν υψηλά περιθώρια κέρδους. Χωρίς ευελιξία τιμών, η εσωτερική υποτίμηση πιέζει προς τα κάτω τους μισθούς, μειώνει την εγχώρια ζήτηση και καταστρέφει τις θέσεις εργασίας οι οποίες είναι αντίθετες προς το επιθυμητό αποτέλεσμα (Justiniano, 2008).

Επιπλέον, η υποτίμηση δεν επηρεάζει την ανταγωνιστικότητα των μη-τιμών, η οποία όμως, αποτελεί ζωτικό παράγοντα της ανταγωνιστικότητας. Γερμανικά προϊόντα μπορούν να πωλούνται σε υψηλές τιμές, επειδή είναι υψηλής ποιότητας. Η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλού κόστους αποκλείει τη διατήρηση του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου (Arestis et al., 2010).

Κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2013 η οικονομία της Ευρωζώνης συρρικνώθηκε κατά 0,9% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Οι επιπτώσεις των πολιτικών εξυγίανσης των δημόσιων οικονομικών και της εσωτερικής υποτίμησης άρχισαν να γίνονται αισθητές. Οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 2,2% κατά την ίδια περίοδο και οι εισαγωγές μειώθηκαν κατά 0,6%, συμβάλλοντας έτσι στην αποκατάσταση των

εμπορικών ισοζυγίων. Οι κρατικές δαπάνες μειώθηκαν ελαφρώς, και η εγχώρια ζήτηση συρρικνώθηκε κατά 1,2%.

Αλλά ο κύριος λόγος για αυτή την ύφεση είναι η μείωση των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου προς τα κάτω κατά 4,9%. Το ποσοστό των επενδύσεων των επιχειρήσεων στη ζώνη του ευρώ ανήλθε σε 19,7%, σε ιστορικά χαμηλό επίπεδο που είχε μόνο επιτευχθεί στο τέλος του 2009, εν μέσω της οικονομικής κρίσης. Οι επιχειρήσεις δεν έχουν σχεδόν καμία εμπιστοσύνη στο μέλλον. Η κατάσταση είναι ελάχιστα καλύτερη στον κατασκευαστικό κλάδο στον οποίο ο δείκτης παραγωγής μειωνόταν συνεχώς από το 2008, ιδίως στη Δανία, την Ελλάδα, την Πορτογαλία και τη Λιθουανία. Χωρίς προοπτικές οι επικεφαλής δεν θέλουν είτε να επενδύσουν ή να προσλαμβάνουν προσωπικό (Chortareas, 2009).

Το μερίδιο των κερδών των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων μειώνεται σταθερά από το 2010. Η πρόσβαση στην πίστωση είναι όλο και πιο δύσκολη σε ορισμένες περιφερειακές χώρες όπως η Ισπανία λόγω των κινδύνων στο τραπεζικό τους σύστημα. Οι τιμές της ενέργειας αυξάνονται συνεχώς και παρά τις προσπάθειες, το κόστος της εργασίας αυξάνεται.

Στόχος των επιχειρήσεων, σε ένα δύσκολο οικονομικό περιβάλλον, είναι η αναζήτηση στρατηγικών επιβίωσης και μελλοντικής ανάπτυξης. Η κρίση, μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο αλλά και ευκαιρία. Δεν αρκεί η μείωση μόνο των λειτουργικών εξόδων, για την συντήρηση μίας εταιρείας και την μακροβιότητα της. Θα πρέπει να εξετασθούν οι οικονομικοί δείκτες, ώστε να εξαχθούν σημαντικά συμπεράσματα σχετικά με την διαχείριση και την οργάνωση της επιχείρησης, τον ανταγωνισμό καθώς και την αξιοποίηση των ιδίων κεφαλαίων (Grimes, 2010). Οι Grinyer et al (1990) συμπέραναν ότι οι πιο επιτυχημένες επιχειρήσεις εν μέσω ύφεσης ασχολήθηκαν με τη μείωση του κόστους παραγωγής, με τη βελτίωση του marketing, τις εξαγορές και τις

συγχωνεύσεις, τις νέες επενδύσεις, τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων τους και τη μείωση του συνολικού δανεισμού τους. Ο Ofek (1993) παρατήρησε ότι σημαντικό βήμα για την έξοδο μιας επιχείρησης από την οικονομική κρίση είναι η αναδιάρθρωση και η ρύθμιση των χρεών της καθώς και η αναδιοργάνωση των εγκαταστάσεών της. Παράλληλα ο Langstrom (1995) συμπέρανε ότι οι πιο επιτυχημένες επιχειρήσεις έκαναν περικοπές κατ' αρχήν στα κόστη του ανθρώπινου δυναμικού και της παραγωγής.

Γίνεται λοιπόν σαφές, ότι οι νέες επενδύσεις, σε συνδυασμό με διαφοροποίηση της δραστηριότητας και περιορισμό των εξόδων, αποτελούν ένα βήμα προς τη βιωσιμότητα της επιχείρησης. Ταυτόχρονα, η καθετοποίηση των εργασιών μπρος και πίσω, μπορεί να μειώσει το κόστος των προμηθευτών και των μεσαζόντων αλλά και να απελευθερώσει ρευστότητα για την επιχείρηση (Ιωαννίδης, 2009).

Η μείωση των λειτουργικών δαπανών, δεν συνεπάγεται μόνο απολύσεις. Η καλύτερη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, μέσα από εκπαιδευτικές διαδικασίες, υποκίνηση, επίλυση των προβλημάτων, αξιοποίηση των προσόντων και των ιδεών, μπορεί να διασφαλίσει τη μακροημέρευση και περαιτέρω ανάπτυξη της εταιρείας (Nichols, 2009). Παράλληλα μπορεί να μειώσει το outsourcing υπηρεσιών και να δημιουργήσει μεγαλύτερη ταχύτητα στην αντιμετώπιση των κρίσεων (Renneboog, 2008).

Η οργάνωση και ο εκσυγχρονισμός της επιχείρησης μπορούν να επιτευχθούν, μέσω του αυτοματισμού των επιχειρησιακών διαδικασιών, της οργάνωσης τμημάτων έρευνας και ανάπτυξης και της χρήσης συστημάτων επιχειρηματικής ευφυΐας (Grimes, 2010).

1.3 Χρηματοπιστωτικό σύστημα και οικονομική δραστηριότητα

Η πρόσφατη διεθνής οικονομική κρίση είναι συνυφασμένη με την εντυπωσιακή εξάπλωση των χρηματοοικονομικών καινοτομιών και αποδίδεται ευρέως στις αδυναμίες των πιστωτικών ιδρυμάτων να διαχειρίζονται αποτελεσματικά την εκτίμηση και αξιολόγηση κινδύνων που υπάρχουν στο σύγχρονο διεθνές χρηματοοικονομικό περιβάλλον. Μεγάλο μέρος της πρόσφατης διεθνούς βιβλιογραφίας δίνει έμφαση στη σύγχρονη δομή του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και τους παράγοντες που αποτελούν δυνητική πηγή αστάθειας. Από την άλλη πλευρά, έχει αναπτυχθεί μια ογκώδης βιβλιογραφία σχετικά με τη σημασία που έχουν οι τράπεζες για τη λειτουργία του οικονομικού συστήματος και του ειδικού τους ρόλου που υπεισέρχεται ως αποφασιστικός παράγοντας στη μακροχρόνια διαδικασία της οικονομικής μεγέθυνσης (Chortareas, 2009).

Η πρόσβαση σε χρηματοδότηση αποτελεί, πρόβλημα για την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής οικονομίας και μια σημαντική διαφορά μεταξύ των οικονομιών της Ευρώπης και της Αμερικής. Οι νέες επιχειρήσεις χρειάζονται ασθενή κεφάλαια, διατεθειμένα να περιμένουν για αρκετά χρόνια πριν παραχθούν τα πρώτα κέρδη. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να είναι προετοιμασμένα να αναλάβουν κινδύνους και να είναι σε θέση να κατανοήσουν την ιδιαιτερότητα της καινοτομίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι χάρη στα συνταξιοδοτικά ταμεία, οι ΗΠΑ διαθέτουν αγορές κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου που είναι εκτεταμένες (Arestis et al., 2006).

Η κατάσταση είναι εντελώς διαφορετική στην Ευρώπη, όπου η αγορά κεφαλαίων κινδύνου είναι συχνά πιο περιορισμένη. Τα οικονομικά κυριαρχούνται από ενδιάμεσους τραπεζικούς οργανισμούς που δεν είναι ούτε ασθενείς, ούτε οι επενδυτές. Η δημιουργία δημόσιων επενδυτικών τραπεζών, όπως η Banque

d'Investissement Publique (BPI), στη Γαλλία είναι μία, αλλά μέτρια, λύση (Chortareas, 2009).

Η επικράτηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των τραπεζών εξηγεί γιατί η ευρωπαϊκή τραπεζική κρίση είχε τέτοια επίδραση στην οικονομία. Η έλλειψη ιδίων κεφαλαίων, η δυσπιστία μεταξύ των θεσμικών οργάνων, η σχέση μεταξύ των τραπεζικών και των κρατικών ομολόγων εξηγούν την εξαιρετικά συντηρητική συμπεριφορά των τραπεζών. Οι ευρωπαϊκές χρηματοπιστωτικές αγορές κατακερματίζονται, οι τράπεζες ζητούν το κεφάλαιό τους και η πολιτική της ΕΚΤ δεν εφαρμόζεται στις περιφερειακές χώρες (Arestis et al., 2006).

Η κατάσταση αυτή επηρεάζει πρώτα τις μικρές επιχειρήσεις στις χώρες που αγωνίζονται για την οικονομική ανάκαμψη. Δεν ήταν σε θέση να στραφούν σε άλλους δημοσιονομικούς παράγοντες, όπως συνέβη στις ΗΠΑ κατά τη διάρκεια της κρίσης, ιδιαίτερα στις χώρες του Νότου της Ευρώπης, όπου το τραπεζικό μοντέλο κυριαρχεί. Η χρόνια δυσκολία του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος στην υποστήριξη νεοσύστατων επιχειρήσεων έχει επιδεινωθεί από την οικονομική ύφεση (Chortareas, 2009).

Αν και είναι σημαντικό να αποκατασταθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης στις χρηματοπιστωτικές αγορές, ιδίως μέσω τραπεζικής ένωσης ή άμεσης ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ), μια σε βάθος μεταρρύθμιση του τραπεζικού συστήματος είναι ακόμη πιο αναγκαία.

Οι επιχειρήσεις στα περιφερειακά κράτη της Ευρωζώνης υποφέρουν, επειδή δεν έχουν πρόσβαση σε πιστώσεις, ενώ σε χώρες όπως η Γερμανία χρειάζονται διαθέσιμα κεφάλαια σε λογικό κόστος. Αν θέλουμε να δοθεί ώθηση στην ευρωπαϊκή

οικονομία, είναι ζωτικής σημασίας να συνδεθεί η χρηματοδότηση από το κέντρο προς την περιφέρεια. Εκεί πρέπει επίσης να υπάρχει μεγαλύτερη αλληλεγγύη. Επιπλέον, εάν η χρηματοδότησή πάρει τη μορφή επενδύσεων και όχι δανείων, αυτό θα ενισχύσει την ευρωπαϊκή εδαφική αλληλεγγύη (Justiniano, 2008).

Οι οικουμενικές ευρωπαϊκές τράπεζες θα πρέπει να προσεγγίσουν το μοντέλο του εντολέα - διανομέα που συνδέει τους καταθέτες με την επιχείρηση δημιουργώντας έτσι μια μακροχρόνια σχέση εμπιστοσύνης. Η ρύθμιση πρέπει να πραγματοποιηθεί με ανάληψη κινδύνων και ενίσχυση των επικεφαλής εταιρειών στο επίκεντρο των τραπεζικών εργασιών.

1.4 Ελληνικά Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

Η οικονομία της Ελλάδας είναι η 45η μεγαλύτερη στον κόσμο με ονομαστικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) στα 238 δισ δολάρια το 2013. Είναι, επίσης, η 51η μεγαλύτερη στον κόσμο με βάση την αγοραστική δύναμη στα 286 δισ δολάρια το 2013. Από το 2013, η Ελλάδα είναι η δέκατη τρίτη μεγαλύτερη οικονομία ανάμεσα στα 28 μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ελλάδα κατατάσσεται 38η και 44η στον κόσμο σύμφωνα με το ονομαστικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ και την ισοτιμία αγοραστικής δύναμης ανά κάτοικο αντίστοιχα.

Η Ελλάδα είναι μια ανεπτυγμένη χώρα με μια οικονομία που βασίζεται στον τομέα των υπηρεσιών (81%) και τη βιομηχανία (16%). Η συνεισφορά της γεωργίας ανέρχεται στο 3,4% της εθνικής οικονομικής παραγωγής, όπως εκτιμήθηκε το 2012. Σημαντικές ελληνικές βιομηχανίες περιλαμβάνουν τον τουρισμό και τη ναυτιλία. Με 18 εκατομμύρια διεθνείς τουρίστες το 2013, η Ελλάδα ήταν η 7η πιο τουριστική χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και 16η στον κόσμο. Το Ελληνικό Εμπορικό Ναυτικό είναι

το μεγαλύτερο στον κόσμο, με τα πλοία ελληνικής σημαίας, να αντιπροσωπεύουν το 15% της παγκόσμιας χωρητικότητας ξηρού φορτίου το 2013. Η αύξηση της ζήτησης για τις διεθνείς θαλάσσιες μεταφορές ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ασία έχει οδηγήσει άνευ προηγουμένου επενδύσεις στον τομέα της ναυτιλίας.

Η χώρα είναι ένας σημαντικός παραγωγός γεωργικών προϊόντων εντός της ΕΕ. Η Ελλάδα είναι μια μεγάλη οικονομία στα Βαλκάνια και ένας περιφερειακός επενδυτής. Η Ελλάδα ήταν ο 2ος μεγαλύτερος ξένος επενδυτής κεφαλαίων στην Αλβανία, ο 3ος στη Βουλγαρία, στους τρεις κορυφαίους στη Ρουμανία και τη Σερβία και ο πιο σημαντικός εμπορικός εταίρος και ο μεγαλύτερος ξένος επενδυτής στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Η ελληνική εταιρεία τηλεπικοινωνιών ΟΤΕ έχει γίνει ένας ισχυρός επενδυτής στην πρώην Γιουγκοσλαβία και σε άλλες βαλκανικές χώρες.

Η Ελλάδα κατατάσσεται ως μια προηγμένη οικονομία με υψηλό εισόδημα, και ήταν ιδρυτικό μέλος του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και του Οργανισμού της Οικονομικής Συνεργασίας Ευξείνου Πόντου (ΟΣΕΠ). Η χώρα προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1981. Το 2001, η Ελλάδα υιοθέτησε το ευρώ ως νόμισμά της, αντικαθιστώντας την ελληνική δραχμή με ισοτιμία 340,75 δραχμές του ανά ευρώ. Η Ελλάδα είναι μέλος στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, και έλαβε την 34η θέση στον Δείκτη Παγκοσμιοποίησης Ernst & Young το 2011.

Η οικονομία της χώρας επλήγη από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, και υψηλά επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης ακολούθησαν την περίοδο 1950-1980. Από το 2000, η Ελλάδα είδε τα υψηλά επίπεδα του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ πάνω από το μέσο όρο της Ευρωζώνης, σε 5,9% το 2003 και 5,5% το 2006. Η επόμενη Μεγάλη Ύφεση και ελληνική κρίση χρέους από την κυβέρνηση, στο επίκεντρο της ευρύτερης

ευρωπαϊκής κρίσης χρέους, βύθισε την οικονομία σε μια απότομη κάμψη, με ρυθμούς αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ της στο - 3,1% το 2009, -4,9% το 2010, -7,1% το 2011, -7,0% το 2012 και -3,9% το 2013. Το 2011, το δημόσιο χρέος της χώρας ανήλθε σε 355 δισεκατομμύρια € (170% του ονομαστικού ΑΕΠ). Μετά από διαπραγματεύσεις με τον ιδιωτικό τομέα για την μεγαλύτερη στην ιστορία αναδιάρθρωση χρέους, η Ελλάδα μείωσε το φορτίο του δημόσιου χρέους της σε 280 δις € (137% του ΑΕΠ) κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012. Μετά από 6 χρόνια οικονομική ύφεσης, η Ελλάδα πέτυχε ρυθμό αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ κατά 0,7% το 2014.

Η οικονομική κρίση - ιδιαίτερα το πακέτο λιτότητας που διατυπώνεται από την ΕΕ και το ΔΝΤ - οδηγεί σε κοινωνική αναταραχή. Παρά τη μακρά σειρά μέτρων λιτότητας, το δημόσιο έλλειμμα δεν έχει μειωθεί ανάλογα, κυρίως, σύμφωνα με πολλούς οικονομολόγους, λόγω της επακόλουθης ύφεσης. Οι εργαζόμενοι του δημόσιου τομέα έχουν βγει σε απεργίες, προκειμένου να αντισταθούν στις περικοπές θέσεων εργασίας και μειώσεις στους μισθούς λόγω των ιδιωτικοποιήσεων. Οι μετανάστες αντιμετωπίζονται μερικές φορές ως εξιλαστήρια θύματα για τα οικονομικά προβλήματα από ακροδεξιούς εξτρεμιστές.

Το 2013, η Ελλάδα έγινε η πρώτη ανεπτυγμένη αγορά που χαρακτηρίστηκε ξανά ως αναδυόμενη αγορά από τις εταιρείες παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών MSCI και τους Δείκτες S & P Dow Jones. Σύμφωνα με τον δείκτη Forbes Global 2000, οι μεγαλύτερες εισηγμένες εταιρείες στην Ελλάδα τον Μάιο του 2013, ήταν:

		Έσοδα	Κέρδη	Ενεργητικό	Αξία αγοράς
	Εταιρείες	<i>(US\$ billion)</i>	<i>(US\$ billion)</i>	<i>(US\$ billion)</i>	<i>(US\$ billion)</i>
1	National Bank of Greece	10.4	-16	137	1
2	Bank of Greece	5.4	0.3	210.7	0.4

3	Coca Cola HBC	9.3	0.3	9.5	10.2
4	Hellenic Telecom	6.2	0.6	10.7	3.7
5	Alpha Bank	4.6	-1.4	76.9	0.5
6	Public Power Corporation	7.7	0	21.2	2
7	Piraeus Bank	3.9	-8.6	62.5	0.3
8	Hellenic Petroleum	13.8	0.1	9.7	3.3
9	OPAP	5.2	0.7	2.3	2.8
10	Motor Oil	12.8	0.1	3.4	1.2

Πίνακας 1 Μεγαλύτερες εισηγμένες εταιρείες στην Ελλάδα (2013)

Το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα είναι μια βιομηχανία που έχει ένα μέσο δείκτη μόχλευσης (ενεργητικό / καθαρή αξία) 16 προς 1, και βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις ίσες με το 35% του ελληνικού ΑΕΠ ή 38% του ελληνικού εθνικού χρέους, με βάση στοιχεία της 11ης Οκτωβρίου 2008. Τα στοιχεία του Πίνακα 1 δείχνουν ότι η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας, η Alpha Bank και η Τράπεζα Πειραιώς είναι μέσα στις 10 πιο μεγάλες εταιρείες της Ελλάδας σύμφωνα με στοιχεία του 2013. Στις 29 Ιουνίου οι ελληνικές τράπεζες, έμειναν κλειστές και θα παραμείνουν έτσι για να επιβάλουν ελέγχους κεφαλαίων. Κατά συνέπεια, η εμπορική διακίνηση σε ελληνικές μετοχές και ομόλογα σταμάτησε.

Λόγω της οικονομικής κρίσης και των ελέγχων των τραπεζών από τα διαγνωστικά τεστ που γίνονται κατά καιρούς για την απελευθέρωση των δανειακών πακέτων χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο Ελληνικός Τραπεζικός τομέας έχει υποστεί σημαντική αναδιάρθρωση και συγχωνεύσεις τα τελευταία τέσσερα χρόνια.

Πριν τη διάγνωση του 2011, οι τράπεζες που βρίσκονταν στις κατηγορίες Α και Β, βάσει του μεγέθους είναι οι εξής:

Ομάδα Α (Μεγάλες Τράπεζες)

- Alpha Bank
- Eurobank
- National Bank of Greece
- Piraeus Bank

Ομάδα Β (Μεσαίες Τράπεζες)

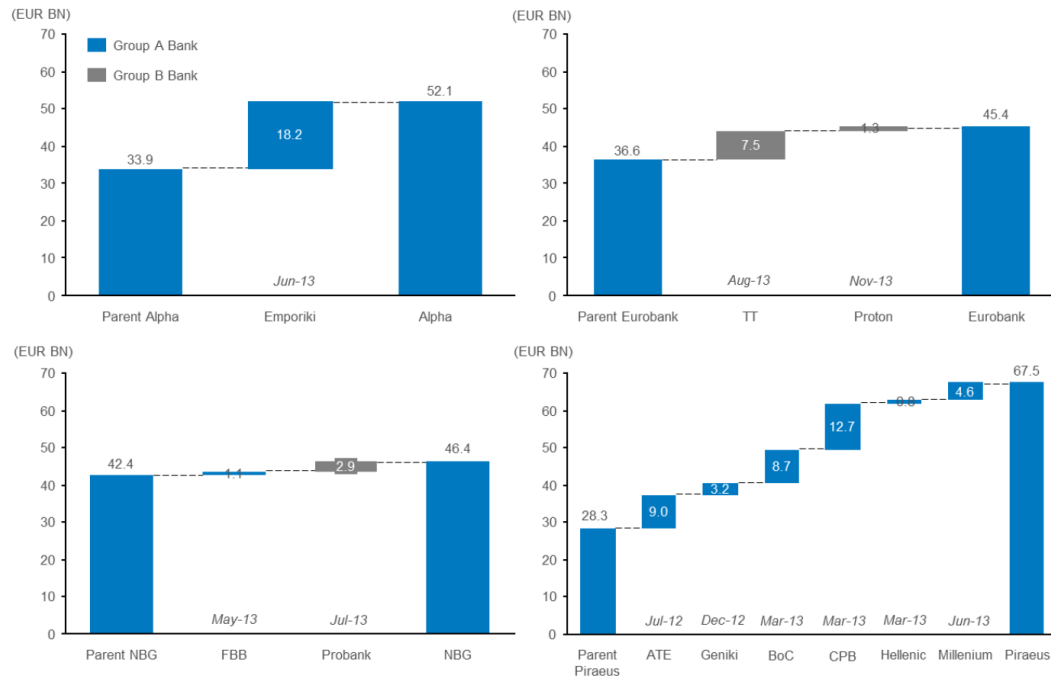
- Aegean Baltic Bank SA (“ABB”)
- Attica Bank (“Attica”)
- New TT Hellenic Postbank (“TT”)
- New Proton Bank SA (“Proton”)
- Panellinia Bank SA (“Panellinia”)
- Credicom Consumer Finance (“Credicom”)
- Probank SA (“Probank”)

Μετά την ολοκλήρωση της διάγνωσης του 2011, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έχει υποστεί σημαντική αναδιάρθρωση και την ενοποίηση. Ως αποτέλεσμα, ο αριθμός των οντοτήτων που αποτελούν μέρος της κατηγορίας Α των τραπεζών μειώθηκε από 7 σε 4, και ο αριθμός των οντοτήτων που αποτελούν μέρος της κατηγορίας Β μειώθηκε από 11 σε 7. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα επίσης υπόκειται σε μια άσκηση ανακεφαλαιοποίησης μεγάλης κλίμακας, με 3 από τις 4 Τράπεζες της Ομάδας Α - Alpha, Εθνική Τράπεζα και Τράπεζα Πειραιώς – να διατηρούν την ιδιότητα του ιδιωτικού τομέα με επιτυχή αύξηση άνω του 10% των κεφαλαιακών τους απαιτήσεων από ιδιωτικές πηγές. Η Eurobank ανακεφαλαιοποιήθηκε πλήρως από την HFSF.

Σχετικά με την Τράπεζα Πειραιώς που είχε συμπληρώσει συνολικά 6 εξαγορές από το 2011, το ενεργητικό αποτελεί το 58% των χρηματοδοτούμενων εκθέσεων, συμπεριλαμβανομένων των "καλών" στοιχείων ενεργητικού της ΑΤΕ και των

ελληνικών εργασιών των τριών κυπριακών τραπεζών. Η Alpha απέκτησε την Εμπορική, τον Ιούνιο του 2013, η οποία αντιπροσώπευε το 35% των χρηματοδοτήσεων της Alpha κατά το 2013. Η Eurobank απέκτησε το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και την Proton κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2013 (μετά την ημερομηνία αναφοράς), και, ως εκ τούτου, αυτές οι οντότητες παραμένουν στην κατηγορία Β για τους σκοπούς της εκτίμησης διάγνωσης. Η Εθνική Τράπεζα απέκτησε ορισμένα περιουσιακά στοιχεία της FBB τον Μάιο του 2013 και ανακοίνωσε την εξαγορά ορισμένων στοιχείων ενεργητικού της Probank, τον Ιούλιο του 2013. Η Probank είναι επίσης μέρος της κατηγορίας Β για τους σκοπούς της εκτίμησης διάγνωσης.

Από τη διάγνωση του 2011, η ποιότητα του ενεργητικού σε ολόκληρο τον ελληνικό τραπεζικό τομέα συνέχισε να επιδεινώνεται μέσα σε ένα δυσμενές οικονομικό περιβάλλον, την πολιτική αβεβαιότητα και τις διαρθρωτικές και δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις που αποτελούν μέρος των όρων διάσωσης που συμφωνήθηκε με τους διεθνείς δανειστές. Από την κορύφωση του 2007, το ελληνικό ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά περίπου 25%, με τα επίπεδα ανεργίας περίπου στο 27% και την ανεργία των νέων να υπερβαίνει το 57%, το 2013.

Εικόνα 2. Στοιχεία Ελληνικών Τραπεζών

1.5 Χρηματοπιστωτικό σύστημα Ιταλίας

Οι τράπεζες ήταν ανέκαθεν η κύρια πηγή χρηματοδότησης για την ιταλική οικονομία, έτσι ώστε τα κύρια χαρακτηριστικά, τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες του τραπεζικού συστήματος είναι απαραίτητα για την κατανόηση των οικονομικών προοπτικών της χώρας, ιδίως με δεδομένη την αυξανόμενη ενοποίηση των διεθνών χρηματοπιστωτικών αγορών.

Το ιταλικό τραπεζικό σύστημα είναι μικρό. Στο τέλος του 2010 το σύνολο του ενεργητικού του ισολογισμού ανήλθε κατά 2,5 φορές προς το ΑΕΠ της χώρας, σε σύγκριση με 3,3 φορές στη Γερμανία και την Ισπανία και 4,1 φορές στη Γαλλία (Πίνακας 2). Οι περισσότεροι από τους άλλους κύριους δείκτες των τραπεζικών εργασιών, όπως οι καταθέσεις ή τα δάνεια προς τα νοικοκυριά σε σχέση με το σημείο

του ΑΕΠ οδηγούν σε παρόμοια συμπεράσματα.

Με τη δέουσα προσοχή, μπορεί να υποστηριχθεί ότι το ιταλικό τραπεζικό σύστημα είναι μικρό, διότι το σύνολο του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι λιγότερο ανεπτυγμένο από ότι σε άλλες χώρες. Όμως στην πραγματικότητα, το τμήμα του συνόλου των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που αποτελεί τα τραπεζικά περιουσιακά στοιχεία στην Ιταλία είναι συγκρίσιμα με εκείνα των άλλων χωρών της Ευρώπης (Πίνακας 2). Σε αναλογία με το ΑΕΠ, ωστόσο, η κεφαλαιοποίηση της χρηματιστηριακής αγοράς είναι χαμηλότερη (28 τοις εκατό στα τέλη του 2010 στην Ιταλία, έναντι 42 τοις εκατό στη Γερμανία, 44 τοις εκατό στην Ισπανία και 67 τοις εκατό στη Γαλλία). Και το σχετικό μέγεθος του χρηματοπιστωτικού τομέα - τράπεζες, η Κεντρική Τράπεζα, μη τραπεζικοί διαμεσολαβητές, οι ασφαλιστικές εταιρείες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία του ιδιωτικού τομέα - είναι επίσης μικρότερο, λόγω κυρίως της μικρότερης ανάπτυξης των ασφαλιστικών εταιρειών και των συνταξιοδοτικών ταμείων.

Από την πλευρά του παθητικού, η χαμηλότερη αναλογία των τραπεζικών καταθέσεων προς το ΑΕΠ θα μπορούσε να εξαρτηθεί από το μεγαλύτερο μέρος των χαρτοφυλακίων των νοικοκυριών που αποτελείται από χρεωστικούς τίτλους της κυβέρνησης και των ιδιωτικών επιχειρήσεων, των οποίων η ρευστότητα είναι συγκρίσιμη με εκείνη των προθεσμιακών καταθέσεων, καθώς και στον ανταγωνισμό των καταθέσεων ταμειυτηρίου, οι οποίες δεν είναι τόσο ισχυρές όσο στο εξωτερικό, στην Ιταλία, διότι τα ταχυδρομικά γραφεία ιδιωτικοποιήθηκαν και μετατράπηκαν σε τράπεζες.

Σε αυτό το μικρό χρηματοπιστωτικό σύστημα, ξεχωρίζει η σημασία των τραπεζών στην παροχή χρηματοδότησης σε επιχειρήσεις.

Η υπανάπτυκτη χρηματιστηριακή αγορά της Ιταλίας και η υπανάπτυκτη αγορά εταιρικών ομολόγων καθιστούν πάντα τη βιομηχανία εξαρτώμενη από την τραπεζική πίστωση. Λιγότερες από 300 εταιρείες είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο, σε σύγκριση με 760 στη Γερμανία και 630 στη Γαλλία. Η Ιταλία εξακολουθεί να είναι χώρα των μικρών επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν κατά μέσο όρο μόλις 3 εργαζόμενους η καθεμία, έναντι 4 στην Ισπανία, στη Γαλλία, 6 και 11 στη Γερμανία. Ιδιοκτήτες της εταιρείας προβαίνουν σε περιορισμένες εισφορές κεφαλαίου. Η Ιταλία έχει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά ιδίων κεφαλαίων προς σύνολο των υποχρεώσεων της εταιρείας, καθώς και η χρηματοδότηση του χρέους είναι σημαντική αντίστοιχα.

	Ζώνη Euro	Γερμανία	Ισπανία	Γαλλία	Ιταλία
Σύνολο ενεργητικού	3,5	3,32	3,27	4,02	2,45
Δάνεια προς νοικοκυριά	0,56	0,57	0,83	0,52	0,38
Από τα οποία: Στεγαστικά	0,40	0,39	0,63	0,40	0,23
Καταναλωτικά	0,07	0,07	0,08	0,08	0,04
Άλλα	0,09	0,11	0,12	0,04	0,11
Δάνεια σε επιχειρήσεις	0,51	0,36	0,86	0,43	0,57
Καταθέσεις	2,19	2,07	2,39	2,29	1,47
Σύνολο ενεργητικού τράπεζας /Χρη/κά στοιχεία ενεργητικού της οικονομίας	0,32	0,31	0,29	0,29	

Πίνακας 2 Μέγεθος των τραπεζικών ισολογισμών στις μεγάλες χώρες της ζώνης του ευρώ (ως ποσοστό του ΑΕΠ για το τέλος του 2010).

Οι μεγάλες τράπεζες της Ιταλίας σε κατάταξη βάσει της κεφαλαιοποίησης τους έχουν ως εξής:

Κατάταξη	Τράπεζα	Κεφαλαιοποίηση (Euro)
1	Unicredit - Capitalia	32.5 billion
2	Intesa Sanpaolo	28.9 billion
3	Mediobanca	5.7 billion
4	Ubi Banca	4.5 billion
5	Banco Popolare	2.6 billion

6	B Monte Paschi Siena	2.1 billion
7	Banca Pop. Milano	1.5 billion
8	Banca Carige	1.0 billion
9	Credito Emiliano	1.4 billion

Μεσαία τράπεζα μπορεί να χαρακτηριστεί η Banca Nazionale del Lavoro, ενώ τοπικές τράπεζες είναι οι:

- Banco Desio
- Banco di Sardegna
- Banca Popolare dell'Emilia Romagna
- Banca Popolare di Sondrio
- Banca Genikii
- Credito Bergamasco
- Credito Valtellinese
- Südtiroler Volksbank

1.6 Χρηματοπιστωτικό σύστημα Ισπανίας

Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε στοιχεία για τις πιο σημαντικές εξελίξεις όσον αφορά την αναδιάρθρωση, την ανακεφαλαιοποίηση, την εποπτεία και τη διαφάνεια του ισπανικού τραπεζικού τομέα το 2013. Ο ισπανικός χρηματοπιστωτικός τομέας υπάγεται σε εξωτερικές αξιολογήσεις που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΚ), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) σχετικά με την κατάσταση της εφαρμογής των συμφωνηθέντων συνθηκών, βάσει του μνημονίου που έχει υπογράψει η Ισπανία με την Ευρωπαϊκή Ένωση για οικονομική βοήθεια προς τον ισπανικό τραπεζικό τομέα.

Η επανεξέταση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το πρόγραμμα παραμένει σε καλό

δρόμο. Οι ισπανικές χρηματοπιστωτικές αγορές είχαν σταθεροποιηθεί σημαντικά κατά τους πρώτους μήνες του 2013 και η ρευστότητα του ισπανικού τραπεζικού τομέα έχει επίσης βελτιωθεί σημαντικά. Όπως σημείωσαν η ΕΚΤ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αυτό επέτρεψε στις ισπανικές τράπεζες να ανακτήσουν περαιτέρω πρόσβαση στις αγορές χρηματοδότησης και να μειωθεί η εξάρτηση από τη χρηματοδότηση της κεντρικής τράπεζας. Ένα από τα κύρια επιτεύγματα, σύμφωνα με την ανάλυση ήταν η ανακεφαλαιοποίηση των τμημάτων του τραπεζικού τομέα και η μεταβίβαση των στοιχείων ενεργητικού στην εταιρεία διαχείρισης ενεργητικού (SAREB). Διαπιστώθηκε, ωστόσο, ότι SAREB εξακολουθεί να αντιμετωπίζει την μεγάλη πρόκληση της επιτυχούς διαχείρισης και τελικά πούλησε το χαρτοφυλάκιο των στοιχείων ενεργητικού.

Η ΕΚ και η ΕΚΤ, θεωρούν επίσης ότι οι προσπάθειες (που απαιτούνται από το MoU) έχουν σχεδόν ολοκληρωθεί για την ενίσχυση του ρυθμιστικού και εποπτικού πλαισίου του ισπανικού τραπεζικού τομέα. Αυτό επέφερε την αναδιοργάνωση και την ενίσχυση ορισμένων εποπτικών και πειθαρχικών εξουσιών της Τράπεζας της Ισπανίας και του «Ταμείου για την αναδιάρθρωση τραπεζών», FROB (Fondo de reestructuración ordenada bancaria).

Ακόμη και αν η ΕΚ και η ΕΚΤ αναγνώρισε την επαρκή εκπλήρωση των όρων του μνημονίου, τόνισαν επίσης ορισμένες εναπομένουσες προκλήσεις. Ειδικότερα, και σύμφωνα με τις προηγούμενες εξωτερικές αξιολογήσεις, οι ανάγκες απομόχλευσης του ισπανικού μη χρηματοπιστωτικού τομέα και η προσαρμογή στην αγορά ακινήτων θεωρήθηκαν ότι εξακολουθούν να απέχουν πολύ από την ολοκλήρωσή τους και να επηρεάζουν σοβαρά τους όγκους δανεισμού και, ενδεχομένως, της ποιότητας του ενεργητικού του ισπανικού τραπεζικού τομέα. Έτσι, η στενή παρακολούθηση του συστήματος θα πρέπει να συνεχιστεί προκειμένου να εξασφαλιστεί η τελική

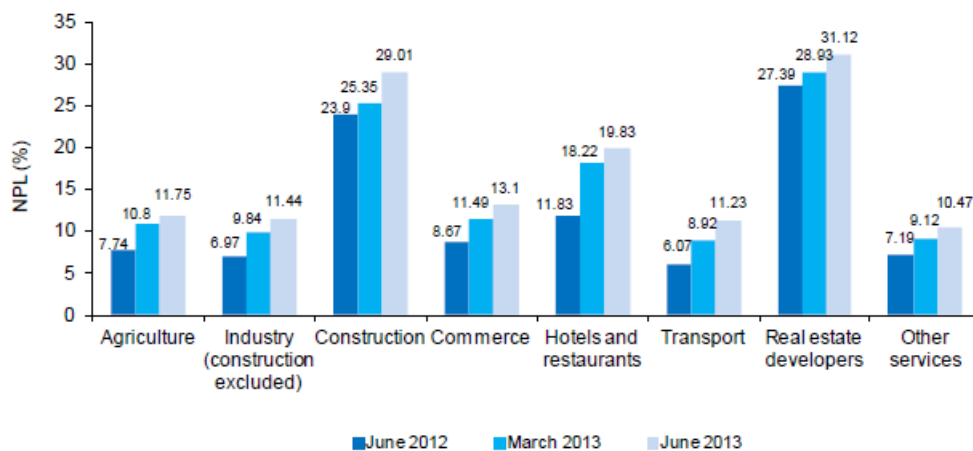
σταθεροποίηση των πιστωτικών ιδρυμάτων. Εκδόθηκαν δύο κύριες συστάσεις. Πρώτον, απαιτείται προσοχή για να διασφαλιστεί ότι οι θετικές τάσεις στη σταθεροποίηση του ισπανικού χρηματοπιστωτικού τομέα μπορούν να διατηρηθούν. Δεύτερον, τα μέτρα επιμερισμού των βαρών πρέπει να συμπληρωθούν και να οριστικοποιηθούν.

Πρώτα απ' όλα, η πιο πρόσφατη έκδοση Έκθεσης Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας της Τράπεζας της Ισπανίας, προσφέρει μερικές ενδιαφέρουσες ιδέες σχετικά με την πρόσφατη εξέλιξη των τραπεζικών εργασιών. Ειδικότερα, η χρηματοδότηση προς τον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων του πιστωτικού και σταθερού εισοδήματος, έχει μειωθεί στο 60,6% τον Ιούνιο του 2013 (61,5% το προηγούμενο έτος). Συγκεκριμένα, μειώθηκε κατά 11% τον Ιούνιο του 2013. Το βάρος της χρηματοδότησης προς τον ιδιωτικό τομέα στους ισολογισμούς των τραπεζών μειώθηκε από 58,8% τον Ιούνιο του 2012 σε 56,1% τον Ιούνιο του 2013. Η μείωση αυτή οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, σε μια εφάπαξ αλλαγή στη σύνθεση του ενεργητικού των τραπεζών μετά τη μεταβίβαση των στοιχείων πολλών τραπεζών στο SAREB.

Ακόμα και αν τα στοιχεία της οικονομικής ανάπτυξης έχουν δείξει κάποια βελτίωση κατά τους τελευταίους μήνες, η ανεργία εξακολουθεί να έχει σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο στην ποιότητα των εκκρεμών δανειακών χαρτοφυλακίων. Συγκεκριμένα, το σύνολο των επισφαλών στοιχείων του ενεργητικού αυξήθηκε κατά 5,1% από έτος σε έτος τον Ιούνιο του 2013. Σε κάθε περίπτωση, η επιδείνωση έχει επιβραδυνθεί σε σύγκριση με τον Ιούνιο 2012 (18,9%).

Όσον αφορά την κερδοφορία, το εισόδημα στις ισπανικές τράπεζες αυξήθηκε κατά € 8.240 εκατομμύρια από τον Ιανουάριο έως και τον Ιούνιο του 2013, που αντιπροσωπεύει μια σημαντική βελτίωση από τις απώλειες των € 3.000.000.000 που

καταχωρήθηκαν κατά την ίδια περίοδο το 2012. Η απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού (ROA) το 2013 ήταν 0,45% σε σύγκριση με -0.17% τον Ιούνιο του 2012. Η απόδοση ιδίων κεφαλαίων (ROE) ήταν 7,8% τον Ιούνιο του 2013 (-3% τον Ιούνιο του 2012). Υπήρξαν επίσης βελτιώσεις στη θέση της φερεγγυότητας των τραπεζών. Ειδικότερα, ο δείκτης Tier 1 για ολόκληρο τον τομέα ήταν 10,8% τον Ιούνιο του 2013, ενώ ήταν 9,7% τον Ιούνιο του 2012.

Εικόνα 3. Μη εξυπηρετούμενα δάνεια ανά τομέα στην Ισπανία (2013)

Οι πιο σημαντικές τράπεζες της Ισπανίας και η κατάταξη τους βάσει των μεγαλύτερων οίκων αξιολόγησης είναι:

Name	Fitch	Moody's	S&P
Available			
Abanca Corporación Bancaria, S.A.	BB+	Caa1	B+
Banca March, S.A.		Baa1	
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.	A-	A3	BBB
Banco Cooperativo Español, S.A.	BBB	Ba1	
Banco Mare Nostrum, S.A.	BB		
Banco Pastor, S.A		B2	
Banco Popular Espanol	BB-	Ba1	B+

Banco Santander	A-	A3	BBB+
Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria, SA		Baa2	
Banco de Castilla-La Mancha, S.A.	BB		
Banco de Crédito Social Cooperativo, S.A. (new)	BB-		
Banco de Sabadell, S.A.	BB+	Baa3	BB+
Banco de Valencia, S.A.	BBB		
Bankia, S.A.	BB+	B1	BB
Bankinter, S.A.		Baa1	BBB-
Bankoa, S.A.		Baa3	
CaixaBank, S.A	BBB	Baa2	BBB
Caja Laboral Popular, C.C.	BBB+	Ba1	
Caja R. de Navarra, S.C.C.	BBB+	Baa3	
Caja R. del Sur, S.C.C.	BBB		
Cajas Rurales Unidas, S.C.C.	BB-		
Catalunya Banc, S.A.		B1	
Cecabank, S.A.	BBB-	Baa2	BBB
Ibercaja Banco, S.A.	BB+	B1	BB
Instituto de Crédito Oficial	BBB+	Baa2	
Kutxabank, S.A.	BBB	Ba2	BBB-
Liberbank, S.A	BB	B1	
Santander Consumer Finance, S.A.	A-	A3	BBB
Unicaja Banco, S.A.	BBB-	Ba3	

Κεφάλαιο 2 - Χρηματοπιστωτικό σύστημα και οικονομία

2.1 Οικονομική μεγέθυνση

Η βιβλιογραφία δείχνει ότι ένα καλό οικονομικό σύστημα είναι αυτό που έχει πέντε βασικά συστατικά. Αυτά τα συστατικά είναι (Financial Stability Board, 2009):

1. υγιή δημόσια οικονομικά και διαχείριση του δημόσιου χρέους
2. σταθερό νομισματικό καθεστώς
3. ποικιλία των τραπεζών, με εγχώριους ή διεθνείς προσανατολισμούς, ή/και με τις δύο κατευθύνσεις
4. μια κεντρική τράπεζα για τη σταθεροποίηση των εγχώριων οικονομικών και τη διαχείριση των διεθνών οικονομικών σχέσεων
5. καλή λειτουργία των αγορών ασφαλίσεων

Ένα τέτοιο αρθρωτό χρηματοπιστωτικό σύστημα, τη στιγμή που είναι σε θέση να λειτουργήσει, μπορεί να κινητοποιήσει κεφάλαια στην εγχώρια αγορά και ως εκ τούτου να προωθήσει την οικονομική ανάπτυξη και την συνολική ανάπτυξη μιας χώρας. Σε ένα πλαίσιο οικονομικής παγκοσμιοποίησης, μπορεί επίσης να χρησιμεύσει, είτε άμεσα από τις εγκαταστάσεις που προσφέρει ή έμμεσα με την ενίσχυση των προοπτικών ανάπτυξης, για να προσελκύσει το ενδιαφέρον των ξένων επενδυτών (Financial Stability Board, 2009).

Οι τράπεζες και οι τραπεζικές εργασίες έχουν παίξει μεγάλο ρόλο στις σύγχρονες οικονομίες. Μόλις καθοριστεί μια νομισματική βάση, οι τράπεζες καταθέσεων, την ενισχύουν σε ένα απόθεμα χρημάτων που αποτελείται σε μεγάλο βαθμό από τα

χρήματα τράπεζας μετατρέψιμα στη νομισματική βάση. Αυτό το πευτχαίνουν με τη χορήγηση πιστώσεων στους επιχειρηματίες και τους άλλους χρήστες των κεφαλαίων. Η λειτουργία της χορήγησης πιστώσεων μετατρέπει τις τράπεζες σε διαχειριστές κινδύνου, που αποτελεί την ουσία του ρόλου τους ως ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών (Financial Stability Board, 2009).

Το μεγαλύτερο μέρος του κινδύνου που διαχειρίζονται οι τράπεζες προκύπτει από το γεγονός ότι δανείζονται βραχυπρόθεσμα και δανείζουν μακροπρόθεσμα. Οι μεμονωμένες τράπεζες και το τραπεζικό σύστημα γίνεται προβληματικό, ή και αποτυγχάνει, όταν οι παραλήπτες των τραπεζικών πιστώσεων είναι απρόθυμοι ή ανίκανοι να αποπληρώσουν με βάση το χρονοδιάγραμμα (έλλειψη ρευστότητας) ή γενικά (αφερεγγυότητα και αποκήρυξη). Εάν οι καταθέτες, οι κάτοχοι του τραπεζικού χρήματος από τον οποίο οι τράπεζες δανείζονται βραχυπρόθεσμα, μάθουν αυτά τα προβλήματα, μπορεί να θελήσουν να τα ανατρέψουν επιχειρώντας μαζικά να μετατρέψουν τα τραπεζικά χρήματά τους σε χρήματα βάσης (Dolar, 2002).

Οι κεντρικές τράπεζες, το τέταρτο από τα βασικά συστατικά ενός σύγχρονου χρηματοπιστωτικού συστήματος, μπορεί να αποτρέψει τέτοια προβλήματα που προκύπτουν, ή τουλάχιστον να τα ανακουφίσει όταν προκύπτουν. Αυτό γίνεται με την παρακολούθηση και τη ρύθμιση της λειτουργίας των επιμέρους τραπεζών σε ένα τραπεζικό σύστημα με στόχο την πρόληψη των προβλημάτων. Το κάνουν για να ανακουφίσουν τα προβλήματα όταν αυτά προκύπτουν ενεργώντας ως δανειστές εσχάτης ανάγκης. Οι κεντρικές τράπεζες ενεργούν επίσης στους τομείς της χρηματιστικοποίησης ως άλλα εξαρτήματα του συστήματος. Για παράδειγμα, συχνά χρησιμεύουν ως τράπεζα της κυβέρνησης, ως συμπλήρωμα των δημόσιων οικονομικών. Δρα για να σταθεροποιήσει την αξία του χρήματος μιας χώρας, τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο (Clarida, 2000).

Οι κύριοι άξονες μέσω των οποίων το χρηματοπιστωτικό σύστημα συμβάλλει στην οικονομική μεγέθυνση είναι οι εξής (Garganas, 2001):

- Παροχή πληρέστερης πληροφόρησης στους επενδυτές
- Μεταφορά κεφαλαίων από ετερογενείς πηγές προς επενδυτές
- Μείωση κόστους συναλλαγών
- Βελτίωση παραγωγικότητας και αποτελεσματικότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα
- Ενθάρρυνση αποταμίευσης
- Διευκόλυνση επενδύσεων

Η ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών συστημάτων δίνει τη δυνατότητα αποτελεσματικής διοχέτευσης μεγαλύτερων ποσοτήτων κεφαλαίων από τους αποταμιευτές στους επενδυτές. Ταυτόχρονα, μέσω του τραπεζικού συστήματος, μετριάζεται ο κίνδυνος των επενδυτικών αποφάσεων και κυρίως ο κίνδυνος ρευστότητας (Stock, 2002).

Οι υπηρεσίες που παρέχονται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διευκολύνουν την οικονομική δραστηριότητα ποικιλοτρόπως. Η χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση επιτρέπει την αντιμετώπιση προβλημάτων «ηθικού κινδύνου» (moral hazard) και «δυσμενούς επιλογής» (adverse selection), ενθαρρύνοντας την προσφορά των αποταμιευτικών κεφαλαίων. Συμβάλλει στη σημαντική μείωση του κόστους συναλλαγών μέσω ενός μηχανισμού συγκέντρωσης των επιμέρους κεφαλαίων από ετερογενείς αποταμιευτές και τη διοχέτευσή τους προς τους επενδυτές. Επιπλέον, διευκολύνει τη διαχείριση του κινδύνου, καθώς επιτρέπει τη διαχρονική εξομάλυνση ροών και την εκμετάλλευση των οικονομιών κλίμακας (Dolar, 2002).

2.2 Οικονομικές διακυμάνσεις

Σε συνέχεια των παραγόντων που συνδέουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα με την οικονομική μεγέθυνση, η σύνθετη και περίπλοκη δομή του χρηματοοικονομικού συστήματος στις καπιταλιστικές οικονομίες αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο αστάθειας. Η χρηματοπιστωτική αστάθεια προέρχεται από την υψηλή δραστηριότητα κερδοσκοπικού χαρακτήρα που μπορεί να αποσταθεροποιήσει την οικονομία. Η λειτουργία των τραπεζών συνέβαλε στην παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008, λόγω ανάληψης υπερβολικών κινδύνων και δυσλειτουργιών της αγοράς (Dolar, 2002).

Όμως ακόμα και όταν η αστάθεια και οι κρίσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα δεν συνοδεύονται από μια γενικευμένη οικονομική κρίση, οι επιπτώσεις τους στην ευρύτερη οικονομική δραστηριότητα είναι σημαντικές. Συνήθως, οι περίοδοι που έπονται των τραπεζικών κρίσεων χαρακτηρίζονται από παρατεταμένη και έντονη συστολή της οικονομικής δραστηριότητας και εκτίναξη της ανεργίας (Garganas, 2001).

Η συμβολή του χρηματοπιστωτικού συστήματος στη μεγέθυνση των κυκλικών οικονομικών διακυμάνσεων και στη δημιουργία αστάθειας στον χρηματοοικονομικό τομέα αναφέρεται ως «προκυκλικότητα». Η προκυκλικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος δημιουργεί ενδογενείς πιστωτικούς κύκλους, δηλαδή αύξηση των πιστώσεων σε περιόδους οικονομικής άνθησης και μείωση των πιστώσεων σε περιόδους ύφεσης. Για παράδειγμα, καθώς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε περιόδους ύφεσης υπόκεινται σε ζημίες και τα αποθεματικά τους μειώνονται, επιδεινώνονται οι όροι άντλησης κεφαλαίων από εξωτερικές πηγές. Η εξέλιξη αυτή επιδρά ανασταλτικά στην πιστωτική επέκταση και, κατά συνέπεια, επιφέρει κάμψη της οικονομικής

δραστηριότητας, εξέλιξη που με τη σειρά της αυξάνει τον κίνδυνο της παραπέρα αποδυνάμωσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Δημιουργείται λοιπόν ένας φαύλος κύκλος που όταν συνοδεύεται από μεγάλες μακροοικονομικές ανισορροπίες γίνεται ιδιαίτερα επικίνδυνος, καθώς μπορεί να οδηγήσει σε κρίση. Το βασικό πρόβλημα συνήθως έγκειται στο ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα δεν έχει συσσωρεύσει επαρκή κεφάλαια στην ανοδική φάση του κύκλου (όταν δηλαδή οι συνθήκες είναι ευνοϊκές) και δεν έχει δημιουργήσει μηχανισμούς που διευκολύνουν την απορρόφηση των κραδασμών κατά την περίοδο της ύφεσης. Συνήθως (π.χ., Financial Stability Board, 2009), η προκυκλικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος αποδίδεται σε δύο πηγές: πρώτον, στην αδυναμία της επαρκούς μέτρησης του κινδύνου και δεύτερον, σε κίνητρα που χαρακτηρίζονται από στρεβλώσεις (Dolar, 2002).

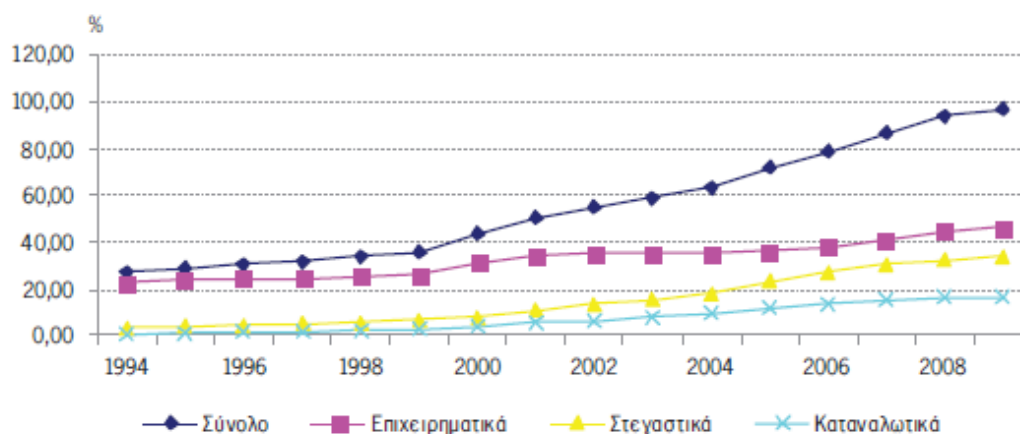
Από την άλλη πλευρά, το χρηματοπιστωτικό σύστημα δημιουργεί μηχανισμούς που μπορούν να συμβάλλουν στον μετριασμό των κυκλικών διακυμάνσεων. Πιο συγκεκριμένα, η λειτουργία του τραπεζικού συστήματος επιτρέπει στις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά να αντιμετωπίσουν τις διακυμάνσεις των εσόδων τους κατά τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου με σχετικά περιορισμένες αυξομειώσεις των δαπανών τους (Clarida, 2000).

2.3 Εγχώριο τραπεζικό σύστημα

Η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται από τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης από τα μέσα της δεκαετίας του '90 μέχρι το 2009, που υπερβαίνουν σημαντικά αυτούς των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Το 2009 εμφανίστηκαν τα πρώτα σημάδια της εγχώριας ύφεσης, η οποία συνεχίζεται με έντονους ρυθμούς. Το μοντέλο ανάπτυξης ως το 2009 βασίστηκε στην τόνωση της εγχώριας κατανάλωσης και την ενίσχυση των επενδύσεων που χρηματοδοτούνται σε μεγάλο βαθμό από κεφάλαια

του εξωτερικού. Η επενδυτική δραστηριότητα απευθύνεται κυρίως σε έργα υποδομής στους τομείς των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών, της ενέργειας και των κατασκευών (Arestis et al., 2010).

Εικόνα 4. Τραπεζικά δάνεια προς τον ιδιωτικό τομέα ως ποσοστό % ΑΕΠ (πηγή ΕΛΣΤΑΤ και ΤτΕ)

Ο τραπεζικός τομέας συμμετείχε στη διαδικασία ανάπτυξης σε σημαντικό βαθμό. Η πολιτική της βαθμωτής απελευθέρωσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, το οποίο έχει ως στόχο την ακύρωση των τρεχουσών διοικητικών ρυθμίσεων είχε σημαντικό αντίκτυπο στην αποδοτικότητα του τραπεζικού συστήματος. Με την ελευθέρωση των τραπεζικών υπηρεσιών και την ενσωμάτωση του εγχώριου τραπεζικού τομέα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα στη ζώνη του ευρώ, η δραστηριότητα διαμεσολάβησης των τραπεζών είχε ταχεία ανάπτυξη. Η αποτελεσματική λειτουργία των τραπεζών και η παραγωγικότητά τους τονώθηκαν σημαντικά.

ΕΤΟΣ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ		ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ		ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΑ		ΣΥΝΟΛΟ	
	Ελλάδα	Ευρωζώνη	Ελλάδα	Ευρωζώνη	Ελλάδα	Ευρωζώνη	Ελλάδα	Ευρωζώνη
1998	34,0	41,8	5,8	24,2	2,5	6,6	34,0	82,6
2009	46,7	64,9	33,9	39,5	16,5	15,6	97,0	120,0

Πίνακας 3 Δάνεια προς τον ιδιωτικό τομέα στην Ελλάδα και την ευρωζώνη (ποσοστό % ΑΕΠ)

Κατά τη διάρκεια της περιόδου 1994-2009, και η συνολική χρηματοδότηση από τον τοπικό ιδιωτικό τραπεζικό τομέα ως ποσοστό του ΑΕΠ υπερτριπλασιάστηκε (από 27,1% το 1991 έως 97,0% το 2009). Ιδιαίτερα μεγάλη ανάπτυξη σημειώθηκε στο δανεισμό προς τα νοικοκυριά. Τα στεγαστικά δάνεια ανήλθαν ως ποσοστό του ΑΕΠ από 3,8% το 1994 στο 33,9% το 2009, ενώ η καταναλωτική πίστη ανήλθε από 0,9% το 1994, 16,5% το 2009 ως ποσοστό του ΑΕΠ. Η τραπεζική χρηματοδότηση των επιχειρήσεων έχει διπλασιαστεί ως ποσοστό του ΑΕΠ (από 22,5% το 1994 έως 46,7% το 2009).

Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν σε αναλογία δανείων προς ΑΕΠ σχεδόν στα πλαίσια των άλλων χωρών της ζώνης του ευρώ. Αυτό οφείλεται στην πληθώρα καταναλωτικών και στεγαστικών δανείων λόγω της εντυπωσιακής αύξησης των δανείων προς ιδιώτες (Arestis et al., 2010).

Εκτός από τις παραδοσιακές δραστηριότητες της συλλογής καταθέσεων και τη χρηματοδότηση προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, έγινε μια μεγάλη ώθηση για την παροχή εξειδικευμένων τραπεζικών προϊόντων. Η ευελιξία που προβλέπεται από τα νέα προϊόντα επέκτεινε τις επιλογές επιχειρηματιών και νοικοκυριών. Η επέκταση των τραπεζικών καταθέσεων, που αποτελούν σημαντικό μέσο της ιδιωτικής αποταμίευσης, συνοδεύτηκε από τον πολλαπλασιασμό των νέων επενδύσεων και των αποταμιευτικών προϊόντων που προσφέρουν εναλλακτικές ομάδες επιδόσεων και

ανάληψης κινδύνων. Προϊόντα εγγυημένου κεφαλαίου, επενδυτικά τραπεζικά προϊόντα και ασφάλισης των καταθέσεων είναι τυπικά προϊόντα, και συνδυάζονται με την επέκταση της ποικιλίας τους, για την κάλυψη των ατομικών αναγκών όλων των κατηγοριών των επενδυτών (Arestis et al., 2010).

Αίτια της κρίσης που αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία αποτελούν κυρίως τα χρόνια προβλήματα και οι ανισορροπίες που έχουν συσσωρευτεί, και μόνο δευτερευόντως, τα αποτελέσματα των επιπτώσεων της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Η σοβαρότητα της κρίσης, μεταξύ άλλων, είναι άμεσο αποτέλεσμα της αύξησης του προϋπολογισμού και του δημόσιου χρέους και του ελλείμματος. Η επιδείνωση των δημοσιονομικών επιδόσεων, είναι αποτέλεσμα της έλλειψης μέτρων στο σωστό χρόνο που ήταν απαραίτητα για τη συγκράτηση του ήδη πολύ υψηλού δημόσιου χρέους, και τη συνετή οικονομική διαχείριση του (Arestis et al., 2010).

Η δημιουργία επιπρόσθετου βάρους στην κοινωνική ασφάλιση, η μείωση της αποτελεσματικότητας των δημοσίων δαπανών, η παραοικονομία και η εκτεταμένη φοροδιαφυγή έχουν δυσχεράνει την κατάσταση και συνέβαλαν στη διαμόρφωση του δημόσιου χρέους προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε πολύ υψηλά επίπεδα (2009 : 126%).

Προφανώς, η εξάλειψη των μακροοικονομικών ανισορροπιών απαιτεί, πέρα από τη δέσμευση για δημοσιονομική πειθαρχία, τον προσδιορισμό ενός νέου μοντέλου βιώσιμης ανάπτυξης. Μια ζωτικής σημασίας εξέλιξη στη χώρα θα είναι η εξωστρέφεια, ούτως ώστε να επιτευχθούν χαμηλά επίπεδα ανεργίας και υψηλό βιοτικό επίπεδο. Η επίτευξη του στόχου αυτού απαιτεί τη μεταφορά της παραγωγής σε ζώνες με συγκριτικά πλεονεκτήματα (Arestis et al., 2010).

2.4 Μη εξυπηρετήση δανείων

Ένα μη εξυπηρετούμενο δάνειο είναι ένα δάνειο που είναι σε αθέτηση ή κοντά στο να είναι σε αθέτηση. Πολλά δάνεια καθίστανται μη εξυπηρετούμενα αφού βρίσκονται σε αθέτηση για 90 ημέρες, αλλά αυτό μπορεί να εξαρτάται από τους όρους της σύμβασης (Levine, 2004).

"Ένα δάνειο είναι μη εξυπηρετούμενο όταν οι πληρωμές τόκων και κεφαλαίου είναι σε καθυστέρηση 90 ημέρες ή περισσότερο, ή τουλάχιστον 90 ημέρες από τη στιγμή που οι πληρωμές τόκων έχουν κεφαλαιοποιηθεί, αναχρηματοδοτηθεί ή καθυστερήσει κατά τη συμφωνία, ή οι πληρωμές είναι σε καθυστέρηση λιγότερο από 90 ημέρες, αλλά υπάρχουν άλλοι βάσιμοι λόγοι αμφιβολίας ότι οι πληρωμές θα πρέπει να καταβάλλονται στο ακέραιο " (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, 2005).

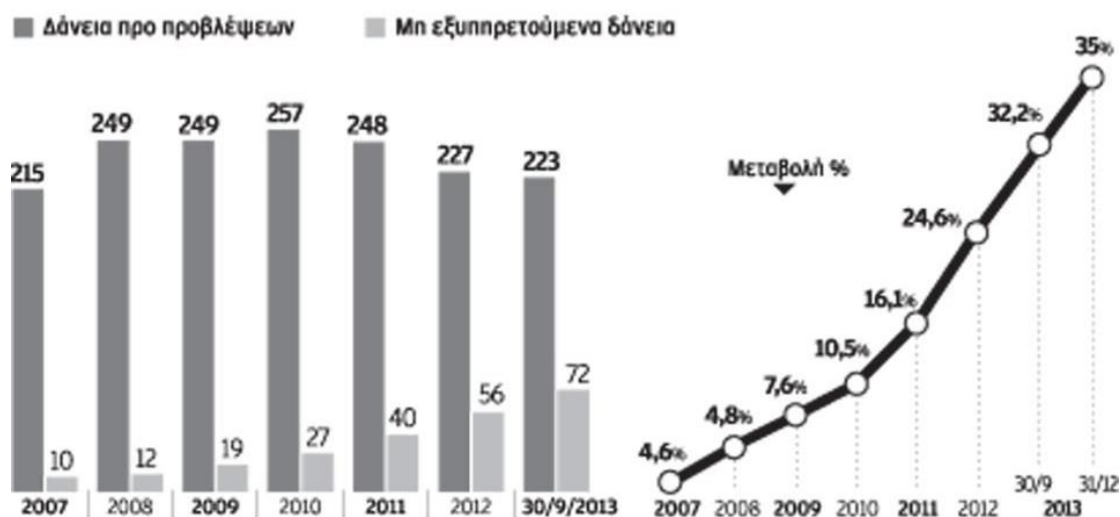
Σύμφωνα με τους τραπεζικούς κανονιστικούς ορισμούς , τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αποτελούνται από (Levine, 2004):

- άλλα ακίνητα που λαμβάνονται από τον αποκλεισμό ή μια πράξη αντί του αποκλεισμού,
- δάνεια που είναι σε υπερημερία 90 ημέρες ή περισσότερες και εξακολουθούν να έχουν δεδουλευμένους τόκους, και
- δάνεια για τα οποία ο τόκος δεν είναι πλέον δεδουλευμένος και καταχωρούνται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων.

Γενικά τα προβλήματα των μη εξυπηρετούμενων δανείων λύνονται με δύο τρόπους:

Συγκεντρωτισμό - Αυτό συμβαίνει όταν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των τραπεζών, των ρυθμιστικών αρχών και της κυβέρνησης συνεργάζονται για να βρουν λύσεις. Αυτό λαμβάνει τη μορφή ενός κεντρικού φορέα /

οργανισμού, όπως μια εταιρεία διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων (Kahn, 2002).

Εικόνα 5. Δάνεια προ προβλέψεων και μη εξυπηρετούμενα δάνεια ελληνικών τραπεζών 2007-2013 (Πηγή: Καθημερινή)

Αποκέντρωση - Η προσέγγιση αυτή περιλαμβάνει μέτρα που λαμβάνονται από τις πληγείσες τράπεζες. Η αποκεντρωμένη προσέγγιση είναι κοινή για τα επισφαλή δάνεια που προκύπτουν από το κακό δανεισμό. Σε αυτή την προσέγγιση, οι τράπεζες διαχειρίζονται μόνο τα δικά τους επισφαλή δάνεια, δίνοντάς τους κίνητρα, νομοθετική εξουσία, ή ειδικά λογιστικά ή φορολογικά πλεονεκτήματα.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η πιο κοινή και επιτυχής προσέγγιση για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι η δημιουργία των Εταιρειών Διαχείρισης Ενεργητικού (AMC). Οι εταιρείες αυτές χρησιμοποιούν δημόσια ή τραπεζικά κεφάλαια ή αφαιρούν τα μη εξυπηρετούμενα ενεργητικά στοιχεία από τα λογιστικά βιβλία (Kahn, 2002).

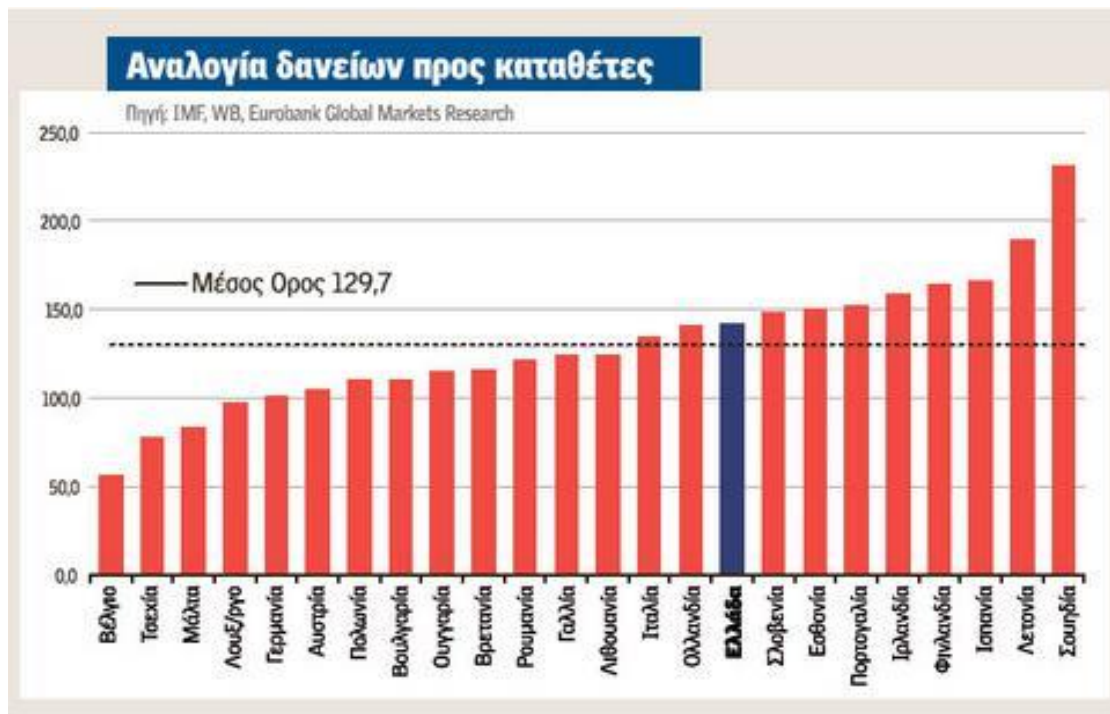
Για παράδειγμα, η Asset Management Corporation της Κορέας αγόρασε το 80% των

επισφαλών δανείων με επιτόκιο της αγοράς μετά τις κρίσεις της Ασίας.

Βέβαια, υπάρχουν και πολλά προληπτικά μέτρα που υλοποιούνται (Garganas, 2001):

- Εταιρική Διακυβέρνηση
- Καλύτερες πιστωτικές πληροφορίες για να μειωθούν τα νέα μη εξυπηρετούμενα δάνεια
- Προληπτική εποπτεία
- Η αποτελεσματική, ικανή διαχείριση
- Καλά ανεπτυγμένες κεφαλαιαγορές που μπορούν να προσφέρουν το μηχανισμό και τη ρευστότητα που απαιτείται για την απόσβεση επισφαλών δανείων
- Τιτλοποίηση

Τα δάνεια προ προβλέψεων και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια των ελληνικών τραπεζών κατά την περίοδο 2007-2013 παρουσιάζονται στην Εικόνα 5. Η διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ή “κόκκινων” δανείων αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία για τις τράπεζες. Στο πλαίσιο αυτό οι τράπεζες δημιουργούν ειδικές διευθύνσεις με συγκεκριμένη στόχευση και εξειδικευμένο προσωπικό με στόχο την αντιμετώπιση της κατάστασης. Παρά τη μείωση του ρυθμού ανόδου των “κόκκινων” δανείων, η αύξησή τους δεν πρόκειται να σταματήσει έως ότου ανατραπεί η ύφεση. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στις 30 Σεπτεμβρίου 2013 ανέρχονταν περίπου στο 35% των χορηγήσεων (περίπου 78 δισ.).

Εικόνα 6. Η αναλογία δανείων προς καταθέτες στις χώρες της Ευρώπης το 2014 (Πηγή: Ημερησία).

2.5 Εταιρική διακυβέρνηση σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς

Η εταιρική διακυβέρνηση των τραπεζών στις χώρες των Βαλκανίων και την Ελλάδα είναι μια νέα έννοια που εισάγεται σταδιακά στα αντίστοιχα τραπεζικά συστήματα. Είναι μέρος της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και επιβάλλεται μέσω των αρχών του OEDC (Organisation for Economic Co-operation and Development) και της Επιτροπής της Βασιλείας. Με στόχο την ενίσχυση της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης και την αύξηση της ελκυστικότητας των βαλκανικών χωρών σε ξένες επενδύσεις, αυτά τα όργανα παρακολουθούν και προτείνουν την τήρηση των τοπικών τραπεζών με τις αρχές της Εταιρικής Διακυβέρνησης (Chortareas, 2010).

Η ταχεία επέκταση του τραπεζικού συστήματος που πραγματοποιείται κυρίως κατά τα τελευταία 15 χρόνια, δε συνδέθηκε με μια γρήγορη δημιουργία δομών

υποστήριξης της καλής εταιρικής διακυβέρνησης. Ειδικά μετά την "μετασοσιαλιστική» περίοδο, οι βαλκανικές χώρες αντιμετωπίζουν διαφορετικές τροχιές ανάπτυξης. Ωστόσο, ο ρυθμός ανάπτυξης διαφέρει από τη μία χώρα στην άλλη και αναμένεται ότι η εντατική κεφαλαιοποίηση της αγοράς στις χώρες αυτές θα οδηγήσει σε αστάθεια των χρηματοπιστωτικών αγορών (Financial Stability Board, 2009).

Οι Βαλκανικές χώρες, μετά από τις οικονομικές κρίσεις στην περιοχή κατά την περίοδο 1996-1998 και σε συνδυασμό με την έναρξη της ιδιωτικοποίησης του τραπεζικού τομέα, ήταν ο στόχος πολλών διεθνών ομάδων για την επέκταση του δικτύου τους στην περιοχή. Τα τελευταία 10 χρόνια, η στρατηγική που ακολουθήθηκε επικεντρώθηκε στην αύξηση του μεριδίου αγοράς μέσω της ταχείας επέκτασης και της επιθετικής πώλησης των προϊόντων με μαλακή τιμολογιακή πολιτική, ιδιαίτερα σε δραστηριότητες δανεισμού, κλπ. Λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη των τοπικών οικονομιών για νέα κεφάλαια και αξιολογώντας τη σημαντική θέση των τραπεζών προκειμένου να στηρίζουν την ανάπτυξη, οι τοπικές κυβερνήσεις γίνονται η σημαντική υποστήριξη στην προοπτική της ταχείας επέκτασης του τραπεζικού συστήματος (Chortareas, 2010).

Υπό αυτές τις συνθήκες, οι διεθνείς οργανισμοί όπως η EBRD (European Bank for Reconstruction and Development), OEDC (Omaha Economic Development Corporation) και η Επιτροπή της Βασιλείας παρείχαν την τοπική τραπεζική εποπτεία και άλλες ρυθμιστικές αρχές συνέβαλαν στην προώθηση της υιοθέτησης των ορθών πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης στην περιοχή. Από τη συχνή παρακολούθηση και αξιολόγηση για το θέμα αυτό, προέκυψε ότι, εκτός από τις ομοιότητες των τραπεζικών συστημάτων σε όλες τις βαλκανικές χώρες υπήρχαν διαφορετικές προσεγγίσεις για τη διαρθρωτική εταιρική διακυβέρνηση από χώρα σε χώρα. Ως εκ τούτου, οι κατευθυντήριες γραμμές τους δόθηκαν, λαμβάνουν υπόψη αυτές τις

διαφορές και τονίζουν τη σημασία της ορθής εταιρικής διακυβέρνησης στην ποιότητα της τραπεζικής εποπτείας. (Ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης για τους τραπεζικούς οργανισμούς, Επιτροπή της Βασιλείας, 1999).

Σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας, η πρωταρχική ευθύνη για την καλή εταιρική διακυβέρνηση παραμένει στο διοικητικό συμβούλιο και τα ανώτατα στελέχη των τραπεζών. Δεδομένου ότι οι τοπικοί κανονισμοί σχετικά με το θέμα αυτό διαφέρουν από χώρα σε χώρα, οι αρχές της Επιτροπής της Βασιλείας βοηθούν και καθοδηγούν τις εποπτικές αρχές στην ενίσχυση και την τυποποίηση της τοπικής εταιρικής διακυβέρνησης. Δίνουν ένα λεπτομερή οδηγό σχετικά με τις αρμοδιότητες του διοικητικού συμβουλίου ως προς τη δημιουργία τραπεζικών στρατηγικών για τις επιχειρήσεις και προσδιορίζουν με σαφήνεια την υποχρέωση λογοδοσίας και τις ευθύνες. Η διαφάνεια των πληροφοριών σχετικά με τις αποφάσεις και τις δράσεις, τις τρέχουσες συνθήκες ή άλλες γνωστοποιήσεις που παρέχονται στο κοινό θεωρούνται ως άλλο σημαντικό ζήτημα για το οποίο πρέπει να είναι υπεύθυνα το Διοικητικό Συμβούλιο και τα ανώτερα στελέχη. Τα παραπάνω στοιχεία ολοκληρώνουν το πλαίσιο της δομής εταιρικής διακυβέρνησης, συμβάλλοντας στην ενίσχυση του τραπεζικού τομέα (Financial Stability Board, 2009).

Ως εκ τούτου, ειδικά μετά την εκκίνηση της κρίσης, στις αρχές του 2008, αναδείχθηκε μια ισχυρότερη παρουσία των κεντρικών τραπεζών ως προς τις τράπεζες δεύτερης βαθμίδας όσον αφορά την αύξηση των επιπέδων εσωτερικού ελέγχου. Ο συμβουλευτικός ρόλος των κεντρικών τραπεζών μετατοπίστηκε σε ρυθμιστικός μέσω νέων οδηγιών και κανονισμών, ιδίως σχετικά με τα ακόλουθα θέματα (Chortareas, 2010):

- Διαχωρισμός των καθηκόντων και τη βελτίωση των επιπέδων ελέγχου

- Σχετικά μέρη και τράπεζες, συμπεριλαμβανομένων των στελεχών και των διαχειριστών
- Λεπτομερής παρακολούθηση της ρευστότητας των τραπεζών και ανάλυση των κινήσεων κεφαλαίων από / προς μητρικές εταιρείες
- Ορισμός των βασικών απαιτήσεων για το BOD και τη λειτουργία Επιτροπών Ελέγχου

Επιπλέον, η διαδικασία παρακολούθησης απαιτεί από τις τράπεζες να παρέχουν στην εποπτεία των τραπεζών αρκετές προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων για το κεφάλαιο και τη ρευστότητα, πολιτική προβλέψεων και απομείωσης κεφαλαίων, δείκτης δανείων προς καταθέσεις, κ.λπ.

2.6 Αίτια και επιπτώσεις της κρίσης στον χρηματοπιστωτικό τομέα (6)

Οι παράγοντες που συνέβαλαν στην οικονομική κρίση είναι πολλοί. Αν και η ευρεία χρήση των σύνθετων προϊόντων τιτλοποίησης θεωρήθηκε ως η κύρια αιτία, η ιστορία απέδειξε ότι δεν υπάρχει ενιαία αιτία για την αντιμετώπιση κρίσεων. Οι περισσότερες από τις κρίσεις, σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν τις ρίζες της στην αποτυχία, για διάφορους λόγους, της λειτουργίας διαχείρισης του κινδύνου (Financial Stability Board, 2009).

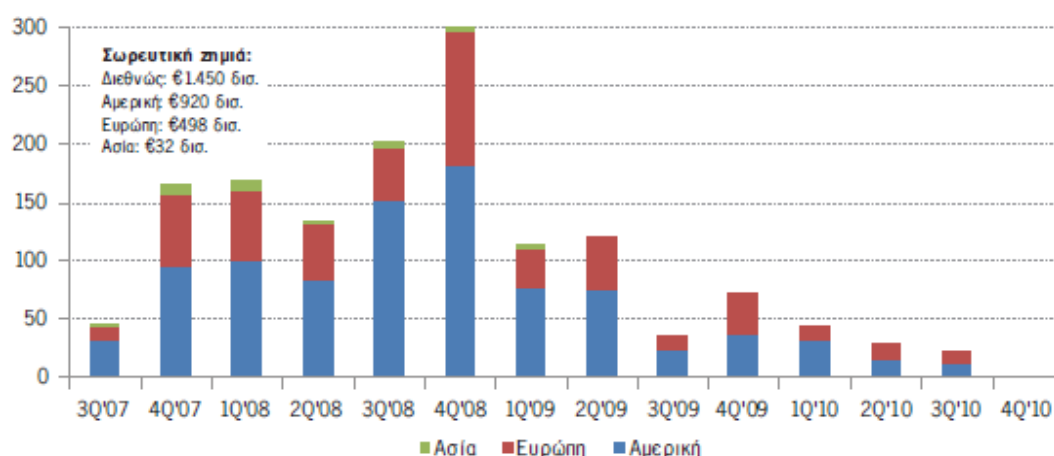
Είναι γεγονός ότι η κρίση δημιουργήθηκε από έναν συνδυασμό (Financial Stability Board, 2009):

- μακροοικονομικών συνθηκών και συνθηκών στις διεθνείς αγορές (π.χ. υψηλός ρυθμός αύξησης του Α.Ε.Π. σε διεθνές επίπεδο, χαμηλό επίπεδο επιτοκίων, υψηλή ρευστότητα, σημαντική πιστωτική επέκταση, ραγδαία ανάπτυξη της

χρηματοοικονομικής καινοτομίας μέσω της τιτλοποίησης και των πιστωτικών παραγώγων, σημαντική χρηματοοικονομική μόχλευση σε συγκεκριμένους «θύλακες» του χρηματοπιστωτικού τομέα),

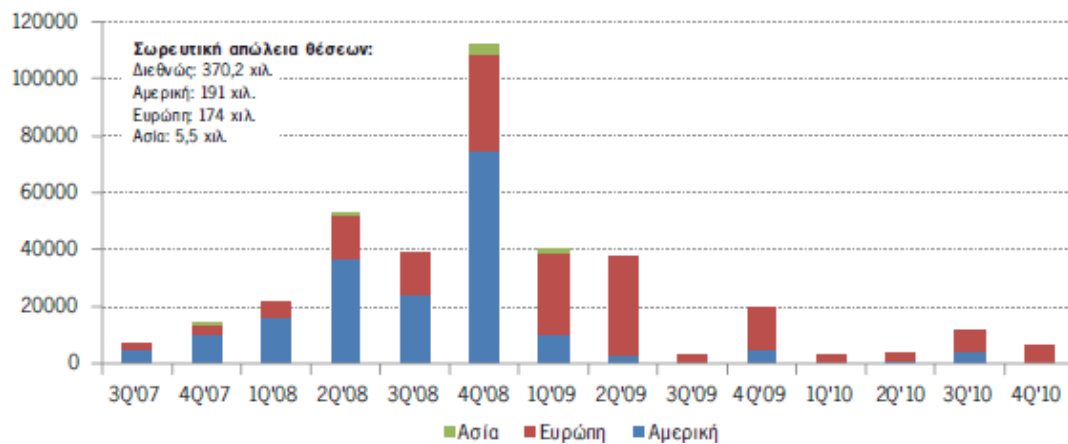
- «χαλαρών» ή εσφαλμένων κριτηρίων πιστοδότησης, κυρίως στη στεγαστική πίστη στις ΗΠΑ,
- αναποτελεσματικής εταιρικής διακυβέρνησης, ιδιαίτερα σε θέματα διαχείρισης των κινδύνων, και ανεπαρκούς εποπτείας από τα Διοικητικά Συμβούλια (ΔΣ),
- ανεπαρκούς ελέγχου από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές.

Η χρηματοοικονομική κρίση με όλες τις διαδοχικές εκφάνσεις της συνεχίζει να προκαλεί ζημιές και απώλειες θέσεων εργασίας στον χρηματοπιστωτικό τομέα, όπως παρουσιάζεται στα παρακάτω Διαγράμματα. Η σχετική παράθεση δεν λαμβάνει υπόψη τις παρεπόμενες επιπτώσεις της κρίσης στην πραγματική οικονομία, οι οποίες είναι πολύ μεγαλύτερες τόσο από πλευράς ζημιών όσο και απασχόλησης.

Εικόνα 7. Ζημιές χρηματοπιστωτικού συστήματος (δισ. €) ανά γεωγραφική περιοχή την περίοδο 2007-2010 (Πηγή: Bloomberg, 2011).

Οι συνολικές σωρευτικές ζημιές από την κρίση σε διεθνές επίπεδο ανέρχονται, μέχρι το τέλος του 2010, σε € 1,45 τρισεκ. περίπου, οι οποίες κατανέμονται κατά 63% και 34% στην Αμερική και Ευρώπη αντίστοιχα. Οι ζημιές κορυφώθηκαν το τελευταίο τρίμηνο του 2008 και έκτοτε ακολουθούν φθίνουσα πορεία.

Εικόνα 8. Απολεσθείσες θέσεις εργασίας χρηματοπιστωτικού συστήματος ανά γεωγραφική περιοχή την περίοδο 2007-2010 (Πηγή: Bloomberg, 2011).

Σε αντίθεση με την κατανομή των ζημιών, η κατανομή των απολεσθεισών θέσεων εργασίας στον χρηματοπιστωτικό τομέα διεθνώς κατανέμεται κατά 52% και 47% στην Αμερική και Ευρώπη, αντίστοιχα. Από τις συνολικά 370,2 χιλιάδες χαμένες θέσεις εργασίας, η Ευρώπη «πληρώνει» βαρύτερο τίμημα συγκριτικά με τις υφιστάμενες ζημιές σε σχέση με την Αμερική.

Στο επόμενο Διάγραμμα παρουσιάζεται η κατανομή, ανά κατηγορία δραστηριότητας, των συνολικών σωρευτικών ζημιών ύψους €1,45 τρισεκατ. περίπου σε διεθνές επίπεδο κατά την 31.12.2010. Οι ζημιές από δάνεια ανέρχονται στο 47% επί του συνόλου, ενώ οι ζημιές από πάσης φύσης τιτλοποιήσεις ανέρχονται σε 31% επί του συνόλου.

Εικόνα 9. Κατανομή σωρευτικών ζημιών ανά κατηγορία δραστηριότητας (Πηγή: Bloomberg, 2011).

Αξίζει να σημειωθεί ότι, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα βρέθηκε στη δίνη της χρηματοοικονομικής κρίσης, κυρίως λόγω δευτερογενών επιπτώσεων της (κρίση ρευστότητας) και των δημοσιονομικών ανισορροπιών της χώρας. Οι ελληνικές τράπεζες δεν επένδυσαν σε υψηλού κινδύνου τιτλοποιημένα προϊόντα και δεν εκτέθηκαν σε υπέρμετρη χρηματοοικονομική μόχλευση, όπως συνέβη σε άλλα ανεπτυγμένα τραπεζικά συστήματα (π.χ. ΗΠΑ, Βρετανία, Γερμανία, Ολλανδία).

Κεφάλαιο 3 – Αξιολόγηση των Τραπεζικών Ιδρυμάτων

3.1 Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Η αποτελεσματικότητα του τραπεζικού συστήματος είναι ένα από τα θέματα που ξεχωρίζουν στο νέο νομισματικό και χρηματοπιστωτικό περιβάλλον. Η αποτελεσματικότητα και η ανταγωνιστικότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων δεν μπορεί να μετρηθεί εύκολα, δεδομένου ότι τα προϊόντα και οι υπηρεσίες τους, είναι άυλου χαρακτήρα. Πολλοί ερευνητές έχουν προσπαθήσει να μετρήσουν τη παραγωγικότητα και την αποτελεσματικότητα του τραπεζικού κλάδου με τη χρήση των εξόδων, του κόστους, της αποτελεσματικότητας και της απόδοσης.

Οι οικονομίες κλίμακας και φάσματος του τραπεζικού τομέα είναι ένα από τα θέματα που σχετίζονται με την ανταγωνιστικότητα και την αποδοτικότητα των τραπεζών και έχουν μελετηθεί εκτενώς.

Οι Murray και White (1983), αναγνώρισαν τη φύση πολλαπλών προϊόντων των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών και χρησιμοποίησαν μια συνάρτηση κόστους translog για να αξιολογήσουν τις οικονομίες κλίμακας και φάσματος των πιστωτικών ενώσεων στον Καναδά. Βρήκαν ότι τα μεγάλα πιστωτικά συνδικάτα πολλαπλών προϊόντων είναι πιο αποδοτικά από ότι τα μικρά πιστωτικά συνδικάτα ενιαίων προϊόντων. Οι Gilligann et al. (1984) χρησιμοποιούν επίσης τη συνάρτηση κόστους translog για να εξετάσουν τις οικονομίες κλίμακας και φάσματος στην τραπεζικές επιχειρήσεις των ΗΠΑ. Βρήκαν οικονομίες φάσματος, αλλά όχι οικονομίες κλίμακας μεταξύ των αμερικανικών τραπεζών στο δείγμα τους. Οι Hunter et al. (1990) αναλύουν τις τράπεζες παραγωγής των ΗΠΑ χρησιμοποιώντας μια προσέγγιση διαμεσολάβησης και της συνάρτησης παραγωγής πολλαπλού κόστους.

Δεν βρήκαν κανένα στοιχείο συμπληρωματικού κόστους, δηλαδή υπο-πρόσθετες συναρτήσεις κόστους.

Επιπλέον, υπάρχουν παραλλαγές στις μετρήσεις των αποδόσεων των τραπεζών. Ο Revell (1980) χρησιμοποιεί το επιτοκιακό περιθώριο ως μέτρο απόδοσης για τις εμπορικές τράπεζες των ΗΠΑ. Ο Revell (1980) ορίζει το επιτοκιακό περιθώριο ως τη διαφορά μεταξύ των εσόδων από τόκους και των εξόδων προς τα συνολικά στοιχεία ενεργητικού. Οι Arshadi και Lawrence (1987) μετρούν την απόδοση των τραπεζών χρησιμοποιώντας την κανονική ανάλυση συσχέτισης. Οι πολυδιάστατοι δείκτες περιλαμβάνουν τους δείκτες κερδοφορίας, τη τιμολόγηση των τραπεζικών υπηρεσιών και το μερίδιο αγοράς δανείων. Ωστόσο, τα μέτρα αυτά της ανταγωνιστικότητας της τράπεζας δεν αξιολογούνται από την χρηματοπιστωτική αγορά. Το μέγεθος επηρεάζει την αποτελεσματικότητα των τραπεζών. Προηγούμενη έρευνα, κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες, δείχνει ότι οι οικονομίες κλίμακας εμφανίζονται σε μικρές τράπεζες και όχι στις μεγάλες (Short, 1979, Miller και Noulas, 1996). Πιο πρόσφατες έρευνες δείχνουν ότι τα επίπεδα του μεγέθους για την ύπαρξη οικονομιών κλίμακας είναι υψηλότερα λόγω της οικονομικής ανάπτυξης και της απελευθέρωσης της αγοράς (Miller και Noulas, 1997).

Επίσης, έχει αποδειχθεί ότι σε αυτό το νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον, οι μεγάλες τράπεζες θα επιβιώσουν. Οι μικρές τράπεζες θα μπορούσαν να επιβιώσουν μόνο αν εξειδικεύονται σε μερικές από τις δραστηριότητές τους (Peterson και Rajan, 1995, Hardy και Simigiannis, 1998). Η αποδοτικότητα και η τεχνική πρόοδος των γερμανικών συνεταιριστικών τραπεζών εξετάστηκαν από τον Lang και Welzel (1996). Όλες οι τράπεζες απολαμβάνουν την παραγωγικότητα, η οποία είναι υψηλότερη σε μικρές τράπεζες, σύμφωνα με αυτό το δείγμα. Η τεχνική αποτελεσματικότητα των μεγάλων τραπεζών εξετάστηκε από τους Miller και Noulas (1996). Οι μεγαλύτερες

και πιο κερδοφόρες τράπεζες έχουν υψηλότερα επίπεδα τεχνικής αποτελεσματικότητας.

Ταυτόχρονα, οι μεγάλες τράπεζες είναι πιο πιθανό να λειτουργούν υπό μειούμενες αποδόσεις κλίμακας. Η απόδοση των νέων εμπορικών τραπεζών των ΗΠΑ εξετάστηκε από τους DeYoung και Hasan (1998). Η απόδοση κέρδους των νέων τραπεζών βελτιώνεται με ταχύ ρυθμό κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας τους, αλλά κατά μέσο όρο χρειάζεται περίπου εννέα χρόνια για να φτάσει τα καθιερωμένα επίπεδα. Οι μικρές τράπεζες δανείζουν το μεγαλύτερο μέρος των στοιχείων ενεργητικού τους σε μικρές επιχειρήσεις σε σχέση με τις μεγάλες τράπεζες. Στις ΗΠΑ, οι Jayaratne και Wolken (1999) διαπίστωσαν ότι είναι πιθανότερο για μια μικρή επιχείρηση να έχει μια γραμμή πίστωσης από μια τράπεζα και αυτό δεν μειώνεται σε μακροπρόθεσμη βάση. Αυτό συμβαίνει όταν υπάρχουν μερικές μικρές τράπεζες στην περιοχή, αν και βραχυπρόθεσμες διαταραχές μπορεί να συμβούν.

Οι Cavallo και Rossi (2001) εξέτασαν κατά πόσον η βελτίωση του κόστους της αποδοτικότητας της παραγωγής των ευρωπαϊκών τραπεζών είναι πιθανόν να προκύψει από τη διαδικασία των συγχωνεύσεων. Τα αποτελέσματά τους έδειξαν ότι οι συγχωνεύσεις θα πρέπει να προσανατολίζονται στην αύξηση της κλίμακας για τις μικρές τράπεζες και την επέκταση σε νέες σειρές προϊόντων για τις μεγάλες τράπεζες.

Ο Berger (2003) εξέτασε τις δυνητικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα μιας ενιαίας αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στην Ευρώπη. Ο Berger ανέφερε, μέσω της έρευνας του, ότι η δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς για τον ευρωπαϊκό κλάδο των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών δεν είναι πιθανό να επιφέρει μια ισχυρή αύξηση της αποδοτικότητας και ότι τα διασυνοριακά εμπόδια μπορούν να εμποδίσουν την αποτελεσματικότητα της ενιαίας αγοράς.

Οι τράπεζες έχουν εξέχοντα ρόλο στον οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον. Η αύξηση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες την τελευταία δεκαετία, έχουν οδηγήσει στην εισαγωγή του νέου κανονιστικού πλαισίου της Βασιλείας II, η οποία καθορίζει τις βασικές αρχές για τη δημοσιονομική διαχείριση του κινδύνου σε τραπεζικά ιδρύματα. Ένας από τους πυλώνες του πλαισίου αυτού περιλαμβάνει τη διαδικασία τραπεζικής εποπτείας. Οι κεντρικές τράπεζες είναι υπεύθυνες για την εποπτεία των τραπεζών σε κάθε χρήση συστημάτων διαβάθμισης της χώρας για την αξιολόγηση της ευρωστίας των τραπεζών.

Σύμφωνα με τους Sahajwala και Van den Bergh (2006), έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη των τυπικών, δομημένων και ποσοτικών εκτιμήσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές επιδόσεις των τραπεζών, καθώς και το υποκείμενο προφίλ κινδύνου και τη διαχείριση κινδύνου των δυνατοτήτων τους. Οι αξιολογήσεις αυτές βοηθούν τις εποπτικές αρχές και τους εξεταστές στον εντοπισμό αλλαγών στην κατάσταση των τραπεζών όσο το δυνατόν νωρίτερα.

Λόγω της έλλειψης επαρκών ιστορικών στοιχείων για τις τραπεζικές προεπιλογές, τα συστήματα αξιολόγησης της τράπεζας συνήθως βασίζονται σε εμπειρικές τεχνικές αξιολόγησης. Οι Sahajwala και Van den Bergh (2006) παρέχουν μια εκτεταμένη επισκόπηση των διαφόρων συστημάτων, τα οποία χρησιμοποιούνται σήμερα στην πράξη. Η πιο δημοφιλής προσέγγιση βασίζεται στο πλαίσιο CAMEL το οποίο περιλαμβάνει την εξέταση έξι κύριων παραγόντων: Κεφάλαιο, Πάγια, Διαχείριση, Κέρδη, Πρεστότητα, και Ευαισθησία στον κίνδυνο της αγοράς. Τα ειδικά κριτήρια στις κατηγορίες αυτές συνήθως συναθροίζονται σε ένα απλό μέσο σταθμισμένο μοντέλο.

Αρκετές πολυκριτηριακές τεχνικές έχουν επίσης χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση της απόδοσης τραπεζών. Οι Mareschal και Brans (1991), Mareschal και Mertens

(1992) χρησιμοποίησαν την μέθοδο PROMETHEE για την κατάταξη τραπεζών. Οι Brans, Mareschal και Mertens (1993), αρχικά, συνέλεξαν τα χρηματοοικονομικά δεδομένα τεσσάρων ετών (1988-1992) από 600 τράπεζες από όλο τον κόσμο. Ακολούθως υλοποίησαν ένα φιλικό προς τον χρήστη υπολογιστικό πρόγραμμα, στο οποίο ο χρήστης όριζε ένα επιθυμητό σύνολο τραπεζών (μια υποτιθέμενη τραπεζική αγορά), όπου με τη βοήθεια 15 χρηματοοικονομικών δεικτών και με την υλοποίηση της PROMETHEE, οι τράπεζες κατατάσσονταν σύμφωνα με τον βαθμό που προέκυπτε από την PROMETHEE.

Οι Zorounidis et al. (1995) εξέτασαν την απεικόνιση ενός χρηστικού μοντέλου σε ένα δείγμα ελληνικών εμπορικών τραπεζών για την περίοδο 1989-1992, προκειμένου ν' αξιολογηθεί η αποδοτικότητά τους σύμφωνα με κάποια χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Για την μέτρηση της αποδοτικότητας εφαρμόστηκε μια πολυκριτήρια ανάλυση βάση οικονομικών δεικτών. Αρχικά, μια πολυμεταβλητή στατιστική ανάλυση εφαρμόζεται για τη μέτρηση της τραπεζικής απόδοσης βάσει των χρηματοοικονομικών δεικτών που προκύπτουν από τη μελέτη των οικονομικών καταστάσεων του δείγματος των ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 1989-1992. Στη συνέχεια, ένα πρόσθετο μοντέλο χρησιμότητας εκτιμάται για να ληφθεί η τελική κατάταξη του δείγματος των ελληνικών τραπεζών.

Ο Noulas (1997) εξετάζει την αύξηση της παραγωγικότητας ιδιωτικών και κρατικών τραπεζών, που λειτουργούν στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του 1991 και του 1992, χρησιμοποιώντας τον δείκτη παραγωγικότητας Malmquist και την μέθοδο DEA για τη μετρήση της απόδοσής τους. Ο συγγραφέας ακολουθεί την προσέγγιση της διαμεσολάβησης και διαπιστώνει ότι η αύξηση της παραγωγικότητας είναι κατά μέσο όρο περίπου 8%, με μεγαλύτερη αύξηση στις κρατικές τράπεζες από τις ιδιωτικές. Τα αποτελέσματα δείχνουν επίσης ότι οι πηγές αυτής της αύξησης διαφέρουν μεταξύ των

δύο τύπων των τραπεζών. Η αύξηση της παραγωγικότητας των κρατικών τραπεζών είναι αποτέλεσμα της τεχνολογικής προόδου, ενώ ο ρυθμός αύξησης των ιδιωτικών τραπεζών είναι αποτέλεσμα της αυξημένης αποδοτικότητας.

Οι Hardy και Simigiannis (1998) μελέτησαν την αποδοτικότητα και την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και παρατήρησαν ότι λίγες τράπεζες πέτυχαν σταθερή υψηλή αποδοτικότητα. Αυτές που πέτυχαν ήταν κυρίως μεσαίες τράπεζες, μη ελεγχόμενες από το κράτος και ήταν ικανές να διατηρήσουν σε υψηλά επίπεδα την κερδοφορία τους.

Οι Spathis et al. (2002) μελέτησαν την αποτελεσματικότητα των ελληνικών τραπεζών κατά τη διάρκεια 1990-1999 μέσω μιας πολυκριτήριας μεθοδολογίας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μικρού μεγέθους ελληνικές τράπεζες χαρακτηρίζονται από υψηλή απόδοση κεφαλαίου, απόδοση επιτοκίων και κεφαλαιακή επάρκεια, ενώ αντίστοιχα οι μεγάλες χαρακτηρίζονται από υψηλή απόδοση του ενεργητικού, και χαμηλό κεφάλαιο και απόδοση επιτοκίων.

Οι Halkos & Salamouris (2004) χρησιμοποίησαν οικονομικούς δείκτες όπως RDIBA, ROE, ROA, P/L, Efficiency Ratio και NIM για τη μέτρηση της αποδοτικότητας Ελληνικών Εμπορικών τραπεζών, στο διάστημα 1997-1999. Τα συμπεράσματά τους δείχνουν ότι πιο αποδοτικές είναι οι τράπεζες οι οποίες κατέχουν υψηλά περιουσιακά στοιχεία. Ωστόσο, η γενικότερη επίδοση των τραπεζών που μελέτησαν παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις τις οποίες αποδίδουν στη μείωση του αριθμού των μικρών τραπεζών λόγω εξαγορών και συγχωνεύσεων.

Συνεχίζοντας την ανασκόπηση στη βιβλιογραφία διαπιστώνουμε πόσο σημαντική είναι η συμβολή της πολυκριτήριας ανάλυσης αποφάσεων στην αξιολόγηση τραπεζικών ιδρυμάτων. Οι τεχνικές που έχουν κυρίως χρησιμοποιηθεί είναι

PROMETHEE, UTA και UTADIS.

Στη μελέτη των Κοσμίδου, Πασιούρα, Δούμπο και Ζοπουνίδη (2004) για την συγκριτική μελέτη της απόδοσης των εγχωρίων και ξένων τραπεζών, που δραστηριοποιούνται στην Αγγλία, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος UTADIS. Αρχικά επιλέχτηκαν 10 αντιπροσωπευτικοί δείκτες (ROE, ROA, κέρδη προ φόρων προς δάνεια και ομόλογα, NIM, κέρδη προ προβλέψεων προς ενεργητικό, κέρδη προ φόρων προς λειτουργικά έσοδα, έξοδα εκτός τόκων προς ενεργητικό, δάνεια προς βραχυπρόθεσμα κεφάλαια, κερδοφόρα στοιχεία ενεργητικού προς δάνεια, προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις (KAX) προς ενεργητικό) βάσει των οποίων αξιολογήθηκαν οι τράπεζες. Αρχικά χώρισαν τις τράπεζες σε εγχώριες και ξένες και κατέγραψαν τις τιμές των δεικτών. Στη συνέχεια, χρησιμοποίησαν την μέθοδο UTADIS, με την οποία επιχείρησαν βάσει των τιμών των δεικτών να ταξινομήσουν όλες τις τράπεζες σε 2 κατηγορίες και συνέκριναν κατά πόσο οι τράπεζες συνέπεσαν στις σωστές κατηγορίες (εγχώριες, ξένες). Αυτή η μελέτη μπορεί να βοηθήσει τους διοικητές των τραπεζών να διαπιστώσουν τη θέση τους σε σχέση με τους εγχώριους και ξένους ανταγωνιστές τους και να διαπιστώσουν σε ποια σημεία έχουν συγκριτικά πλεονεκτήματα και σε ποια μειονεκτήματα.

Οι Zorounidis et al. (2006), με στόχο την αξιολόγηση του ελληνικού χρηματοπιστωτικού κλάδου για τα έτη 2003 και 2004 εφάρμοσαν το αναπτυγμένο υπόδειγμα της PROMETHEE για 14 τραπεζικούς οργανισμούς που δραστηριοποιούνταν τη δεδομένη χρονική περίοδο στην Ελλάδα. Για την αξιολόγηση της χρηματοοικονομικής κατάστασης των τραπεζικών ιδρυμάτων χρησιμοποιήθηκαν κριτήρια (δείκτες) που αντανakλούν την κερδοφορία, την αποδοτικότητα, την κεφαλαιακή επάρκεια, και την ποιότητα του χαρτοφυλακίου.

Με την βοήθεια της πολυκριτήριας μεθόδου Promethee και εξετάζοντας 500 σενάρια

σε σχέση με τη βαρύτητα των δεικτών έγινε η κατάταξη των προαναφερθέντων τραπεζικών ιδρυμάτων.

Οι Zorounidis & Gaganis (2006), έκαναν αντίστοιχη έρευνα με την παραπάνω ερευνώντας 16 συνεταιριστικά τραπεζικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα για το έτος 2004. Σύμφωνα με τον Zorounidi οι συνεταιριστικές τράπεζες εστιάζουν την προσοχή τους στη στήριξη και ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας. Για την αξιολόγηση των συνεταιριστικών τραπεζών χρησιμοποιήθηκε ένα πλήθος 11 κριτηρίων. Η ανάλυση των κριτηρίων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση της πολυκριτήριας μεθόδου PROMETHEE η οποία επιτρέπει τη σύνθεση πολλαπλών κριτηρίων για την εξαγωγή μιας συνολικής αξιολόγησης – κατάταξης των συνεταιριστικών τραπεζών. Αξιοσημείωτο είναι ότι στην έρευνα αυτή, στις πρώτες θέσεις κατατάσσονται οι συνεταιριστικές τράπεζες που κατέλαβαν τις πρώτες θέσεις στα κριτήρια κερδοφορίας – αποδοτικότητας και ρευστότητας.

Οι Zorounidis et al. (2009) εφαρμόζοντας τη μέθοδο PROMETHEE και χρησιμοποιώντας αριθμοδείκτες, αξιολόγησαν και κατέταξαν έξι μεγάλες και επτά μικρο-μεσαίες ελληνικές τράπεζες κατά την χρονική περίοδο από το 2005-2007 και το Α' εξάμηνο του 2008.

Ο Pasiouras (2006), χρησιμοποίησε την DEA για να εκτιμήσει την τεχνική αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα κλίμακας σε ένα δείγμα από 12 -18 Ελληνικές Εμπορικές Τράπεζες για το διάστημα 2000-2004. Για να εξηγήσει την αποτελεσματικότητα των Τραπεζών χρησιμοποιεί παλινδρόμηση Tobit. Ένα από τα κύρια ευρήματα της μελέτης είναι ότι συμπεριλαμβανομένων των προβλέψεων για απομειούμενα δάνεια ως εισροή, αυξάνονται τα σκορ της αποτελεσματικότητας, ενώ στοιχεία εκτός ισολογισμού δεν έχουν σημαντική συνεισφορά στα αποτελέσματα. Οι τράπεζες που είχαν διευρύνει τις δραστηριότητές τους στο εξωτερικό εμφανίζονται

πιο αποδοτικές από αυτές που δρουν σε Εθνικό μόνο επίπεδο.

Επίσης, ο Raveh (2000) χρησιμοποίησε τη μέθοδο Co-plot, ενώ ο Ho (2006) εφάρμοσε τη γκρι σχεσιακή ανάλυση. Αρκετά μοντέλα περιβάλλουσας ανάλυσης δεδομένων (DEA) έχουν επίσης χρησιμοποιηθεί (Parkan και Liu, 1999, Kao και Liu, 2004).

Οι Kosmidou και Zorounidis (2008) χρησιμοποίησαν τις εξής μεταβλητές για την κατάταξη των ελληνικών εμπορικών και συνεταιριστικών τραπεζών για τα έτη 2003-2004:

- Καθαρά κέρδη προ φόρων / Ίδια Κεφάλαια
- Καθαρά κέρδη προ φόρων / Σύνολο Ενεργητικού
- Καθαρά κέρδη προ φόρων / (Δάνεια + Αξίες)
- Καθαρά έσοδα από τόκους / Κέρδη
- Μικτά κέρδη / Σύνολο Ενεργητικού
- Διοικητικές δαπάνες / Σύνολο Ενεργητικού
- Δάνεια / Καταθέσεις
- Κέρδη / Σύνολο Ενεργητικού
- Ίδια Κεφάλαια / Σύνολο Ενεργητικού
- Προβλέψεις / Μικτό Κέρδος
- Προβλέψεις / Σύνολο Ενεργητικού

3.2 Τραπεζικοί δείκτες

Οι δείκτες είναι τα στατιστικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση των τρεχουσών συνθηκών, καθώς και για την πρόβλεψη των οικονομικών εξελίξεων. Οι

οικονομικοί δείκτες αποτελούν στατιστικές μετρήσεις που χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση της ανάπτυξης ή συρρίκνωσης της οικονομίας στο σύνολό της ή σε κλάδους εντός της οικονομίας. Στη θεμελιώδη ανάλυση, οι οικονομικοί δείκτες που προσδιορίζουν τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες χρησιμοποιούνται για τη παροχή διορατικότητας στο μέλλον της κερδοφορίας των επιχειρήσεων και των τραπεζών.

Με στόχο την όσο το δυνατόν καλύτερη και πιο ακριβή, πραγματική ανάλυση της κατάστασης των τραπεζών επιλέχθηκαν 17 χρηματοοικονομικοί δείκτες από 4 διαφορετικές κατηγορίες (Agresti, 2008; Beim, 2004; Mishkin, 2009).

3.2.1 Δείκτες κερδοφορίας

Οι δείκτες κερδοφορίας αποτελούν μια κατηγορία οικονομικών μετρήσεων που χρησιμοποιούνται για να αξιολογηθεί η ικανότητα μιας επιχείρησης να δημιουργεί κέρδη σε σύγκριση με τις δαπάνες της και άλλες σχετικές δαπάνες που προέκυψαν κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Οι δείκτες εκφράζονται σε αναλογίες (λόγους, αδιάστατα μεγέθη). Για τις περισσότερες από αυτές τις αναλογίες, η υψηλότερη τιμή σε σχέση με την αναλογία ενός ανταγωνιστή ή η ίδια τιμή με προηγούμενη περίοδο, είναι ενδεικτικές ότι η εταιρεία πάει καλά.

Αποδοτικότητα Ίδιων Κεφαλαίων

Αυτή η αναλογία δείχνει πόσο κερδοφόρα είναι μια εταιρεία με σύγκριση των καθαρών εσόδων της με το μέσο όρο των κεφαλαίων της. Ο συντελεστής απόδοσης ιδίων κεφαλαίων (ROE) μετρά το ύψος των κερδών των μετόχων της εταιρείας, από τις επενδύσεις τους στην εταιρεία. Όσο μεγαλύτερη είναι η ποσοστιαία αναλογία, τόσο πιο αποτελεσματική είναι η διαχείριση στην αξιοποίηση της μετοχικής βάσης και τόσο καλύτερη η απόδοση για τους επενδυτές.

$$\text{Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων} = \frac{\text{Καθαρό Εισόδημα}}{\text{Μέση Τιμή Ιδίων Κεφαλαίων}}$$

Αποδοτικότητα Ενεργητικού

Αυτή η αναλογία δείχνει πόσο κερδοφόρα είναι μια εταιρεία σε σχέση με το σύνολο του ενεργητικού της. Ο δείκτης απόδοσης των στοιχείων του ενεργητικού (ROA) δείχνει πόσο καλή είναι η διαχείριση του συνόλου του ενεργητικού της εταιρείας και ποια η δυνατότητα του ενεργητικού να πραγματοποιήσει κέρδος. Όσο υψηλότερη είναι η απόδοση, τόσο πιο αποτελεσματική είναι η διαχείριση στην αξιοποίηση στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης. Ο δείκτης ROA υπολογίζεται με τη σύγκριση των καθαρών εσόδων προς το μέσο ενεργητικό, και εκφράζεται ως ποσοστό.

$$\text{Αποδοτικότητα Ενεργητικού} = \frac{\text{Καθαρό Εισόδημα}}{\text{Μέσο Συνολικό ενεργητικό}}$$

Καθαρό Περιθώριο Κέρδους

Στην κατάσταση αποτελεσμάτων, υπάρχουν τέσσερα επίπεδα κέρδους ή περιθώρια κέρδους - μικτού κέρδους, τα λειτουργικά κέρδη, τα κέρδη προ φόρων και τα καθαρά κέρδη. Ο όρος «περιθώριο» μπορεί να εφαρμοστεί στον απόλυτο αριθμό για ένα δεδομένο επίπεδο κέρδους και / ή τον αριθμό ως ποσοστό των καθαρών πωλήσεων / εσόδων. Η ανάλυση του περιθωρίου κέρδους χρησιμοποιεί τον υπολογισμό ποσοστού για να παρέχει ένα ολοκληρωμένο μέτρο της αποδοτικότητας μιας επιχείρησης με βάση το ιστορικό (3-5 ετών) και σε σύγκριση με αντίστοιχες εταιρείες και τα σημεία αναφοράς της βιομηχανίας.

Βασικά, το περιθώριο κέρδους είναι το ποσό του κέρδους (στο ακαθάριστο, λειτουργικό, προ φόρων ή το καθαρό εισόδημα) που παράγεται από την εταιρεία ως

ποσοστό των πωλήσεων που δημιουργούνται. Ο στόχος της ανάλυσης περιθωρίου είναι η ανίχνευση της συνέπειας ή των θετικών / αρνητικών τάσεων στα κέρδη μιας επιχείρησης. Η θετική ανάλυση του περιθωρίου κέρδους μεταφράζεται σε θετική επενδυτική ποιότητα. Σε μεγάλο βαθμό, η ποιότητα και η ανάπτυξη των κερδών μιας επιχείρησης καθορίζει την τιμή της μετοχής της.

Το καθαρό περιθώριο κέρδους συχνά αναφέρεται απλώς ως περιθώριο κέρδους και αποτελεί την βάση της κερδοφορίας της εταιρείας. Ενώ είναι αναμφισβήτητο ένας σημαντικός αριθμός, οι επενδυτές μπορούν εύκολα να δουν από μια πλήρη ανάλυση του περιθωρίου κέρδους ότι υπάρχουν πολλά στοιχεία λειτουργικών εσόδων και δαπανών σε μια κατάσταση αποτελεσμάτων, που καθορίζουν το καθαρό περιθώριο κέρδους.

Το καθαρό περιθώριο κέρδους δίνεται από τον εξής τύπο:

$$\text{Καθαρό περιθώριο κέρδους} = \frac{\text{Καθαρό Εισόδημα}}{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}$$

Καθαρά έσοδα από τόκους/καθαρά λειτουργικά έσοδα

Ο λόγος των καθαρών εσόδων από τόκους προς τα λειτουργικά έσοδα δείχνει τον τρόπο με τον οποίο συμβάλουν τα καθαρά λειτουργικά έσοδα στη δημιουργία εσόδων από τόκους ή με άλλα λόγια τι ποσοστό των λειτουργικών εσόδων αντιπροσωπεύουν τα καθαρά έσοδα από τόκους.

Πιο αναλυτικά, τα κέρδη από τις εργασίες μιας επιχείρησης μετά τα λειτουργικά έξοδα - όπως το κόστος των πωληθέντων αγαθών (COGS) ή των μισθών - και αποσβέσεων, καλούνται λειτουργικά έσοδα. Τα λειτουργικά έσοδα παίρνουν το ακαθάριστο εισόδημα (έσοδα μείον κόστος πωληθέντων) και αφαιρούν τα λοιπά

λειτουργικά έξοδα και στη συνέχεια αφαιρούν τις αποσβέσεις. Αυτά τα λειτουργικά έξοδα είναι τα έξοδα που προκύπτουν από λειτουργικές δραστηριότητες και περιλαμβάνουν κατηγορίες όπως είδη γραφείου, θερμότητα και ηλεκτρική ενέργεια. Τα λειτουργικά Έσοδα είναι συνήθως συνώνυμα με τα κέρδη προ φόρων και τόκων (EBIT) και είναι επίσης γνωστά ως "λειτουργικό κέρδος" ή "επαναλαμβανόμενο κέρδος."

Τα Καθαρά Έσοδα από Τόκους είναι η διαφορά μεταξύ των εσόδων που προέρχονται από το ενεργητικό της τράπεζας και των εξόδων που συνδέονται με την καταβολή των υποχρεώσεών της. Ένα τυπικό τραπεζικό ενεργητικό αποτελείται από όλες τις μορφές προσωπικών και εμπορικών δανείων, στεγαστικά δάνεια και χρεόγραφα. Οι υποχρεώσεις είναι, φυσικά, οι καταθέσεις πελατών. Η περίσσεια εσόδων που δημιουργείται από τη διαφορά μεταξύ των τόκων που καταβάλλονται από τις καταθέσεις και τους τόκους του ενεργητικού είναι τα καθαρά έσοδα από τόκους.

Τα καθαρά έσοδα από τόκους ορισμένων τραπεζών είναι πιο ευαίσθητα στις μεταβολές των επιτοκίων από ότι άλλα. Αυτό μπορεί να ποικίλει ανάλογα με διάφορους παράγοντες, όπως το είδος του ενεργητικού και των υποχρεώσεων που τηρούνται. Οι τράπεζες με μεταβλητά στοιχεία ενεργητικού και παθητικού θα είναι προφανώς πιο ευάλωτες στις μεταβολές των επιτοκίων από ότι τα αυτές με ενεργητικό σταθερού επιτοκίου. Οι τράπεζες με υποχρεώσεις που ανατιμολογούνται πιο συχνά ή πιο γρήγορα από ότι το ενεργητικό τους, επηρεάζονται επίσης από τις μεταβολές των επιτοκίων.

Μη επιτοκιακά έξοδα/Συνολικά Έσοδα

Τα μη επιτοκιακά έξοδα είναι οι λειτουργικές δαπάνες που πραγματοποιεί ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Τα μη επιτοκιακά έξοδα μπορεί να περιλαμβάνουν

μισθούς των υπαλλήλων και παροχές, εξοπλισμό και μισθώσεις ακινήτων, φόρους, προβλέψεις για επισφαλή δάνεια και επαγγελματικές αμοιβές υπηρεσιών. Οι εταιρείες αντισταθμίζουν τα μη επιτοκιακά έξοδα από τη δημιουργία εσόδων μέσω μη επιτοκιακού εισοδήματος. Οι αμοιβές των εργαζομένων (μισθοί και επιδόματα) συνήθως αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των μη επιτοκιακών εξόδων ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Ο δείκτης αυτός δείχνει τι μέρος των εσόδων αντιπροσωπεύουν τα παραπάνω έξοδα.

Μη επιτοκιακά έξοδα/ Σύνολο ενεργητικού

Το ενεργητικό ορίζεται ως εξής:

- Ένας πόρος με οικονομική αξία που κατέχει ή ελέγχει ένα άτομο, εταιρεία ή χώρα με την προσδοκία ότι θα παράσχει μελλοντικά οφέλη.
- Ένα στοιχείο ισολογισμού που αντιπροσωπεύει το τι κατέχει μια επιχείρηση.

Τα στοιχεία ενεργητικού αγοράζονται για την αύξηση της αξίας μιας επιχείρησης ή για να ωφελήσουν τις εργασίες της επιχείρησης. Τα στοιχεία ενεργητικού είναι στοιχεία που μπορούν να δημιουργήσουν ταμειακή ροή, ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για εξοπλισμό παραγωγής μιας επιχείρησης ή ενοικίαση διαμερισμάτων ενός ατόμου.

Στο πλαίσιο της λογιστικής, τα στοιχεία ενεργητικού είτε ανήκουν στο πάγιο ή στο κυκλοφορούν ενεργητικό. Τα στοιχεία του κυκλοφορούντος κατά κανόνα καταναλώνονται εντός ενός έτους. Σε γενικές γραμμές, αυτό περιλαμβάνει τα μετρητά, λογαριασμούς εισπρακτέους και την απογραφή. Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία είναι εκείνα που αναμένεται να συνεχίσουν να παρέχουν όφελος για περισσότερο από ένα χρόνο, όπως ο εξοπλισμός, τα κτίρια και τα ακίνητα.

Ο δείκτης αυτός εκφράζει τη σχέση μεταξύ των σταθερών ή μη επιτοκιακών εξόδων προς το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων της τράπεζας.

3.2.2 Δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας

Οι Δείκτες Κεφαλαιακής Επάρκειας είναι δείκτες του κεφαλαίου μιας τράπεζας. Εκφράζονται ως ποσοστό των σταθμισμένων πιστωτικών ανοιγμάτων της τράπεζας.

Αυτού του τύπου οι δείκτες χρησιμοποιούνται για την προστασία των καταθετών και την προώθηση της σταθερότητας και της αποτελεσματικότητας των χρηματοπιστωτικών συστημάτων σε όλο τον κόσμο. Δύο τύποι κεφαλαίων συνυπολογίζονται στους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας: το κεφάλαιο πρώτης βαθμίδας, το οποίο μπορεί να απορροφήσει τις απώλειες και το κεφάλαιο δεύτερης βαθμίδας, το οποίο μπορεί να απορροφήσει τις ζημίες σε περίπτωση εκκαθάρισης και έτσι παρέχει ένα μικρότερο βαθμό προστασίας των καταθετών.

Ίδια Κεφάλαια/Σύνολο ενεργητικού

Ο λόγος των ιδίων κεφαλαίων προς το συνολικό ενεργητικό είναι ένας δείκτης που χρησιμοποιείται για να καθορίσει πόσες ζημίες μπορεί να λάβει η τράπεζα πριν αφανιστούν τα ίδια κεφάλαια των μετόχων. Ο συντελεστής αυτός υπολογίζεται λαμβάνοντας την αξία του συνόλου των μετοχών της εταιρείας με την αφαίρεση των άυλων περιουσιακών στοιχείων, της υπεραξίας και των προνομιούχων μετοχών και στη συνέχεια διαιρώντας με την αξία των ενσώματων ακινητοποιήσεων της εταιρείας. Τα ενσώματα περιουσιακά στοιχεία είναι το σύνολο του ενεργητικού της εταιρείας μείον την υπεραξία και τα άυλα στοιχεία.

Η αναλογία αυτή έγινε δημοφιλής κατά την αξιολόγηση των τραπεζών κατά τη διάρκεια της πιστωτικής κρίσης το 2008. Η συντηρητική του προσέγγιση έχει μειώσει

τον κίνδυνο στην αξιολόγηση των τραπεζών για τους επενδυτές, καθώς τους δίνει τη δυνατότητα να αξιολογούν τα χειρότερα σενάρια των επενδύσεών τους.

Δείκτης βασικών κεφαλαίων Tier 1

Ο δείκτης Tier 1 είναι το βασικό μέτρο οικονομικής ευρωστίας μιας τράπεζας από την πλευρά του ρυθμιστή. Αποτελείται από το πρωτογενές κεφάλαιο, το οποίο αποτελείται κυρίως από κοινές μετοχές και εμφανή αποθεματικά, αλλά μπορεί επίσης να περιλαμβάνει μη εξαγοράσιμες, μη σωρευτικές προνομιούχες μετοχές. Η Επιτροπή της Βασιλείας παρατήρησε επίσης ότι οι τράπεζες έχουν χρησιμοποιήσει καινοτόμα μέσα όλα αυτά τα χρόνια για τη δημιουργία κεφαλαίων Tier 1, αυτά υπόκεινται σε αυστηρούς όρους και περιορίζονται στο ανώτατο όριο του 15% των συνολικών κεφαλαίων Tier 1. Αυτό το μέρος των κεφαλαίων Tier 1 θα καταργηθεί σταδιακά.

Δύο τύποι κεφαλαίων υπολογίζονται: το κεφάλαιο πρώτης βαθμίδας, το οποίο μπορεί να απορροφήσει τις απώλειες, χωρίς μια τράπεζα να υποχρεούται να παύσει τις εμπορικές συναλλαγές και τα κεφάλαια δεύτερης βαθμίδας, τα οποία μπορούν να απορροφήσουν τις ζημιές σε περίπτωση εκκαθάρισης και έτσι παρέχουν ένα μικρότερο βαθμό προστασίας των καταθετών.

Η τραπεζική ρυθμιστική αρχή κάθε χώρας, ωστόσο, έχει κάποια διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίον τα διαφορετικά χρηματοδοτικά μέσα υλοποιούν τον υπολογισμό του κεφαλαίου, διότι το νομικό πλαίσιο διαφέρει σε διαφορετικά νομικά συστήματα.

Ο θεωρητικός λόγος για τη συγκράτηση του κεφαλαίου είναι ότι πρέπει να παρέχει προστασία έναντι μη αναμενόμενων ζημιών. Αυτό δεν είναι το ίδιο με τις αναμενόμενες ζημιές, οι οποίες καλύπτονται από τις διατάξεις, τα αποθεματικά και τα κέρδη του τρέχοντος έτους. Στο κεφάλαιο της Κατηγορίας 1 (Tier 1) είναι

τουλάχιστον 4% του μετοχικού κεφαλαίου αλλά οι επενδυτές απαιτούν γενικά μια αναλογία 10%. Το κεφάλαιο Tier 1 θα πρέπει να είναι μεγαλύτερο από 150% της ελάχιστης απαίτησης.

Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας Tier 1 = (καταβεβλημένο κεφάλαιο + αποθεματικά + αφορολόγητα αποθεματικά) - (επενδύσεις μετοχικού κεφαλαίου σε θυγατρική + άυλα περιουσιακά στοιχεία + τρέχουσες ζημίες).

Ο κίνδυνος μπορεί να είναι είτε σταθμισμένου ενεργητικού ή οι ελάχιστες συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις της αντίστοιχης εθνικής ρυθμιστικής αρχής.

Tier 2

Το κεφάλαιο Tier 2 αντιπροσωπεύει τα “συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια” όπως τα αφανή αποθεματικά, τα αποθεματικά αναπροσαρμογής, γενικά αποθεματικά επισφαλών δανείων, υβριδικά (χρέος / ίδια κεφάλαια) κεφαλαιακά μέσα, και το χρέος μειωμένης εξασφάλισης.

Τα κεφάλαια Tier 2, ή τα συμπληρωματικά κεφάλαια, περιλαμβάνουν μια σειρά από σημαντικά και θεμιτά στοιχεία της κεφαλαιακής βάσης της τράπεζας. Αυτές οι μορφές του τραπεζικού κεφαλαίου σε μεγάλο βαθμό τυποποιούνται με την απόφαση για την Τραπεζική Εποπτεία. Οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές των περισσότερων χωρών σε όλο τον κόσμο έχουν εφαρμόσει τα πρότυπα αυτά στην τοπική νομοθεσία. Κατά τον υπολογισμό των εποπτικών κεφαλαίων, ο Tier 2 περιορίζεται στο 100% των κεφαλαίων Tier 1.

Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας Tier 2 = A) αφανή αποθεματικά + B) αποθεματικά Γενικής Απώλειας + C) υβριδικοί τίτλοι κεφαλαιακών μέσων και χρέη μειωμένης εξασφάλισης

3.2.3 Δείκτες ρευστότητας

Η ρευστότητα περιγράφει το βαθμό στον οποίο ένα στοιχείο ενεργητικού ή ασφάλειας μπορεί γρήγορα να αγοραστεί ή να πωληθεί στην αγορά, χωρίς να επηρεάζει την τιμή του ενεργητικού.

Η ρευστότητα της αγοράς αναφέρεται στο βαθμό στον οποίο μια αγορά, όπως η χρηματιστηριακή αγορά μιας χώρας ή αγορά ακινήτων μιας πόλης, επιτρέπει σε στοιχεία του ενεργητικού να αγοράζονται και να πωλούνται σε σταθερές τιμές. Τα μετρητά είναι το πιο υγρό στοιχείο, ενώ ακίνητα, έργα τέχνης και συλλεκτικά αντικείμενα είναι σχετικά μη ρευστοποιήσιμα.

Η λογιστική ρευστότητα μετρά την ευκολία με την οποία ένα άτομο ή μια εταιρεία μπορεί να ανταποκριθεί στις οικονομικές υποχρεώσεις της με τα ρευστά στοιχεία ενεργητικού που έχει στη διάθεσή της. Υπάρχουν πολλοί δείκτες που εκφράζουν τη λογιστική ρευστότητα.

Ρευστά Διαθέσιμα/ Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

Ο λόγος διαθεσίμων είναι ένας δημοφιλής οικονομικός δείκτης που χρησιμοποιείται για τον έλεγχο της ρευστότητας μιας επιχείρησης (που αναφέρεται επίσης ως τρέχον κεφάλαιο) από τον οποίον αντλείται το ποσοστό του διαθέσιμου ενεργητικού για να καλύψει τις τρέχουσες υποχρεώσεις.

Η ιδέα πίσω από αυτή τη σχέση είναι να εξακριβωθεί αν βραχυπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας (μετρητά, ισοδύναμα μετρητών, διαπραγματεύσιμα χρεόγραφα, απαιτήσεις και απογραφή) είναι άμεσα διαθέσιμα για την αποπληρωμή βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (τρέχοντες λογαριασμοί, βραχυπρόθεσμο τμήμα του χρέους, υποχρεώσεις, δεδουλευμένα έξοδα και τους φόρους). Στη θεωρία, όσο υψηλότερος ο λόγος διαθεσίμων, τόσο καλύτερα.

$$\text{Λόγος Διαθεσίμων} = \frac{\text{Ρευστά Διαθέσιμα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις}}$$

Ρευστά Διαθέσιμα/Σύνολο ενεργητικού

Ο εν λόγω αριθμοδείκτης παρέχει ενδείξεις για το πόσο η επιχείρηση χρησιμοποιεί εντατικά τα περιουσιακά της στοιχεία προκειμένου να πραγματοποιεί τις πωλήσεις της. Από αυτό φαίνεται αν υπάρχει υπερεπένδυση κεφαλαίων στην επιχείρηση σε σχέση με το ύψος των πωλήσεών της. Βέβαια, τα στοιχεία αυτού του δείκτη επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τη μέθοδο των αποσβέσεων που ακολουθεί η διοίκηση της εταιρείας, δηλαδή από το αν ακολουθείται πολιτική αυξανόμενης ή σταθερής απόσβεσης. Γενικότερα, όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης αυτός τόσο πιο αποτελεσματικά έχουν χρησιμοποιηθεί τα περιουσιακά της στοιχεία. Επίσης, είναι χρήσιμο να γίνεται σύγκριση αυτού του δείκτη με τις ισορροπίες του κλάδου.

Απαιτήσεις κατά Χρημ/κών ΠΙ/Υποχρεώσεις προς Χρη/κά ΠΙ

Ο λόγος Δανείων προς τις καταθέσεις των τραπεζών είναι ένα στατιστικό στοιχείο που χρησιμοποιείται συνήθως για την αξιολόγηση της ρευστότητας μιας τράπεζας με τη διαίρεση του συνόλου των δανείων των τραπεζών με το σύνολο των καταθέσεων τους. Ο αριθμός αυτός, επίσης γνωστός ως λόγος LTD, εκφράζεται ως ποσοστό. Αν η τιμή του λόγου είναι πολύ υψηλή, αυτό σημαίνει ότι οι τράπεζες δεν θα μπορούσαν να έχουν αρκετή ρευστότητα για να καλύψουν τυχόν απρόβλεπτες ανάγκες ρευστότητας, ενώ αν ο λόγος είναι πολύ χαμηλός, οι τράπεζες δεν μπορούν να κερδίζουν όσο θα μπορούσαν από τους τόκους των δανείων.

Το 2008, η FDIC ανέφερε ότι οι λόγοι LTD διαπολιτειακά στις Ηνωμένες Πολιτείες κυμαίνονταν από 56% στη Γιούτα έως 170% στη Βόρεια Ντακότα. Οι λόγοι ανά

πολιτεία συγκρίνουν τα δάνεια με τις καταθέσεις σε όλες τις τράπεζες με βάση τη κεντρική τράπεζα στην ανάλογη πολιτεία. Οι αναλογίες αυτές χρησιμοποιούνται για να καθοριστεί αν μια τράπεζα θα επιτρέπεται να ανοίξει ή να αποκτήσει ένα υποκατάστημα εκτός της πολιτείας από την οποία προέρχεται, και η αναλογία αυτή χρησιμοποιείται συχνά από τους φορείς χάραξης πολιτικής στον καθορισμό των πρακτικών δανεισμού των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

3.3.4 Δείκτες ποιότητας χαρτοφυλακίου

Ο πιο σημαντικός κίνδυνος των τραπεζών είναι ο πιστωτικός κίνδυνος, ο οποίος έχει μια συνεχή αρνητική επίδραση στην οργανική κερδοφορία των τραπεζών και τη κεφαλαιακή επάρκεια μέσω απωλειών δανείου. Ως εκ τούτου, οι ρυθμιστικές αρχές και οι τράπεζες πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στη μέτρηση και τη διαχείριση των πιστωτικών κινδύνων. Ένα από τα σχετικά μέσα είναι η συνεχής παρακολούθηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στο σημερινό περιβάλλον ύφεσης, όπου η ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών επιδεινώνεται σταθερά.

Συσσωρευμένες προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/Σύνολο δανείων σε καθυστέρηση

Ο λόγος των συσσωρευμένων προβλέψεων για πιστωτικό κίνδυνο προς τα δάνεια σε καθυστέρηση ονομάζεται λόγος κάλυψης. Αποτελεί ένα μέτρο της δυνατότητας μιας επιχείρησης να ανταποκριθεί στις οικονομικές της υποχρεώσεις. Σε γενικές γραμμές, όσο υψηλότερο είναι το ποσοστό κάλυψης, τόσο καλύτερη είναι η ικανότητα της επιχείρησης να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της προς τους δανειστές της. Η πορεία των δεικτών κάλυψης στη πάροδο του χρόνου έχει επίσης μελετηθεί από αναλυτές και επενδυτές για να εξακριβώσει την αλλαγή στη χρηματοοικονομική θέση της

εταιρείας. Συνηθισμένοι δείκτες κάλυψης περιλαμβάνουν την αναλογία κάλυψης τόκων, τον δείκτη κάλυψης εξυπηρέτησης χρέους και το ποσοστό κάλυψης των στοιχείων ενεργητικού.

Ενώ η σύγκριση των ποσοστών κάλυψης των εταιριών του ίδιου κλάδου ή τομέα θα παρέχει πολύτιμες πληροφορίες σε σχέση με την οικονομική τους θέση, ενώ η σύγκριση αναλογιών μεταξύ των εταιρειών σε διάφορους τομείς δεν θα αποδειχθούν χρήσιμες.

Δάνεια σε καθυστέρηση/Σύνολο δανείων

Ο λόγος των δανείων σε καθυστέρηση προς το σύνολο των ακαθάριστων δανείων είναι η αξία των μη εξυπηρετούμενων δανείων που διαιρείται με τη συνολική αξία του χαρτοφυλακίου δανείων (συμπεριλαμβανομένων των μη εξυπηρετούμενων δανείων πριν από την αφαίρεση των ειδικών διατάξεων επισφαλών δανείων). Το ποσό των δανείων που καταχωρούνται ως μη εξυπηρετούμενα θα πρέπει να είναι η ακαθάριστη αξία του δανείου, όπως καταγράφεται στον ισολογισμό, όχι μόνο το ποσό που έχει ήδη καθυστερήσει.

Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι ένα άθροισμα χρημάτων που έχουν δανειστεί και για τα οποία ο οφειλέτης δεν έχει κάνει τις προγραμματισμένες πληρωμές του για τουλάχιστον 90 ημέρες. Ένα μη εξυπηρετούμενο δάνειο είναι είτε σε αθέτηση υποχρέωσης ή κοντά στο να είναι σε αθέτηση. Μόλις ένα δάνειο γίνει μη εξυπηρετούμενο, η πιθανότητα ότι θα εξυπηρετηθεί στο ακέραιο θεωρείται ότι είναι σημαντικά χαμηλότερες. Εάν ο οφειλέτης αρχίσει να κάνει τις πληρωμές και πάλι σε ένα μη εξυπηρετούμενο δάνειο, γίνεται μια επανεκτέλεση του δανείου, ακόμη και αν ο οφειλέτης δεν έχει φτάσει σε όλες τις αναπάντητες πληρωμές.

Αν και είναι ίσως ο πιο συχνά χρησιμοποιούμενος δείκτης της ποιότητας του

χαρτοφυλακίου στη διεθνή βιβλιογραφία, έχει περιορισμένη σχέση με τις προβλέψεις για επισφαλή δάνεια. Επιπλέον, η διαφορά στην περιεκτικότητα δεδομένων δυσχεραίνει τη σύγκριση μεταξύ των χωρών. Ως εκ τούτου, θεωρούμε ότι ο δείκτης αυτός είναι σε θέση να συλλάβει τις τάσεις στις αλλαγές στην ποιότητα του χαρτοφυλακίου, αλλά δείχνει ασθενέστερη συσχέτιση με το επίπεδο των δανειακών ζημιών.

Προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/Καθαρά έσοδα τόκων

Πρόβλεψη για ζημίες πιστωτικού κινδύνου είναι μια εκτίμηση των δυνητικών ζημιών που μια εταιρεία μπορεί να εμφανίσει λόγω πιστωτικού κινδύνου. Πρόβλεψη για πιστωτικές ζημίες είναι ένα κατ'εκτίμηση ποσό που θα χαθεί και αντιμετωπίζεται ως δαπάνη στις οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας. Η πρόβλεψη για πιστωτικές ζημίες είναι ένας τρόπος ώστε τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να υπολογίζουν τις αναμενόμενες απώλειες από παραβατικό και κακό χρέος. Με βάση τα ιστορικά στατιστικά, ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα μπορεί να προβεί σε εκτιμήσεις σχετικά με το ποσό των δανείων ή λοιπών πιστώσεων που είναι πιθανό να καταστεί ανικανοποίητο (πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης).

Συσσωρευμένες προβλέψεις για κίνδυνο/ Σύνολο δανείων

Οι τράπεζες χρησιμοποιούν δύο μεθόδους για την τιμολόγηση του πιστωτικού κινδύνου, είτε την ετήσια πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης ή τις συσσωρευμένες ή αθροιστικές προβλέψεις. Και οι δύο είναι καλές προσεγγίσεις για όσο διάστημα η ετήσια πιθανότητα αθέτησης των υποχρεώσεων είναι η μέση τιμή του καθορισμένου χρονικού πλαισίου του δανείου.

Δάνεια σε καθυστέρηση-Συσσωρευμένες προβλέψεις/Ίδια Κεφάλαια

Ο λόγος της διαφοράς των δανείων σε καθυστέρηση από τις συσσωρευμένες προβλέψεις κινδύνου αθέτησης υποχρέωσης, προς τα ίδια κεφάλαια, δίνει μια ένδειξη της απομείωσης στο κεφάλαιο της τράπεζας. Τα επιμέρους μεγέθη, που διαμορφώνουν τον λόγο αυτόν, έχουν αναλυθεί ανωτέρω.

Κεφάλαιο 4 – Μεθοδολογία της έρευνας

4.1 Εισαγωγή

Η μεθοδολογία της έρευνας είναι οι στρατηγικές και δράσεις, η διαδικασία και τα σχέδια που βρίσκονται πίσω από την επιλογή των ερευνητών. Είναι η χρήση ορισμένων μεθόδων για τη δημιουργία των απαραίτητων αποτελεσμάτων. Ο ερευνητής επιλέγει τη μεθοδολογία σύμφωνα με τη θεωρητική προοπτική και τη προσωπική στάση προς τον τρόπο ανάλυσης των δεδομένων (Mishkin, 2009).

Ο στόχος της συγκεκριμένης ερευνητικής διαδικασίας είναι η παραγωγή νέας γνώσης σχετικά με την αποδοτικότητα των Ελληνικών τραπεζών σε σύγκριση με την Ιταλία και την Ισπανία. Υπάρχουν δύο βασικά είδη σχεδιασμού της έρευνας: η ποιοτική έρευνα και η ποσοτική έρευνα. Οι ερευνητές επιλέγουν την ποιοτική, την ποσοτική ή ακόμα και την μικτή μέθοδο (συνδυασμός των δύο μεθόδων), ανάλογα με τη φύση της έρευνας, το θέμα που θέλουν να ερευνήσουν και τα ερευνητικά ερωτήματα που στοχεύουν να απαντήσουν. Στη συγκεκριμένη εργασία θα εφαρμόσουμε την ποσοτική μέθοδο, δεδομένου ότι μας βοηθά να αναζητήσουμε πληροφορίες σε βάθος, προσδίδει αξιοπιστία στα ερευνητικά ερωτήματα και μας δίνει τη δυνατότητα να συγκρίνουμε τα ευρήματα με τα γενικά στοιχεία, που θα λάβουμε από το δείγμα (Agresti, 2008). Αρχικά, θα αναλύσουμε τα δεδομένα του δείγματος των τραπεζών με τη βοήθεια ποικίλων χρηματοοικονομικών δεικτών για τα έτη 2004-2014. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τις δημοσιευμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις των τραπεζών, καθώς και από τη βάση δεδομένων της Bankscope. Έπειτα, με βάση επιλεγμένους δείκτες θα χρησιμοποιήσουμε την πολυκριτήρια μέθοδο Promethee για τις τέσσερις μεγάλες ελληνικές, τις τρεις ιταλικές και τις τρεις ισπανικές για το διάστημα 2005-2012. Τέλος, θα χρησιμοποιήσουμε την ίδια μέθοδο για να πάρουμε

μια επιπλέον κατάταξη που αφορά τον ελληνικό κλάδο για τα έτη 2004-2010, πριν τις μαζικές συγχωνεύσεις των εγχώριων τραπεζών.

4.2 Δείγμα της έρευνας

Υπάρχουν δύο κύριοι τύποι τραπεζών (Chortareas, 2009):

- Περιφερειακές Τράπεζες - Αυτά είναι τα μικρότερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία επικεντρώνονται κυρίως σε μία γεωγραφική περιοχή μέσα σε μια χώρα.
- Σημαντικές (Mega) Τράπεζες - Αν και αυτές οι τράπεζες θα μπορούσαν να διατηρήσουν τοπικά υποκαταστήματα, κύριος σκοπός τους είναι χρηματοοικονομικά κέντρα, όπου ασχολούνται με τις διεθνείς συναλλαγές.

Οι 12 ελληνικές τράπεζες του δείγματος με βάση το μέσο σύνολο του ενεργητικού τους, κατηγοριοποιούνται ως εξής:

Μεγάλες τράπεζες

- National Bank of Greece
- Eurobank Ergasias SA
- Alpha Bank
- Piraeus Bank SA

Μεσαίες τράπεζες

- Agricultural Bank
- Marfin Egnatia Bank
- Emporiki Bank of Greece SA

Μικρές τράπεζες

- Millenium Bank SA

- Proton Bank SA
- Attica Bank SA
- Probank SA
- Geniki Bank of Greece SA

Οι ιταλικές και ισπανικές τράπεζες που χρησιμοποιήθηκαν ως δείγμα για τη σύγκριση με τις ελληνικές είναι οι παρακάτω:

Ιταλία

- UniCredit SpA
- Intesa Sanpaolo
- Banca Monte dei Paschi di Siena SpA-Gruppo Monte dei Paschi di Siena

Ισπανία

- Bankia SA
- Banco de Sabadell SA
- Banco Espaniol de Credito S
- Banco Bilbao Vizcaya Argen

4.3 Ανάλυση Χρηματοοικονομικών δεικτών

Οι τράπεζες (και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα) έχουν γίνει ακρογωνιαίος λίθος της οικονομίας για διάφορους λόγους. Μεταφέρουν τον κίνδυνο, παρέχουν ρευστότητα, διευκολύνουν μεγάλες και μικρές συναλλαγές και παρέχουν χρηματοοικονομικές πληροφορίες για ιδιώτες και επιχειρήσεις (Chortareas, 2010).

Η λειτουργία μιας τράπεζας είναι εξίσου δύσκολη με την ανάλυση της για επενδυτικούς σκοπούς. Η διοίκηση μιας τράπεζας πρέπει να εξετάσει τα ακόλουθα κριτήρια, πριν αποφασίσει πόσα δάνεια θα εκδώσει, που μπορούν να δοθούν τα δάνεια, τι επιτόκια θα ρυθμιστούν, και ούτω καθεξής (Mishkin, 2009):

- Κεφαλαιακή Επάρκεια και ο ρόλος του κεφαλαίου

- Διαχείριση Ενεργητικού και Παθητικού - Υπάρχει μια χρυσή τομή μεταξύ της υπέρ-επέκτασης των τραπεζών (δανεισμός) και του επαρκούς δανεισμού για την παραγωγή κέρδους.
- Κίνδυνος Επιτοκίου – Αυτός ο δείκτης δείχνει πώς οι αλλαγές στα επιτόκια επηρεάζουν την κερδοφορία.
- Ρευστότητα – Αυτοί οι δείκτες διατυπώνονται ως ποσοστό των ανεξόφλητων δανείων προς το σύνολο του ενεργητικού. Εάν περισσότερο από το 60-70% του συνολικού ενεργητικού είναι δανεισμένος, η τράπεζα θεωρείται ότι είναι εξαιρετικά χαμηλής ρευστότητας.
- Ποιότητα Ενεργητικού - Ποια είναι η πιθανότητα αθέτησης των υποχρεώσεων;
- Κερδοφορία – Αυτοί οι δείκτες δείχνουν την αύξηση των εσόδων και των εξόδων.

Ίσως η μεγαλύτερη διάκριση που ξεχωρίζει τον τραπεζικό κλάδο από τους υπόλοιπους είναι η μεγάλη συμμετοχή της κυβέρνησης σε αυτόν. Εκτός από την επιβολή περιορισμών στο δανεισμό και το ποσό των καταθέσεων που μια τράπεζα πρέπει να κρατήσει ως αποθεματικό, η κυβέρνηση έχει τεράστια επίδραση στην κερδοφορία της τράπεζας (Rioja, 2004).

Με στόχο την όσο το δυνατόν καλύτερη και πιο ακριβή , πραγματική ανάλυση της κατάστασης των τραπεζών επιλέχθηκαν 17 χρηματοοικονομικοί δείκτες από 4 διαφορετικές κατηγορίες (Mishkin, 2009).

Δείκτες κερδοφορίας

- Αποδοτικότητα Ίδιων Κεφαλαίων
- Αποδοτικότητα Ενεργητικού
- Καθαρό Περιθώριο Κέρδους
- Καθαρά έσοδα από τόκους/καθαρά λειτουργικά έσοδα
- Μη επιτοκιακά έξοδα/Συνολικά Έσοδα
- Μη επιτοκιακά έξοδα/ Σύνολο ενεργητικού

Δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας

- Ίδια Κεφάλαια/Σύνολο ενεργητικού
- Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας
- Δείκτης βασικών κεφαλαίων

Δείκτες ρευστότητας

- Ρευστά Διαθέσιμα/ Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις
- Ρευστά Διαθέσιμα/Σύνολο ενεργητικού
- Απαιτήσεις κατά Χρημ/κών ΠΙ/Υποχρεώσεις προς Χρη/κά ΠΙ

Δείκτες ποιότητας χαρτοφυλακίου

- Συσσωρευμένες προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/Σύνολο δανείων σε καθυστέρηση
- Δάνεια σε καθυστέρηση-Συσσωρευμένες προβλέψεις/Ίδια Κεφάλαια
- Δάνεια σε καθυστέρηση/Σύνολο δανείων
- Προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/Καθαρά έσοδα τόκων

- Συσσωρευμένες προβλέψεις για κίνδυνο/ Σύνολο δανείων

4.4 Θεωρητικό Υπόβαθρο της μεθόδου Πολυκριτήριας Ανάλυσης PROMETHEE

Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται μια μελέτη περίπτωσης για την ανάπτυξη και την εφαρμογή μιας προσέγγισης πολυκριτηριακής αξιολόγησης τραπεζών με κριτήρια πέντε από τους χρηματοοικονομικούς δείκτες που αναλύθηκαν παραπάνω για τα έτη 2005-2012. Οι δείκτες αυτοί είναι η απόδοση του ενεργητικού (ROA), μη Επιτοκιακά Έξοδα/ Συνολικά Έσοδα, Ίδια Κεφάλαια/ Σύνολο Ενεργητικού, Ρευστά Διαθέσιμα/ Καταθέσεις και Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις και Προβλέψεις για Πιστωτικό Κίνδυνο/ Καθαρά Έσοδα Τόκων. Η προτεινόμενη μεθοδολογία είναι η PROMETHEE II, που βασίζεται στη θεωρία των σχέσεων υπεροχής.

Η θεωρία των σχέσεων υπεροχής παρέχει μια εναλλακτική μεθοδολογική προσέγγιση στη σύνθεση πολλαπλών κριτηρίων αξιολόγησης σε σχέση με την πολυκριτήρια θεωρία χρησιμότητας, καθώς στοχεύει στην ανάπτυξη ενός μεθοδολογικού πλαισίου για την πραγματοποίηση διμερών συγκρίσεων μεταξύ των εναλλακτικών δραστηριοτήτων. Έτσι, η θεωρία των σχέσεων υπεροχής επιτρέπει την εισαγωγή στην ανάλυση της σχέσης ασυγκριτικότητας (incomparability relation), μια σχέση η οποία είναι αντιμεταθετική αλλά όχι μεταβατική. Η ανάλυση αυτή, διαφοροποιεί τη θεωρία των σχέσεων υπεροχής από την Πολυκριτήρια Θεωρία Χρησιμότητας, η οποία βασίζεται αποκλειστικά στις σχέσεις προτίμησης και αδιαφορίας.

Οι μέθοδοι της θεωρίας σχέσεων υπεροχής λειτουργούν σε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο, αναπτύσσεται η σχέση υπεροχής βάσει των πληροφοριών που παρέχει ο αποφασίζων, ενώ στο δεύτερο στάδιο, χρησιμοποιούνται ευρετικές διαδικασίες για

την αξιοποίηση της σχέσης υπεροχής με σκοπό την αξιολόγηση των εναλλακτικών δραστηριοτήτων (επιλογή, κατάταξη, ταξινόμηση) (Μ.Δούμπος, Κ.Ζοπουνίδης, 2001).

Η αξιολόγηση των τραπεζών, σύμφωνα με τη μέθοδο PROMETHEE, γίνεται βάσει του κάτωθι θεωρητικού μοντέλου. Για κάθε ζεύγος τραπεζών (i,j) ο παγκόσμιος δείκτης προτίμησης $P(x_i, x_j)$ υπολογίζεται, όπου $x_i = (x_{i1}, x_{i2}, x_{in})$ είναι ο φορέας με την περιγραφή της τράπεζας i στα κριτήρια αξιολόγησης n. Ο παγκόσμιος δείκτης προτίμησης ορίζεται ως το σταθμισμένο άθροισμα των μερικών δεικτών προτίμησης:

$$P(x_i, x_j) = \sum_{k=1}^n w_k \pi_k(x_{ik}, x_{jk})$$

όπου w_k είναι το βάρος του κριτηρίου k και $\pi_k(x_{ik}, x_{jk})$ είναι ο αντίστοιχος μερικός δείκτης προτίμησης, ο οποίος μετρά (σε [0, 1], υπό κλίμακα) τη δύναμη της προτίμησης για την τράπεζα i επί της τράπεζας j στο κριτήριο k.

Οι δείκτες μερικής προτίμησης π_k είναι συνάρτηση της διαφοράς $x_{ik} - x_{jk}$ στις παραστάσεις των τραπεζών σχετικά με το κριτήριο k. Μια δημοφιλής επιλογή είναι η συνάρτηση Gauss:

$$\pi_k(x_{ik}, x_{jk}) = \begin{cases} 0 & \text{if } x_{ik} \leq x_{jk} \\ 1 - \exp \left[- \frac{(x_{ik} - x_{jk})^2}{2\sigma_k^2} \right] & \text{if } x_{ik} > x_{jk} \end{cases}$$

όπου $\sigma_k > 0$ είναι μία παράμετρος που καθορίζει ο χρήστης. Αν μια χαμηλή τιμή χρησιμοποιείται για το σ_k , τότε ακόμη και μια μικρή διαφορά $x_{ik} - x_{jk} > 0$ μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική προτίμηση για την τράπεζα i πάνω από τράπεζα j. Αντίθετα, για μεγάλες τιμές του σ_k , αυστηρή προτίμηση μπορεί να συμβεί μόνο όταν $x_{ik} \gg x_{jk}$.

Μια εναλλακτική λειτουργία για τον ορισμό του μερικού δείκτη προτίμησης είναι το

γραμμικό γενικευμένο κριτήριο:

$$\pi_k(x_{ik}, x_{jk}) = \begin{cases} 0 & \text{if } x_{ik} - x_{jk} \leq 0 \\ \frac{x_{ik} - x_{jk}}{p_k} & \text{if } 0 < x_{ik} - x_{jk} \leq p_k \\ 1 & \text{if } x_{ik} - x_{jk} > p_k \end{cases}$$

όπου $p_k > 0$ είναι το όριο προτίμησης, το οποίο ορίζει την ελάχιστη διαφορά $x_{ik} - x_{jk}$ που πρέπει να έχει μια τράπεζα i για να προτιμάται έναντι των υπολοίπων ως προς το κριτήριο k .

Υποθέτοντας ένα σύνολο m τραπεζών υπό αξιολόγηση, τα αποτελέσματα όλων των κατά ζεύγη συγκρίσεων συγκεντρώνονται σε ένα παγκόσμιο δείκτη απόδοσης (καθαρή ροή) ως εξής:

$$\Phi(\mathbf{x}_i) = \sum_{k=1}^n w_k \phi_k(\mathbf{x}_i)$$

όπου

$$\phi_k(\mathbf{x}_i) = \varphi_k^+(\mathbf{x}_i) - \varphi_k^-(\mathbf{x}_i)$$

είναι το μερικό σκορ αξιολόγησης που ορίζεται για το κριτήριο k , με

$$\varphi_k^+(x_{ik}) = \frac{1}{m-1} \sum_{j \neq i} \pi_k(x_{ik}, x_{jk}) \quad \text{and} \quad \varphi_k^-(x_{ik}) = \frac{1}{m-1} \sum_{j \neq i} \pi_k(x_{jk}, x_{ik})$$

να αντιπροσωπεύουν το χαρακτήρα προσπέρασης της τράπεζας i σε σύγκριση με τις άλλες σε σχέση με το κριτήριο k και τον χαρακτήρα προσπέραση των υπόλοιπων τραπεζών πάνω στη τράπεζα i , αντίστοιχα.

Η συνολική καθαρή ροή κυμαίνεται σε εύρος $[-1, 1]$, με τις υψηλότερες τιμές να συνδέονται με τις τράπεζες χαμηλού κινδύνου / υψηλής απόδοσης. Η μερική καθαρή ροή κυμαίνεται επίσης σε εύρος $[-1, 1]$ και ερμηνεύεται με παρόμοιο τρόπο.

Για την επίτευξη του απαιτούμενου μοντέλου αξιολόγησης, η κλίμακα αξιολόγησης τόσο για το συνολικό δείκτη απόδοσης, καθώς και για το σύνολο των δεικτών μερικής εκτέλεσης έπρεπε να τροποποιηθούν προκειμένου να δημιουργηθεί ο ορισμός μιας κλίμακας αξιολόγησης 5 σημείων. Σε αυτό το στάδιο βαθμονόμησης, η μερική καθαρή ροή χρησιμοποιήθηκε για να καθορίσει μια τροποποιημένη λειτουργία μερικής αξιολόγησης ως εξής:

$$V(\mathbf{x}_i) = \sum_{k=1}^n w_k v_k(x_{ik}) \in [0.5, 5.5]$$

Κεφάλαιο 5 – Ανάλυση δεικτών και ερμηνεία αποτελεσμάτων

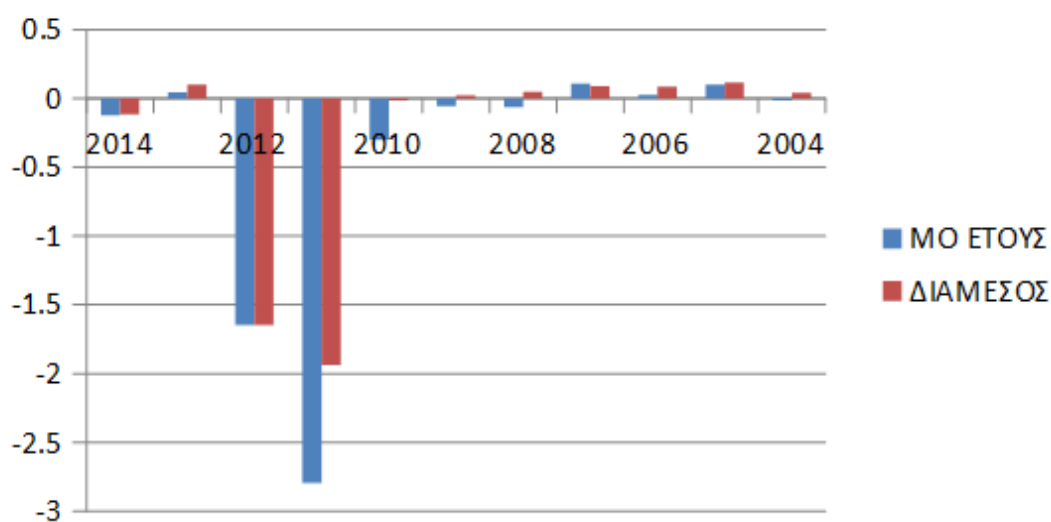
Λαμβάνοντας υπόψη όσα έχουν ήδη αναφερθεί στα προηγούμενα κεφάλαια, το χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει υποστεί ραγδαίες αλλαγές την τελευταία δεκαετία, τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο με την οικονομική κρίση του 2008 όσο και με τις αλλαγές στον θεσμικό πλαίσιο ειδικά στην Ευρώπη και την Ευρωζώνη. Η δυναμική του χρηματοπιστωτικού συστήματος επηρεάζεται από το εξελισσόμενο περιβάλλον και κατευθύνει την στρατηγική των χρηματοπιστωτικών συστημάτων. Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι χρηματοοικονομικοί δείκτες των τραπεζών του δείγματος που παρουσιάστηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο από τις τράπεζες της Ελλάδας, οι οποίοι συγκρίνονται με του αντίστοιχους δείκτες τραπεζών τις Ιταλίας και της Ισπανίας, περιφερειακών χωρών της Ευρωζώνης των οποίων η οικονομία υπέστη ανάλογη ύφεση με την Ελληνική την τελευταία δετία.

Το χρονικό διάστημα της μελέτης είναι η περίοδος 2004-2014. κάθε χρηματοοικονομικός δείκτης αναλύεται ποιοτικά ως προς τη διαχρονική κίνηση που παρουσιάζει για το σύνολο των τραπεζών κάθε χώρας αλλά και συνολικά για το δείγμα. Συγκεκριμένα γίνεται ποιοτική ανάλυση μέσω της της επισκόπησης της μεταβολής των αριθμοδεικτών για κάθε τράπεζα αλλά και μέσω της επισκόπησης της κίνησης της διαμέσου και της μέσης τιμής του κάθε αριθμοδείκτη για το σύνολο των τραπεζών του δείγματος κάθε χώρας.

5.1 Κερδοφορία

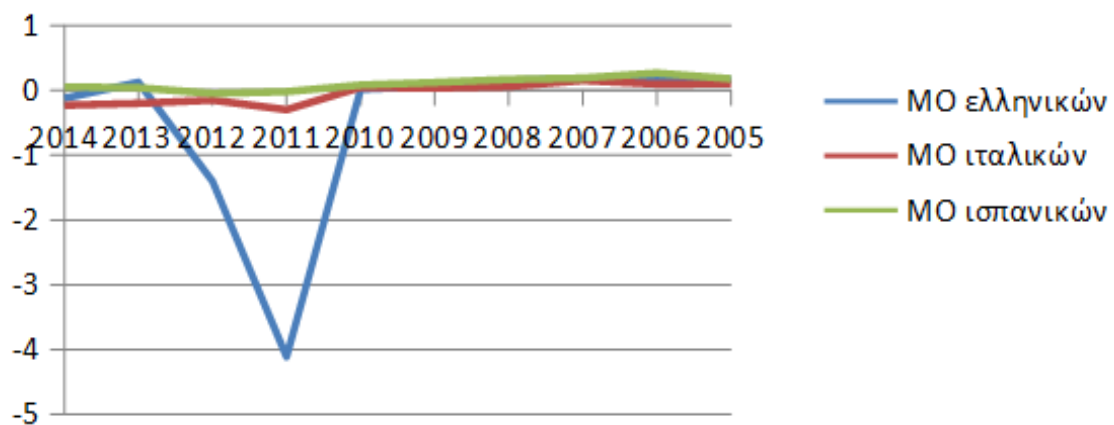
5.1.1 ROE

Οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές ως 20% για τις ελληνικές τράπεζες. Οι αρνητικές τιμές που εμφανίζονται φτάνουν στο μέγιστο το 2011. Η χειρότερη τιμή είναι αυτή της Eurobank ίση με -628%. Η εικόνα 10 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο των ετησίων τιμών κεφαλαιακής επάρκειας των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. Διατηρούνται θετικές σε μια περιοχή 0-10% ως και το 2007. Από το 2008 ο Μ.Ο. του δείκτη αποκτά αρνητικές τιμές με υψηλότερη αυτή του 2011 ίση με -279% και ακολουθεί το έτος 2012 με τιμή -164%. Το 2014 η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών παρουσίασε θετικό Μ.Ο. ίσο με 4% ενώ το 2014 έλαβε πάλι αρνητική τιμή -12%. Αντίστοιχη είναι και η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας με μόνη διαφορά τα έτη 2008 και 2009 όπου η διάμεσος λαμβάνει ελαφρώς θετικές τιμές ενώ ο Μ.Ο είναι αρνητικός.

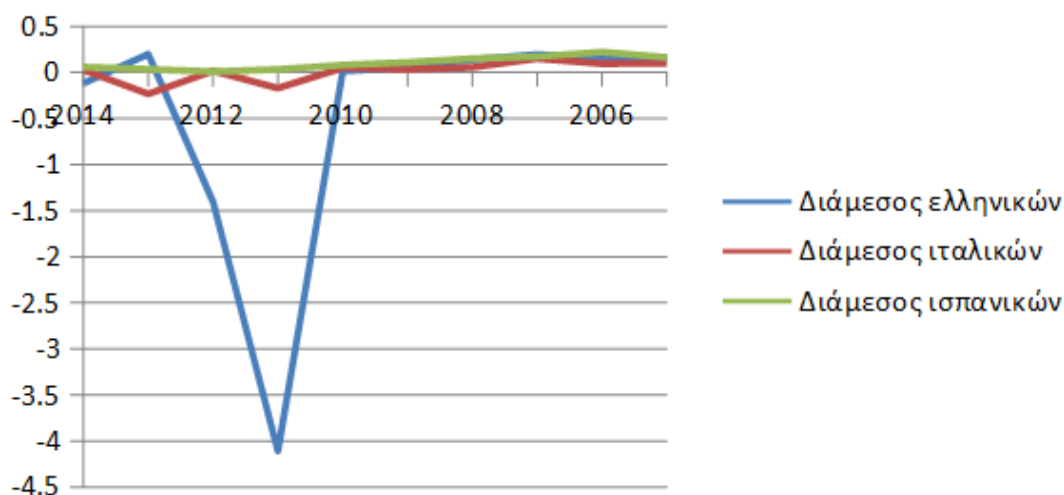
Εικόνα 10. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE) ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Στις Εικόνες 11 και 12 παρουσιάζονται πιο αναλυτικά οι υπολογισμένες τιμές διαμέσου και μέσου όρου του δείκτη ανά κατηγορία ελληνικών τραπεζών. Είναι εμφανές ότι για τις μικρές και τις μεσαίες τράπεζες δεν υπάρχουν στοιχεία μετά το 2011. Παρ'όλα αυτά φαίνεται η τάση μείωσης της κεφαλαιακής επάρκειας και σε αυτές, παράλληλα με τη μείωση του δείκτη στην κατηγορία των μεγάλων τραπεζών. Παρατηρείται ότι η μείωση του δείκτη είναι πιο απότομη, πιο έντονη και πιο άμεση στις μεγάλες τράπεζες και σε αυτή τη μείωση οφείλεται και η μείωση στη συνολική κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών τραπεζών, ειδικά από τα μέσα του 2009 και μετά. Οι πρώτες μειώσεις του δείκτη που παρατηρούνται στην Εικόνα 11 για τα έτη 2007-2009 οφείλονται στη μείωση της κεφαλαιακής επάρκειας των μεσαίων τραπεζών του συστήματος. Από το 2009 και μετά, η μείωση της επάρκειας στις μεγάλες τράπεζες δημιούργησε τη ραγδαία μείωση της συνολικής επάρκειας του τραπεζικού συστήματος.

Εικόνα 11. Ετήσιος μέσος όρος αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE) ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

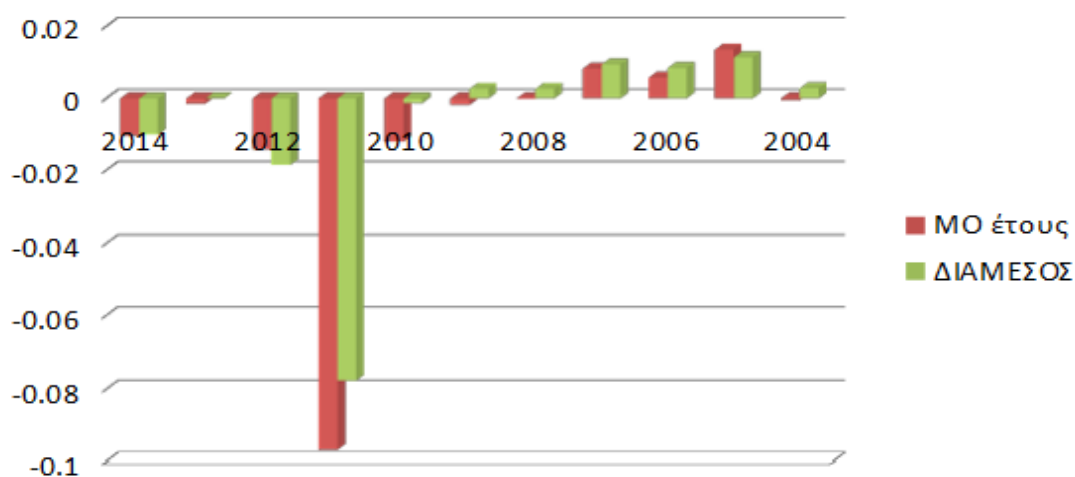
Εικόνα 12. Ετήσια διάμεσος αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE) ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των Εικόνων 12. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν θετικό μέσο όρο (2%-26%) εκτός από το έτος 2012 (-5%) και θετική διάμεσο καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν θετικό μέσο όρο (3%-15%) ως το 2011 και μετά αρνητικές τιμές με χειρότερο το έτος 2011 (-30%). Η διάμεσος ακολουθεί ανάλογες τάσεις.

Παρατηρούμε ότι οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν τη μικρότερη κεφαλαιακή επάρκεια κατά τα έτη 2004-2007 σε σύγκριση με τις ελληνικές και τις ισπανικές. Οι ισπανικές την ίδια περίοδο διαθέτουν κεφαλαιακή επάρκεια σε επίπεδα που ξεπερνούν το 25%. Ο μέσος όρος κεφαλαιακής επάρκειας λαμβάνει αρνητική τιμή μόνο το 2012 και επανακάμπτει άμεσα, ενώ η διάμεσος διατηρείται σε θετικά επίπεδα.

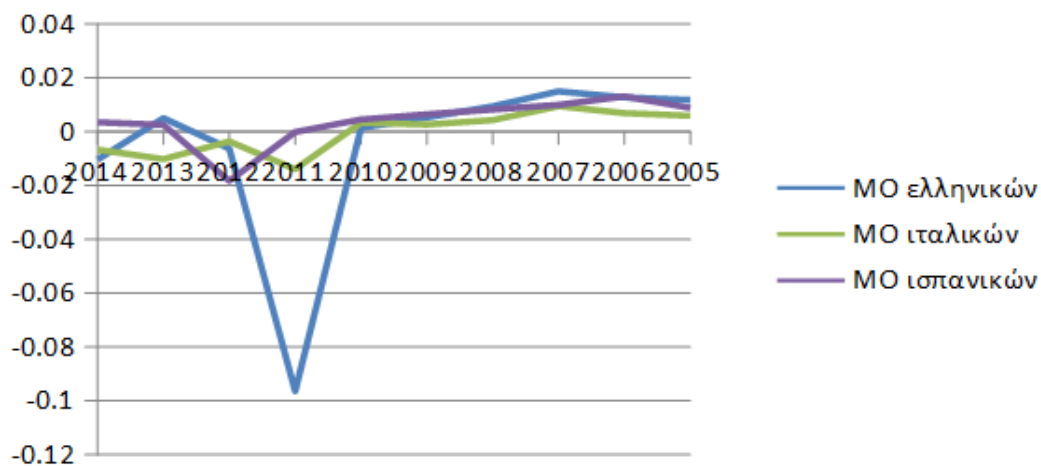
5.1.2 ROA

Οι δείκτες αποδοτικότητας ενεργητικού κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές ως 1.5% για τις ελληνικές τράπεζες. Οι αρνητικές τιμές που εμφανίζονται φτάνουν στο μέγιστο το 2011. Η χειρότερη τιμή είναι αυτή της Millenium ίση με -24%. Η εικόνα 13 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο των ετησίων τιμών αποδοτικότητας ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται θετικές σε μια περιοχή 0-0.8% ως και το 2007. Από το 2008 ο Μ.Ο. του δείκτη αποκτά αρνητικές τιμές με υψηλότερη αυτή του 2011 ίση με -9.6% και ακολουθεί το έτος 2012 με τιμή -1.4%. Το 2014 η αποδοτικότητα ενεργητικού των τραπεζών παρουσίασε θετική διάμεσο ενώ το 2014 έλαβε πάλι αρνητική τιμή -1%. Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη αποδοτικότητας ενεργητικού με μόνη διαφορά τα έτη 2008 και 2009 όπου η διάμεσος λαμβάνει ελαφρώς θετικές τιμές ενώ ο Μ.Ο είναι αρνητικός.

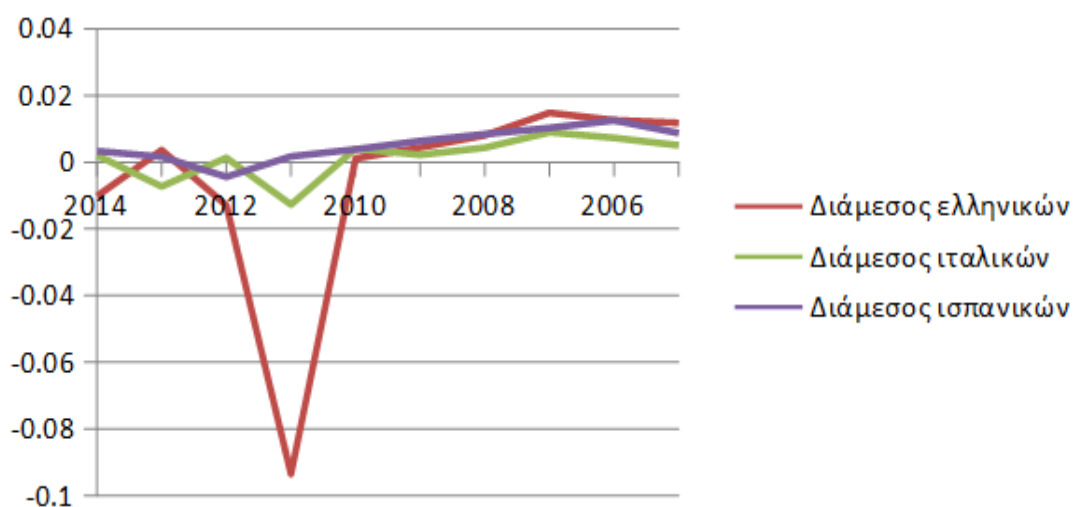

Εικόνα 13. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA) ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη αποδοτικότητας ενεργητικού των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των Εικόνων 14 και 15. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν θετικό μέσο όρο (0.2%-1.3%) εκτός από τα έτη 2011 (0%) και 2012 (-1.8%) και θετική διάμεσο καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται εκτός από το έτος 2012 (-4.4%). Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν θετικό μέσο όρο (0.2%-0.9%) ως και το 2010 και μετά αρνητικές τιμές με χειρότερο το έτος 2011 (-1.4%). Η διάμεσος ακολουθεί ανάλογες τάσεις.

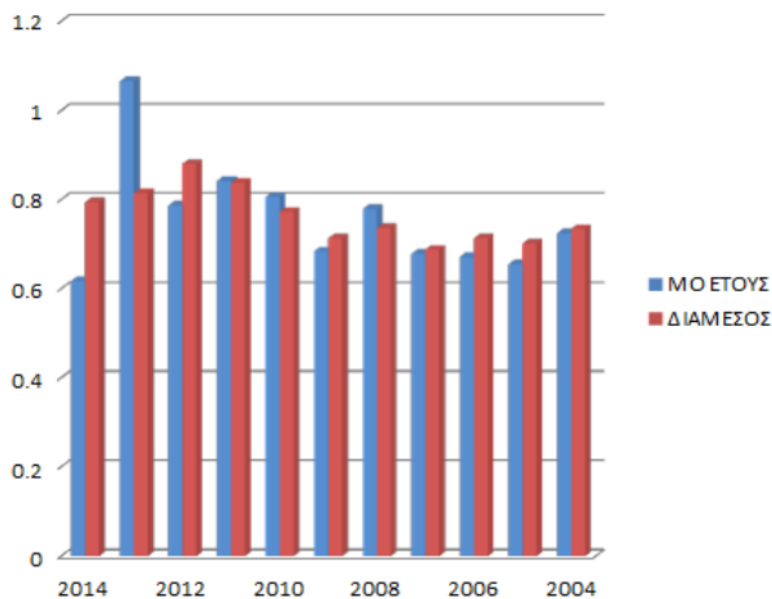

Εικόνα 14. Ετήσιος μέσος όρος αποδοτικότητας ενεργητικού (ROA) ελληνικών, ιταλικών, ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

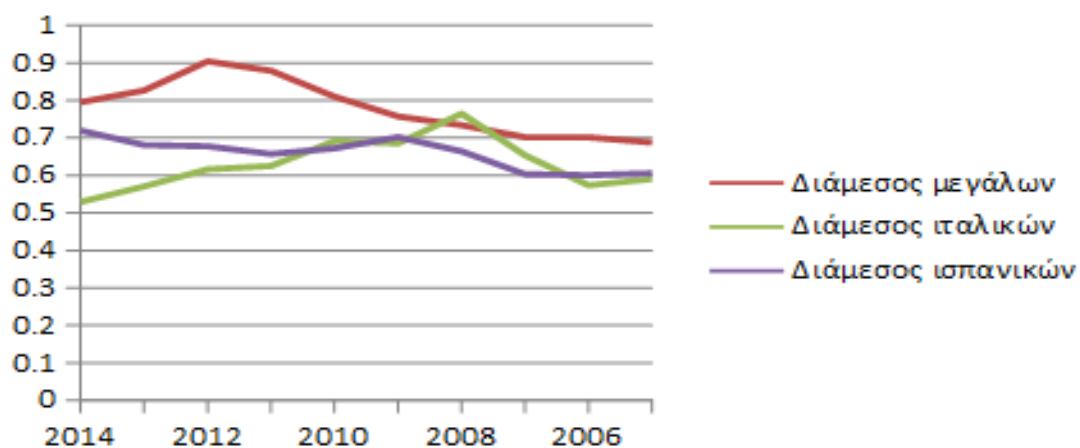
Εικόνα 15. Ετήσια διάμεσος αποδοτικότητα ενεργητικού (ROA) ελληνικών, ιταλικών, ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

5.1.3 Καθαρό Περιθώριο Κέρδους

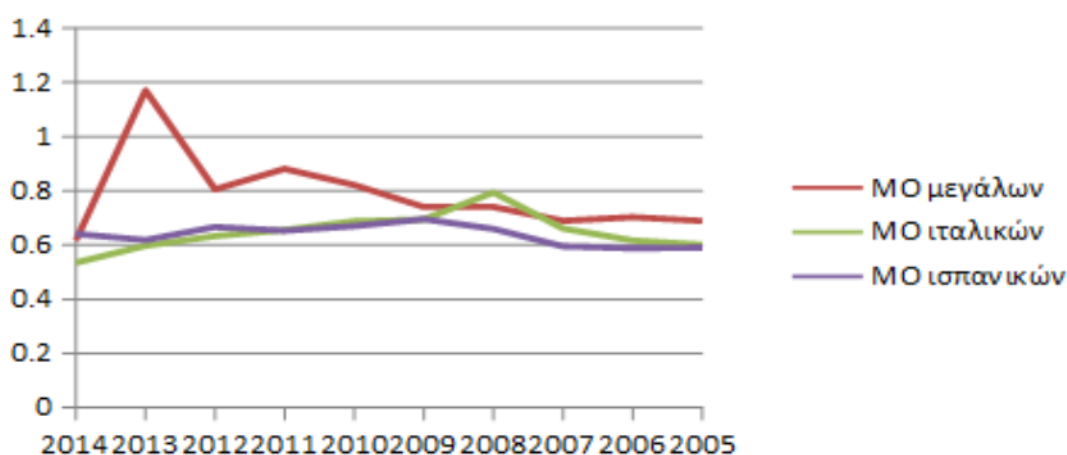
Εικόνα 16. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος καθαρού περιθωρίου κέρδους ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Οι δείκτες καθαρού περιθωρίου κέρδους κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές για τις ελληνικές τράπεζες. Η μέγιστη τιμή είναι αυτή της Alpha ίση με 275%. Η εικόνα 16 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο των ετησίων τιμών καθαρού περιθωρίου κέρδους των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται θετικές σε μια περιοχή 0.6-1.05. Από το 2008 ο Μ.Ο. του δείκτη αποκτά τις υψηλότερες τιμές με υψηλότερη αυτή του 2013 ίση με 105% και ακολουθεί το έτος 2011 με τιμή 85%. Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη καθαρού περιθωρίου κέρδους με μόνη διαφορά η διάμεσος λαμβάνει τη μέγιστη τιμή (88%) το έτος 2012.

Εικόνα 17. Ετήσια διάμεσος καθαρού περιθωρίου κέρδους μεγάλων ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

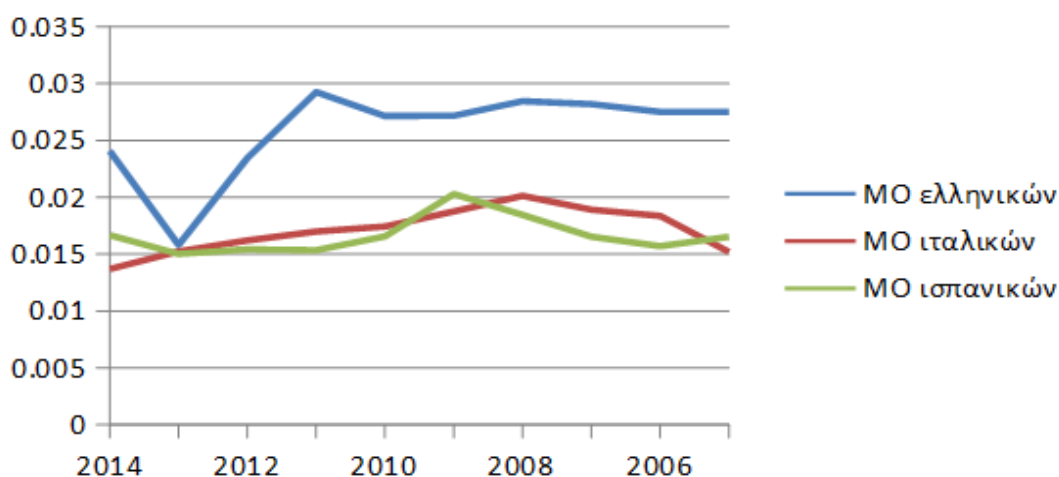
Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη καθαρού περιθωρίου κέρδους των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των Εικόνων 17 και 18. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 59%-69% καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 60%-72%. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 53%-79% καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 53%-76%.

Εικόνα 18. Ετήσιος μέσος όρος καθαρού περιθωρίου κέρδους μεγάλων ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

5.1.4 Καθαρά έσοδα από τόκους/καθαρά λειτουργικά έσοδα

Οι δείκτες καθαρού περιθωρίου τόκων κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές για τις ελληνικές τράπεζες (μέσος όρος ανά τράπεζα, 1.7%-3.2%). Η μέγιστη τιμή είναι αυτή της Geniki ίση με 4%. Η εικόνα 22 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο των ετησίων τιμών καθαρού περιθωρίου τόκων των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται θετικές σε μια περιοχή 1.4%-3.1%. Από το 2004 ο Μ.Ο. του δείκτη φθίνει και αποκτά την χαμηλότερη τιμή το 2013 ίση με 1.4% και ακολουθεί το έτος 2012 με τιμή 2%. Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη καθαρού περιθωρίου τόκων.

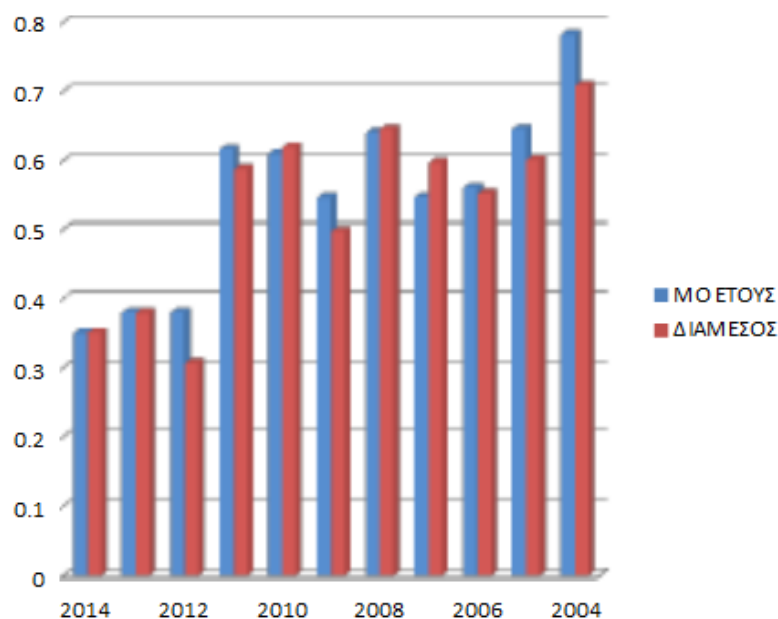

Εικόνα 19. Ετήσιος μέσος όρος καθαρού περιθωρίου τόκων ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη καθαρού περιθωρίου τόκων των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Εικόνας 19. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 1.5%-2% καθ' όλη τη

περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 1.1%-1.9%. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 1.5%-2% καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 1.3%-2%.

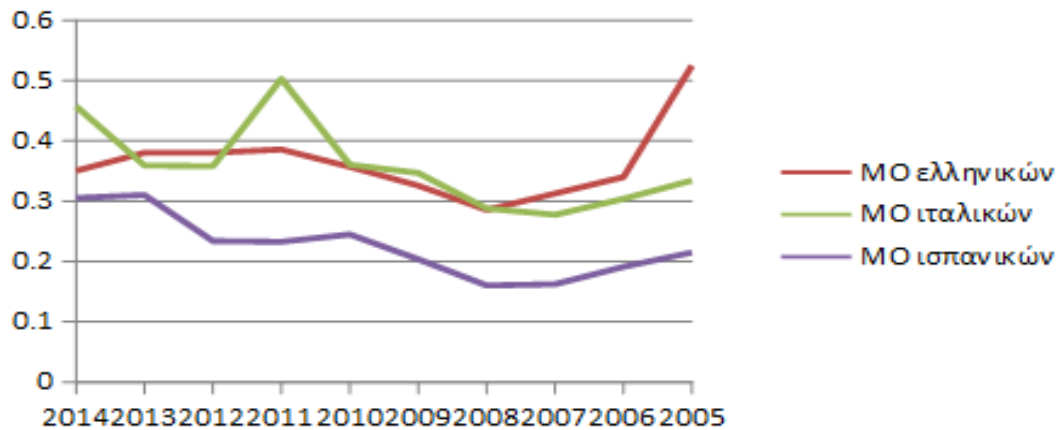
5.1.5 Μη επιτοκιακά έξοδα/Συνολικά Έσοδα

Εικόνα 20. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος μη επιτοκιακών εξόδων προς συνολικά έσοδα ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Οι δείκτες μη επιτοκιακών εξόδων προς συνολικά έσοδα κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές για τις ελληνικές τράπεζες (μέσος όρος ανά τράπεζα, 23%-96%). Η μέγιστη τιμή είναι αυτή της Geniki ίση με 110%. Η εικόνα 20 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο των ετησίων τιμών μη επιτοκιακών εξόδων προς συνολικά έσοδα των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται θετικές σε μια περιοχή 35%-78%. Από το 2004 ο Μ.Ο. του δείκτη φθίνει και αποκτά την χαμηλότερη τιμή το 2014 ίση με 0.35% και ακολουθεί το έτος 2013 με τιμή 38%.

Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη μη επιτοκιακών εξόδων προς συνολικά έσοδα.

Εικόνα 21. Ετήσιος μέσος όρος μη επιτοκιακών εξόδων προς συνολικά έσοδα ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

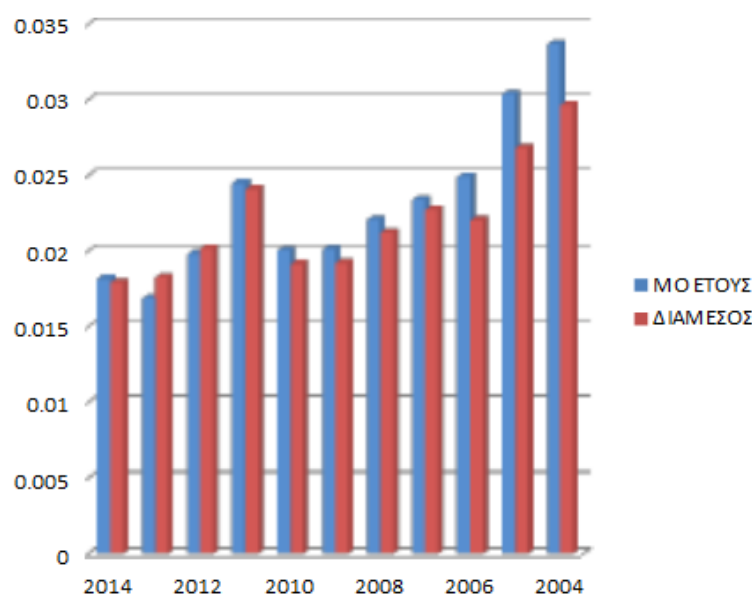
Εικόνα 22. Ετήσια διάμεσος μη επιτοκιακών εξόδων προς συνολικά έσοδα ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη μη επιτοκιακών εξόδων προς συνολικά έσοδα των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των Εικόνων 21 και 22. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο

όρο στο εύρος 1.5%-2% καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 1.1%-1.9%. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 1.5%-2% καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 1.3%-2%.

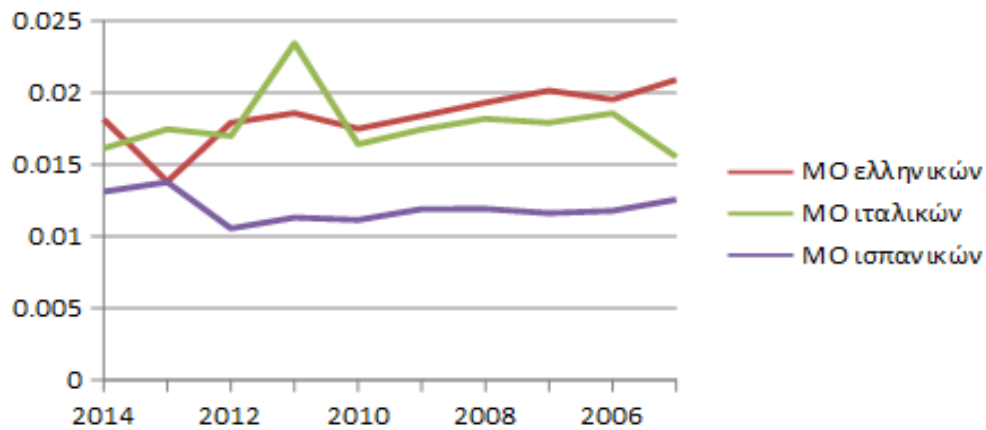
5.1.6 Μη επιτοκιακά έξοδα/ Σύνολο ενεργητικού

Εικόνα 23. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος μη επιτοκιακών εξόδων προς σύνολο ενεργητικού ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Οι δείκτες μη επιτοκιακών εξόδων προς σύνολο ενεργητικού κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές για τις ελληνικές τράπεζες (μέσος όρος ανά τράπεζα, 1.6%-4%). Η μέγιστη τιμή είναι αυτή της Geniki ίση με 4.2%. Η εικόνα 23 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο των ετησίων τιμών μη επιτοκιακών εξόδων προς σύνολο ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται θετικές σε μια περιοχή 1.6%-3.3%. Από το 2004 ο Μ.Ο. του δείκτη φθίνει και αποκτά την χαμηλότερη τιμή

το 2013 ίση με 1.6% και ακολουθεί το έτος 2014 με τιμή 1.8%. Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη μη επιτοκιακών εξόδων προς συνολικά έσοδα.

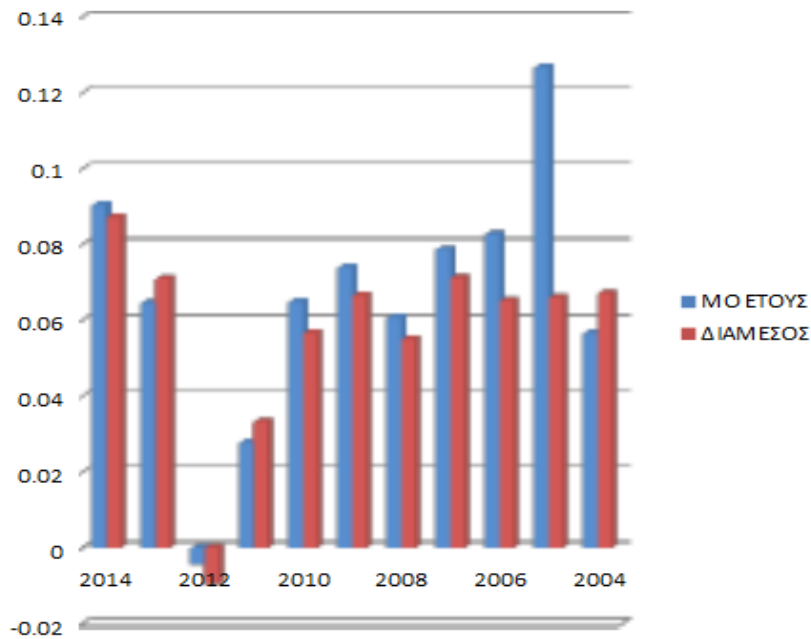

Εικόνα 24. Ετήσιος μέσος όρος μη επιτοκιακών εξόδων προς σύνολο ενεργητικού ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη μη επιτοκιακών εξόδων προς σύνολο ενεργητικού των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Εικόνας 24. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 1.0%-1.3% καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 1.4%-1.6%. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 1.6%-2.3% καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 1.4%-1.9%.

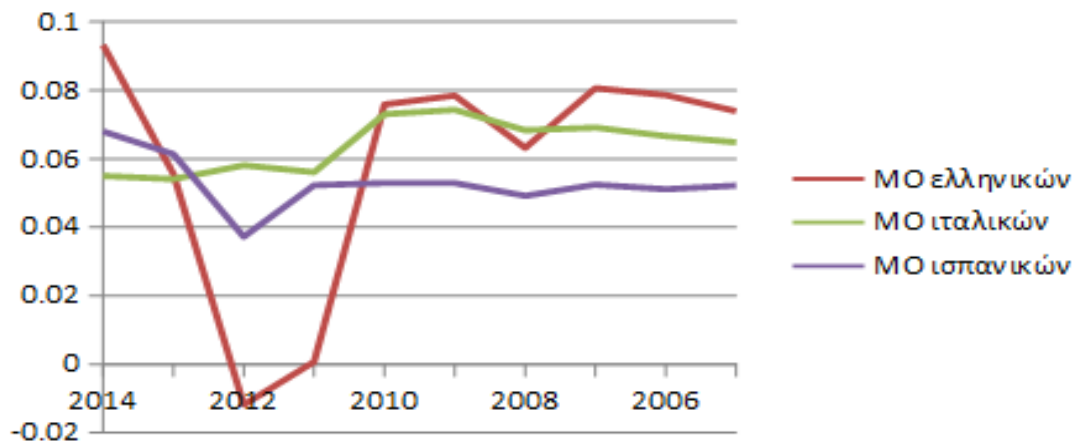
5.2 Κεφαλαιακή επάρκεια

5.2.1 Ίδια Κεφάλαια/Σύνολο ενεργητικού

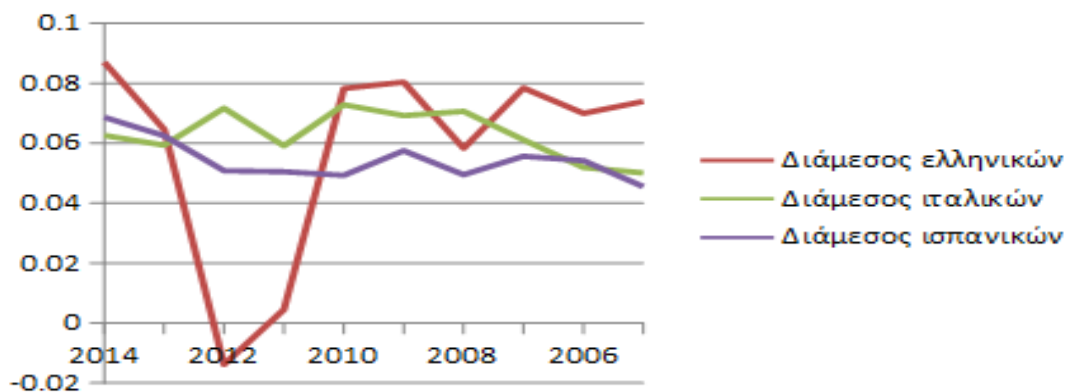

Εικόνα 25. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος ιδίων κεφαλαίων προς σύνολο ενεργητικού ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Οι δείκτες ιδίων κεφαλαίων προς σύνολο ενεργητικού κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές για τις ελληνικές τράπεζες (μέσος όρος ανά τράπεζα, 4%-14%). Η μέγιστη τιμή είναι αυτή της Proton ίση με 24%. Η εικόνα 25 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο των ετησίων τιμών ιδίων κεφαλαίων προς σύνολο ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται θετικές σε μια περιοχή ως 12%. Από το 2004 ο Μ.Ο. του δείκτη φθίνει και αποκτά την χαμηλότερη τιμή το 2012 ίση με -0.04% και ακολουθεί το έτος 2011 με τιμή 0.2%. Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς σύνολο ενεργητικού.

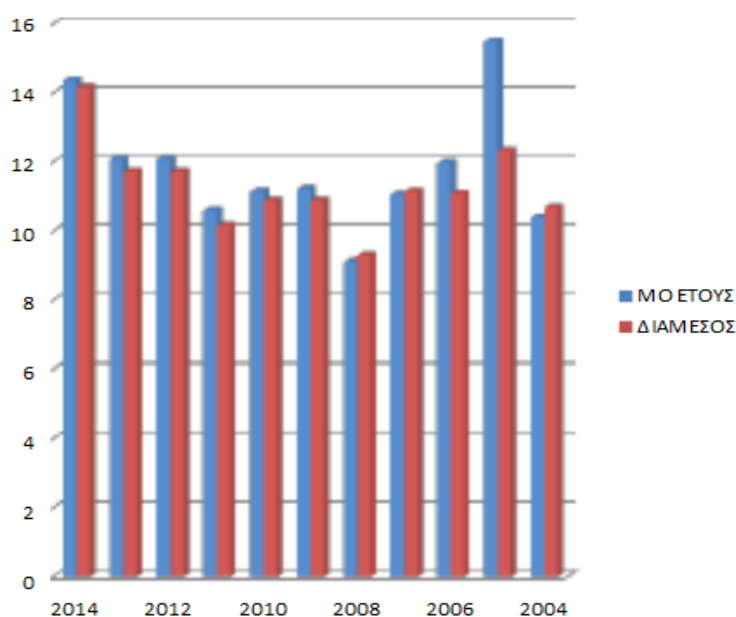
Εικόνα 26. Ετήσιος μέσος όρος ιδίων κεφαλαίων προς σύνολο ενεργητικού ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Εικόνα 27. Ετήσια διάμεσος ιδίων κεφαλαίων προς σύνολο ενεργητικού ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

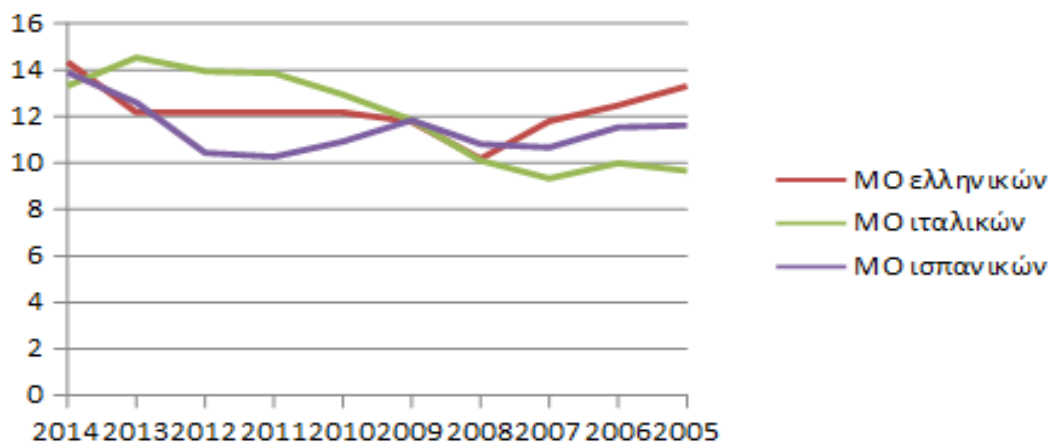
Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς σύνολο ενεργητικού των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των Εικόνων 26 και 27. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 3%-7% καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 4.5%-7%. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 5.5%-7.3% καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 5%-7.2%.

5.2.2 Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας

Εικόνα 28. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

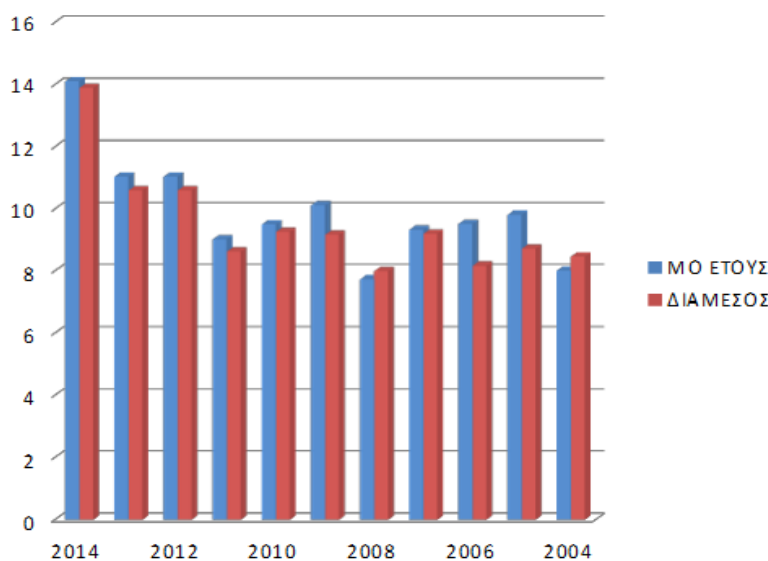
Οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές για τις ελληνικές τράπεζες (μέσος όρος ανά τράπεζα, 9-14). Η μέγιστη τιμή είναι αυτή της Proton ίση με 45.7. Η εικόνα 28 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο των ετησίων τιμών κεφαλαιακής επάρκειας των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται θετικές σε μια περιοχή 9-14. Από το 2004 ο Μ.Ο. του δείκτη φθίνει και αποκτά την χαμηλότερη τιμή το 2008 ίση με 9.1 και ακολουθεί το έτος 2011 με τιμή 11.1, ενώ στη συνέχεια υπάρχει αύξηση που το 2014 οδηγεί σε τιμή 14.35. Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς σύνολο ενεργητικού.

Εικόνα 29. Ετήσιος μέσος όρος του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

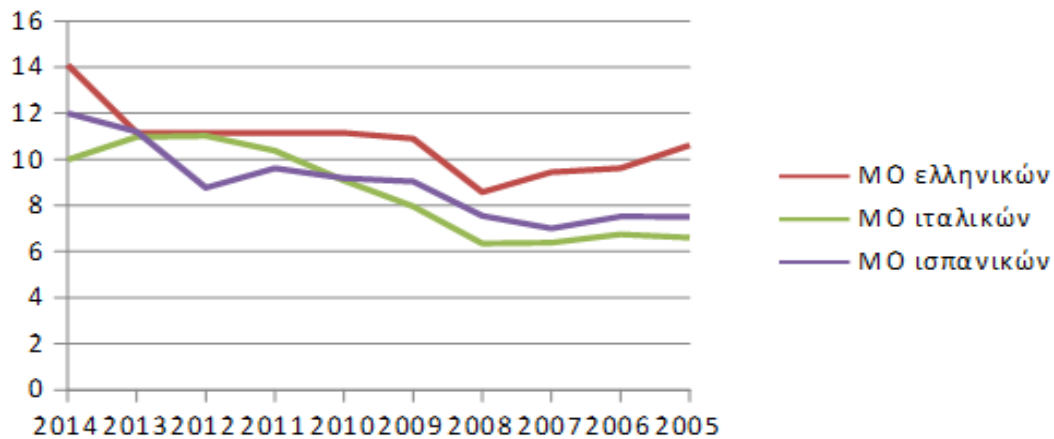
Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Εικόνας 29. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 10%-14% καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 10.7%-14%. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 9.3%-14% καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 9%-15%.

5.2.3 Δείκτης βασικών κεφαλαίων

Εικόνα 30. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του δείκτη βασικών κεφαλαίων ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Οι δείκτες βασικών κεφαλαίων κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές για τις ελληνικές τράπεζες (μέσος όρος ανά τράπεζα, 7-15). Η μέγιστη τιμή είναι αυτή της Proton ίση με 15.9. Η εικόνα 30 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο των ετησίων τιμών βασικών κεφαλαίων των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται θετικές σε μια περιοχή 7.7-14.1. Από το 2004 ο Μ.Ο. του δείκτη μεταβάλλεται θετικά και αρνητικά και αποκτά το 2008 τιμή ίση με 7.7 και ακολουθεί το έτος 2011 με τιμή 9, ενώ στη συνέχεια υπάρχει αύξηση που το 2014 οδηγεί σε τιμή 14.1. Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς σύνολο ενεργητικού.

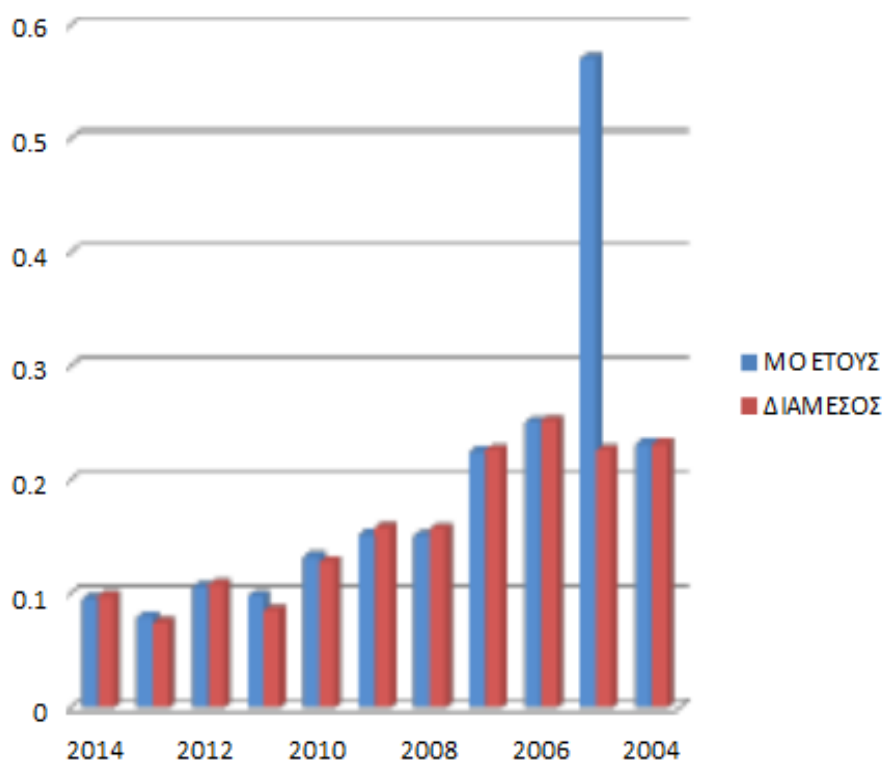
Εικόνα 31. Ετήσιος μέσος όρος του δείκτη βασικών κεφαλαίων ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη βασικών κεφαλαίων των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Εικόνας 31. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 7%-12% καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 7%-12%. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 6.3%-11% καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 6.5%-11.5%.

5.3 Δείκτες ρευστότητας

5.3.1 Ρευστά Διαθέσιμα/ Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

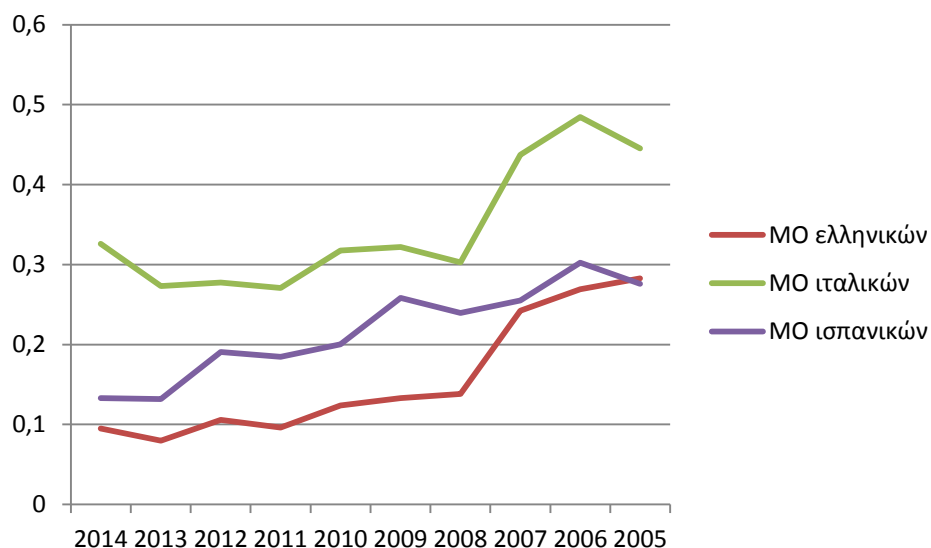

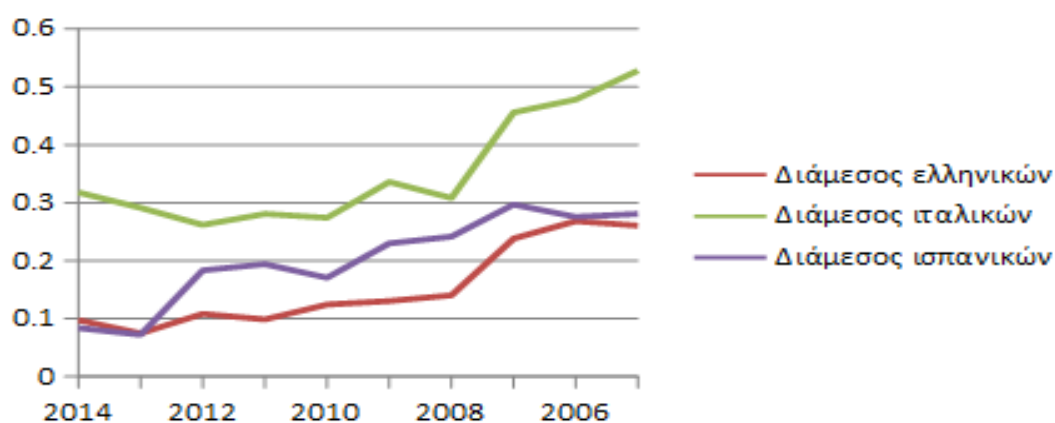
Εικόνα 32. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του πρώτου δείκτη ρευστότητας ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Οι δείκτες κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές για τις ελληνικές τράπεζες (μέσος όρος ανά τράπεζα, 0.07-0.82). Η μέγιστη τιμή είναι αυτή της Proton ίση με 3.89. Η εικόνα 32 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο του πρώτου δείκτη ρευστότητας των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται θετικές σε μια περιοχή 0.08-0.57. Από το 2004 ο Μ.Ο. του δείκτη μεταβάλλεται θετικά και αρνητικά και αποκτά το 2008 τιμή ίση με 0.15 και ακολουθεί το έτος 2011 με τιμή 0.098, ενώ στη συνέχεια υπάρχει μείωση που το 2014 οδηγεί σε τιμή 0.095. Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη.

Ετήσιος μέσος όρος του πρώτου δείκτη ρευστότητας ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014

Εικόνα 33. Ετήσιος μέσος όρος του πρώτου δείκτη ρευστότητας ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

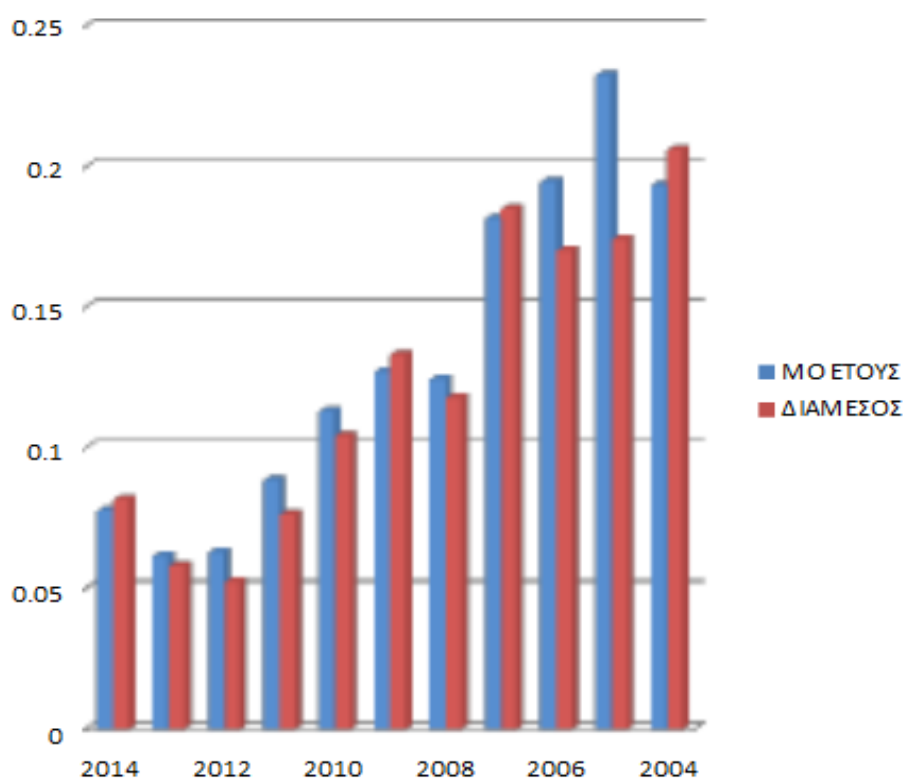
Εικόνα 34. Ετήσια διάμεσος του πρώτου δείκτη ρευστότητας ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των Εικόνων 33 και 34. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 0.13-0.3 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 0.08-0.3. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 0.27-0.48 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και

η διάμεσος είναι στο εύρος 0.26-0.53.

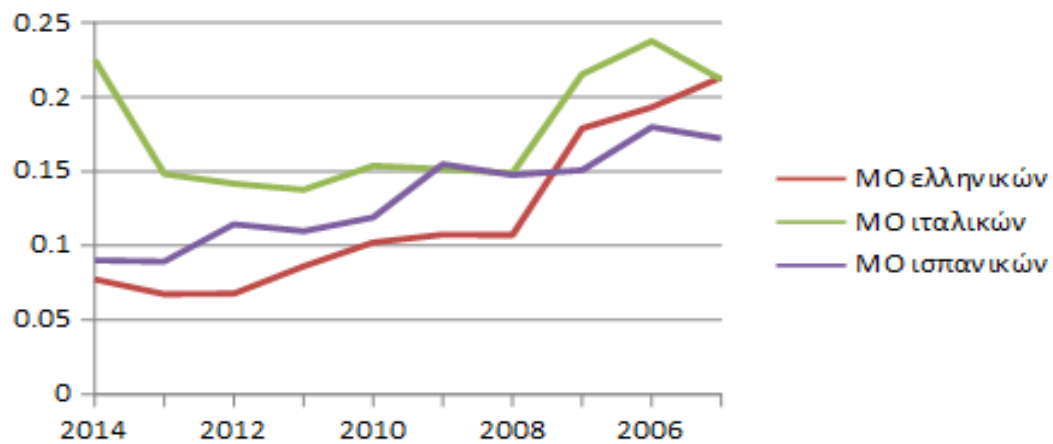
5.3.2 Ρευστά Διαθέσιμα/Σύνολο ενεργητικού

Οι δείκτες κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές για τις ελληνικές τράπεζες (μέσος όρος ανά τράπεζα, 0.07-0.82). Η μέγιστη τιμή είναι αυτή της Marfin ίση με 0.23. Η εικόνα 35 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο του 2ου δείκτη ρευστότητας των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται θετικές σε μια περιοχή 0.06-0.23. Από το 2004 ο Μ.Ο. του δείκτη μεταβάλλεται θετικά και αρνητικά και αποκτά το 2008 τιμή ίση με 0.12 και ακολουθεί το έτος 2011 με τιμή 0.088, ενώ στη συνέχεια υπάρχει μείωση που το 2014 οδηγεί σε τιμή 0.077. Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη.

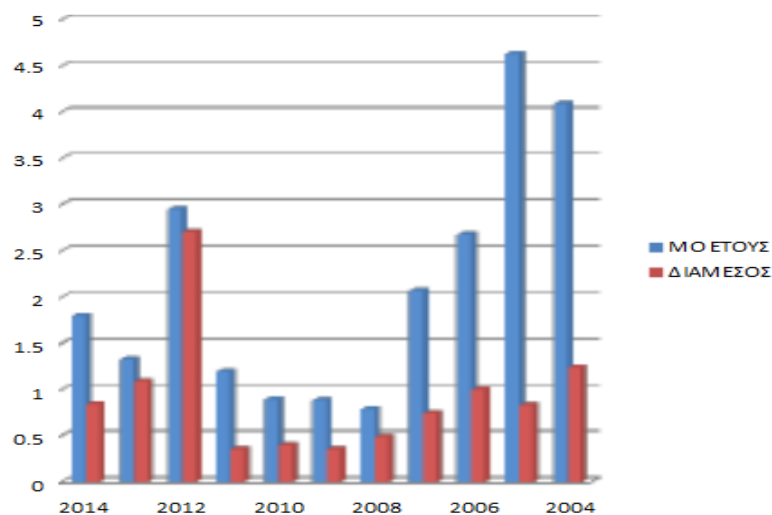
Εικόνα 35. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του δεύτερου δείκτη ρευστότητας ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Εικόνας 36. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 0.09-0.18 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 0.05-0.18. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 0.13-0.23 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 0.05-0.18.

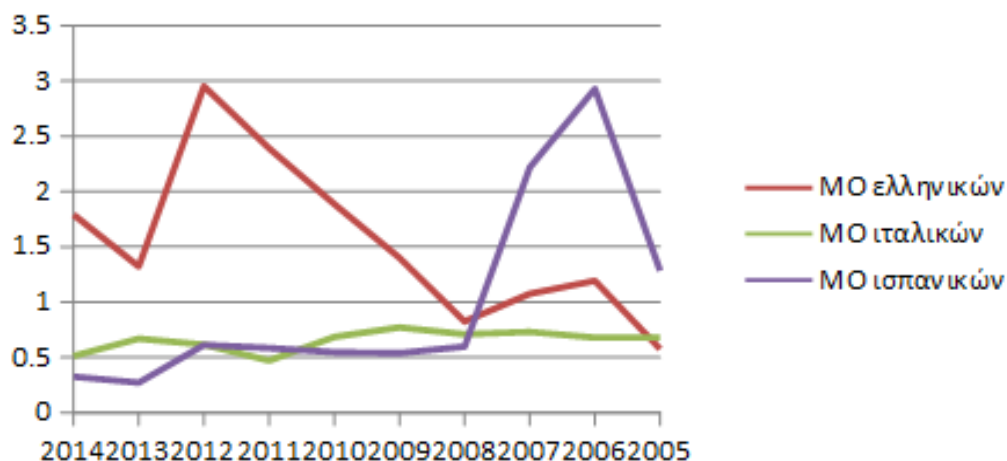
Εικόνα 36. Ετήσιος μέσος όρος του δεύτερου δείκτη ρευστότητας ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

5.3.3 Απαιτήσεις κατά Χρημ/κών ΠΙ/Υποχρεώσεις προς Χρη/κά ΠΙ

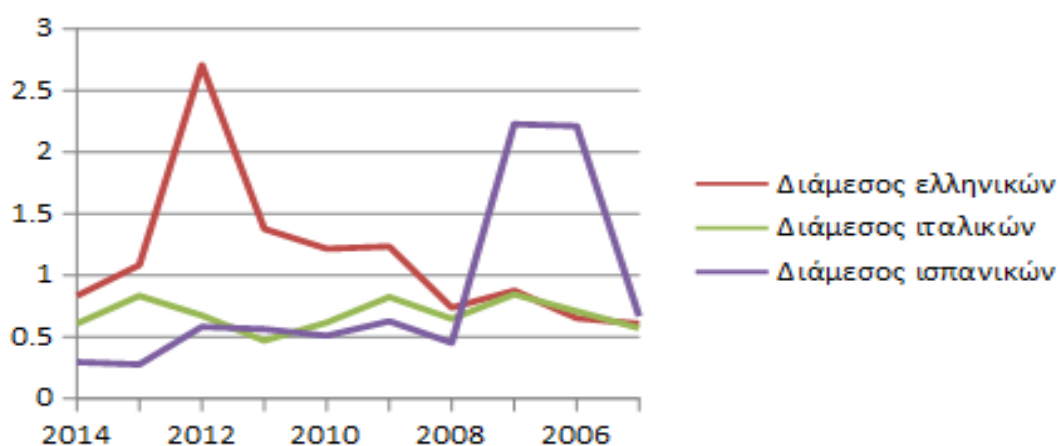

Εικόνα 37. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του τρίτου δείκτη ρευστότητας ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Οι δείκτες κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές για τις ελληνικές τράπεζες (μέσος όρος ανά τράπεζα, 0.2-2.2). Η μέγιστη τιμή είναι αυτή της Eurobank ίση με 6.7. Η εικόνα 37 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο του 3ου δείκτη ρευστότητας των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται θετικές σε μια περιοχή 0.8-4.6. Από το 2004 ο Μ.Ο. του δείκτη μεταβάλλεται θετικά και αρνητικά και αποκτά το 2008 τιμή ίση με 0.8 και ακολουθεί το έτος 2011 με τιμή 1.12, ενώ στη συνέχεια υπάρχει αύξηση που το 2014 οδηγεί σε τιμή 1.8. Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη.

Εικόνα 38. Ετήσιος μέσος όρος του τρίτου δείκτη ρευστότητας ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

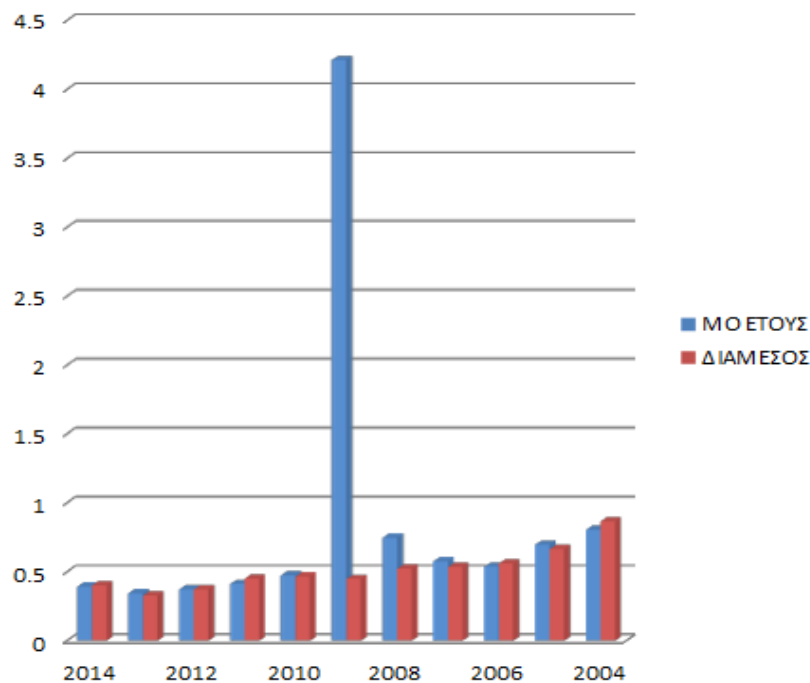
Εικόνα 39. Ετήσια διάμεσος του τρίτου δείκτη ρευστότητας ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των Εικόνων 38 και 39. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 0.27-2.9 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 0.29-2.2. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 0.47-0.77 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και

η διάμεσος είναι στο εύρος 0.47-0.85.

5.4 Δείκτες ποιότητας χαρτοφυλακίου

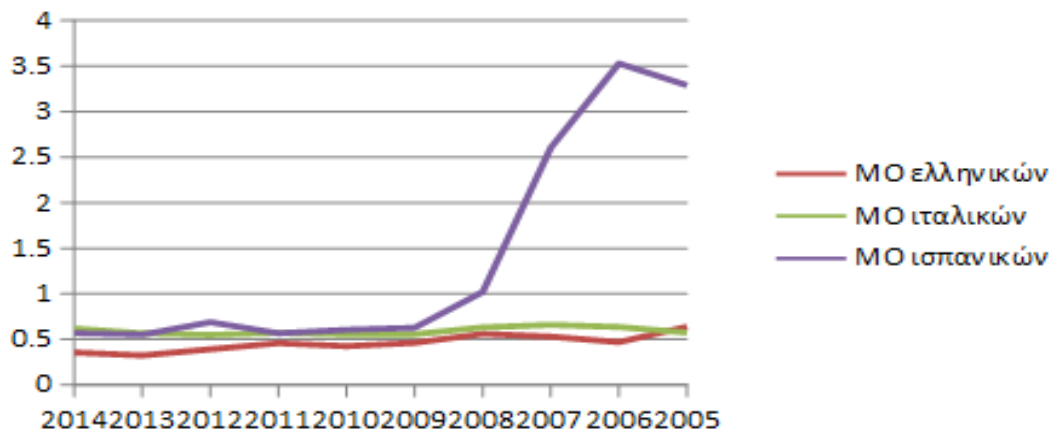
5.4.1 Συσσωρευμένες προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/Σύνολο δανείων σε καθυστέρηση

Εικόνα 40. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του πρώτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Οι δείκτες κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές για τις ελληνικές τράπεζες (μέσος όρος ανά τράπεζα, 0.3-1.8). Η μέγιστη τιμή είναι αυτή της Proton ίση με 41.66. Η εικόνα 40 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο του 1ου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται θετικές σε μια περιοχή 0.4-0.8. Από το 2004 ο Μ.Ο. του δείκτη μεταβάλλεται θετικά και αρνητικά και αποκτά το 2008 τιμή ίση με 0.75 και ακολουθεί το έτος 2011 με τιμή

0.41, ενώ στη συνέχεια υπάρχει μείωση που το 2014 οδηγεί σε τιμή 0.39. Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη.

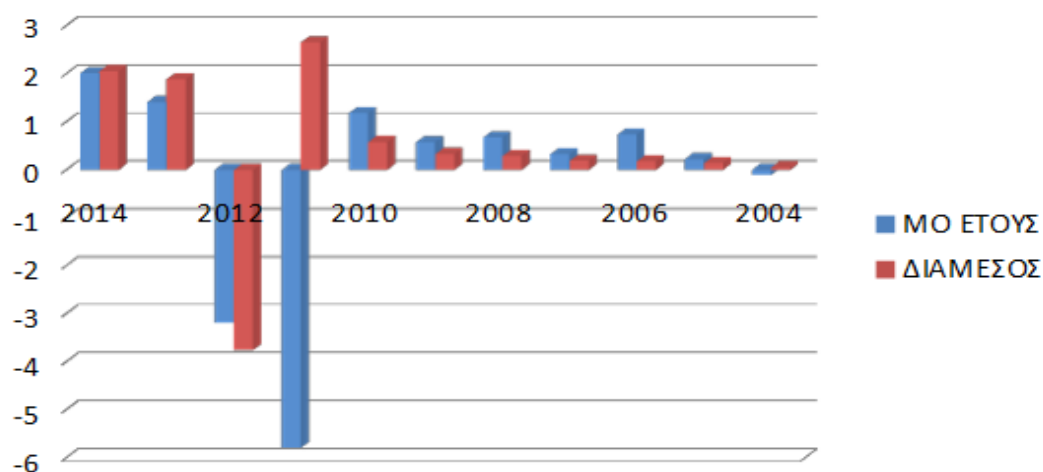

Εικόνα 41. Ετήσιος μέσος όρος του πρώτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Εικόνας 41. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 0.5-3.6 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 0.6-3.7. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 0.55-0.65 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 0.55-0.67.

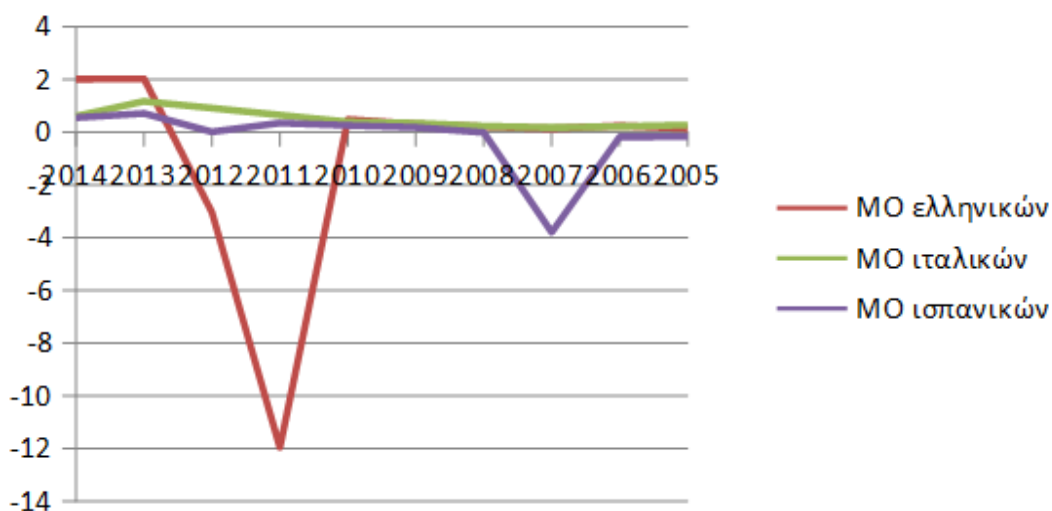
5.4.2 Δάνεια σε καθυστέρηση-Συσσωρευμένες προβλέψεις/Ίδια Κεφάλαια

Εικόνα 42. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του δεύτερου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

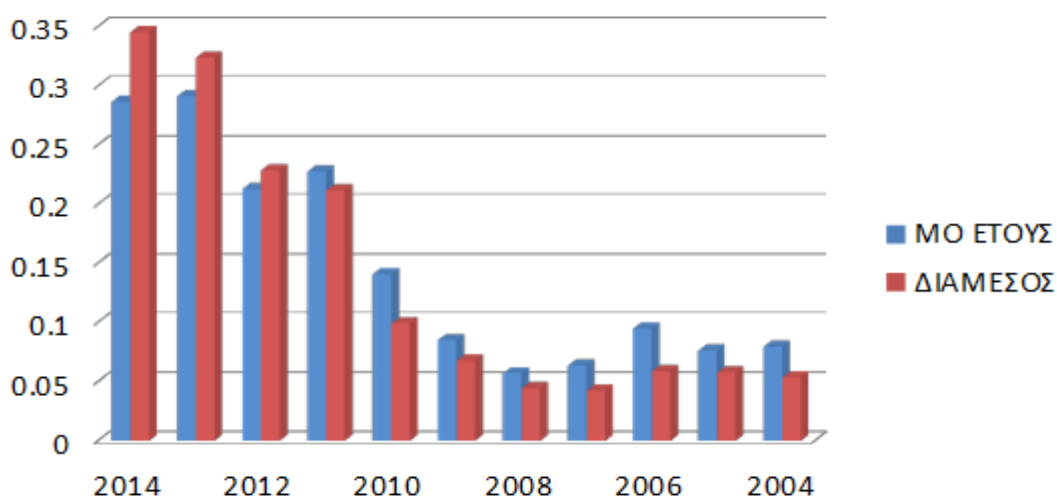
Οι δείκτες κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές για τις ελληνικές τράπεζες (μέσος όρος ανά τράπεζα, 0.1-2.5). Η μέγιστη τιμή είναι αυτή της Εμπορική ίση με 4.7. Η εικόνα 42 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο του 2ου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται σε μια περιοχή -5.8 ως 2. Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη.

Εικόνα 43. Ετήσιος μέσος όρος του δεύτερου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Εικόνας 43. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος -3.8 ως 0.71 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος -0.2 ως 0.73. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 0.1-1.17 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 0.1-0.61.

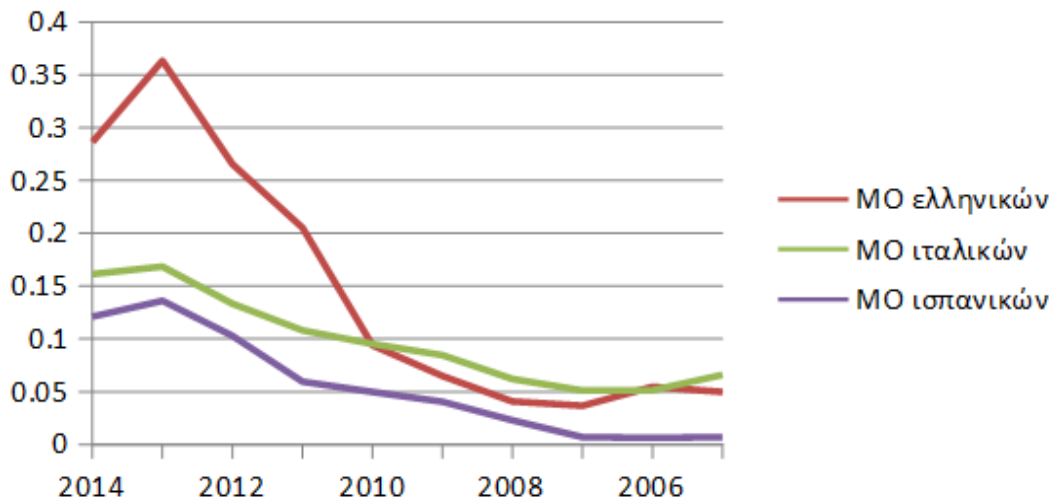
5.4.3 Δάνεια σε καθυστέρηση/Σύνολο δανείων

Εικόνα 44. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του τρίτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Οι δείκτες κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές για τις ελληνικές τράπεζες (μέσος όρος ανά τράπεζα, 0.03-0.18). Η μέγιστη τιμή είναι αυτή της Εμπορική ίση με 0.34. Η

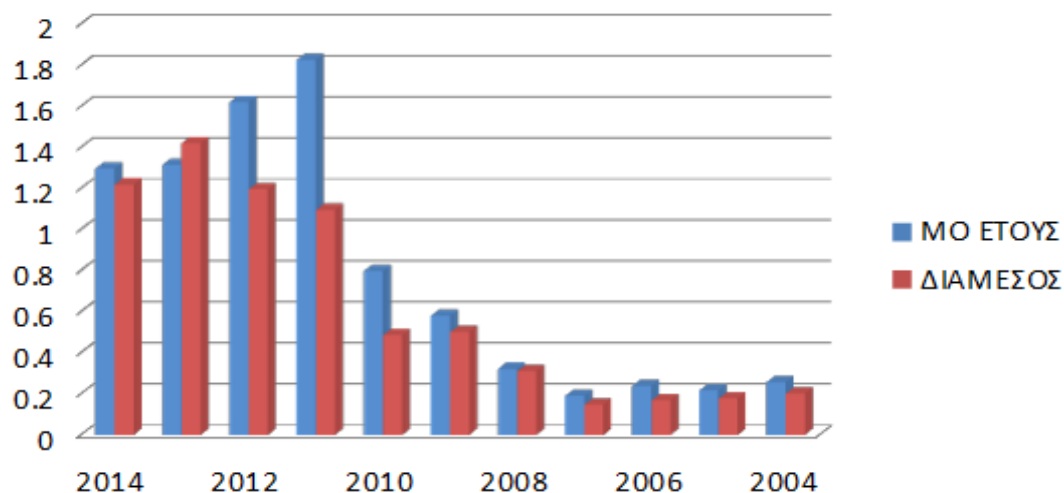
εικόνα 44 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο του 3ου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται σε μια περιοχή 0.05 ως 0.3. Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη.

Εικόνα 45. Ετήσιος μέσος όρος του τρίτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

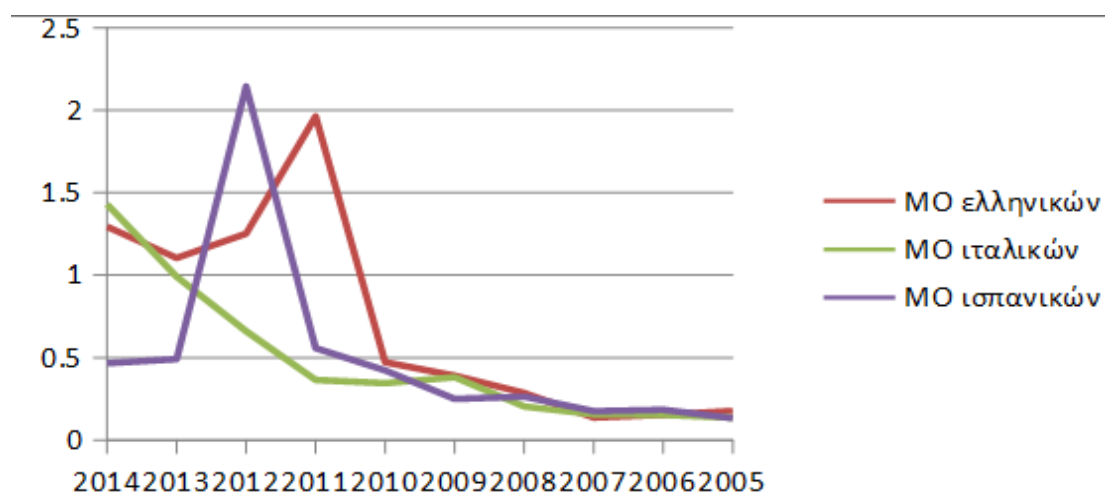
Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Εικόνας 45. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 0.006 ως 0.13 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 0.004 ως 0.13. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 0.16-0.05 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 0.16-0.06.

5.4.4 Προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο/Καθαρά έσοδα τόκων

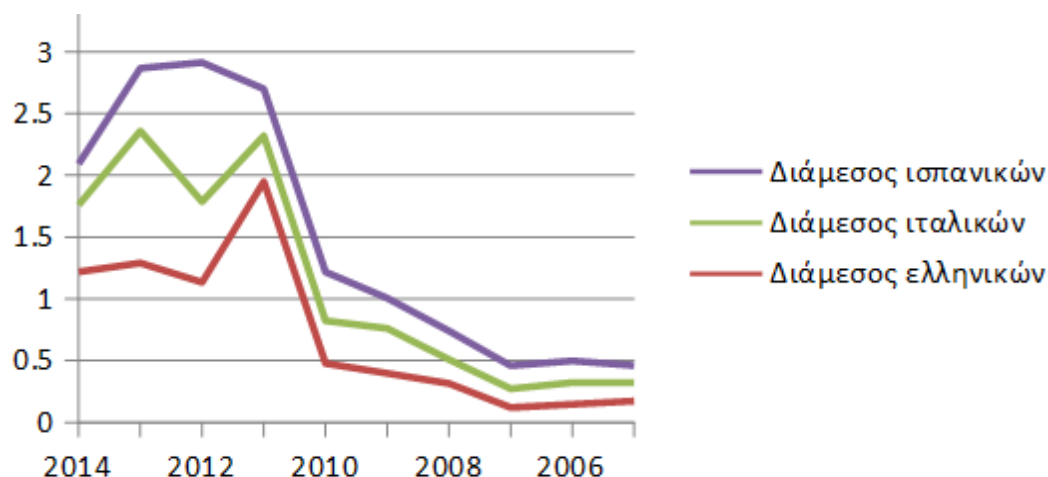
Εικόνα 46. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του τέταρτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Οι δείκτες κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές για τις ελληνικές τράπεζες (μέσος όρος ανά τράπεζα, 0.16-0.7). Η μέγιστη τιμή είναι αυτή της Εμπορική ίση με 1.89. Η εικόνα 46 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο του 4ου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται σε μια περιοχή 0.2 ως 1.82. Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη.

Εικόνα 47. Ετήσιος μέσος όρος του τέταρτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου

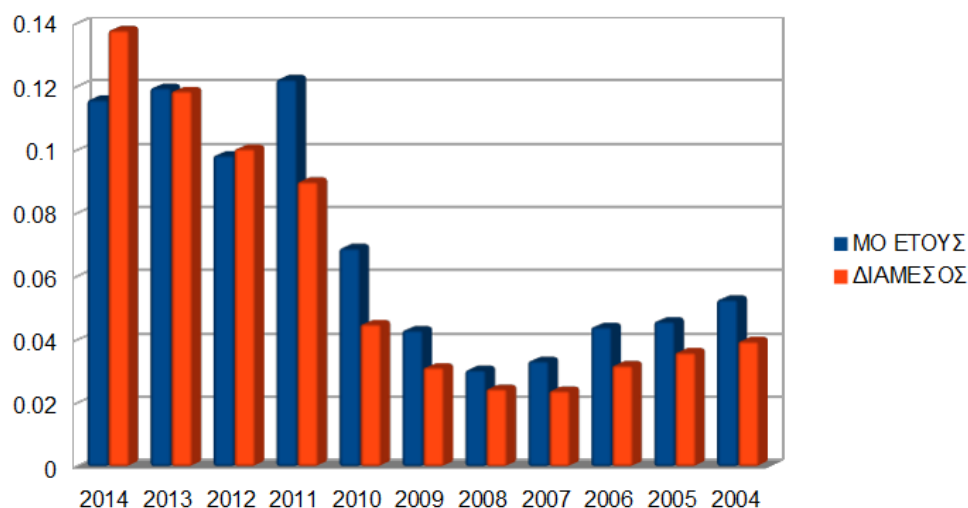
ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Εικόνα 48. Ετήσια διάμεσος του τέταρτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

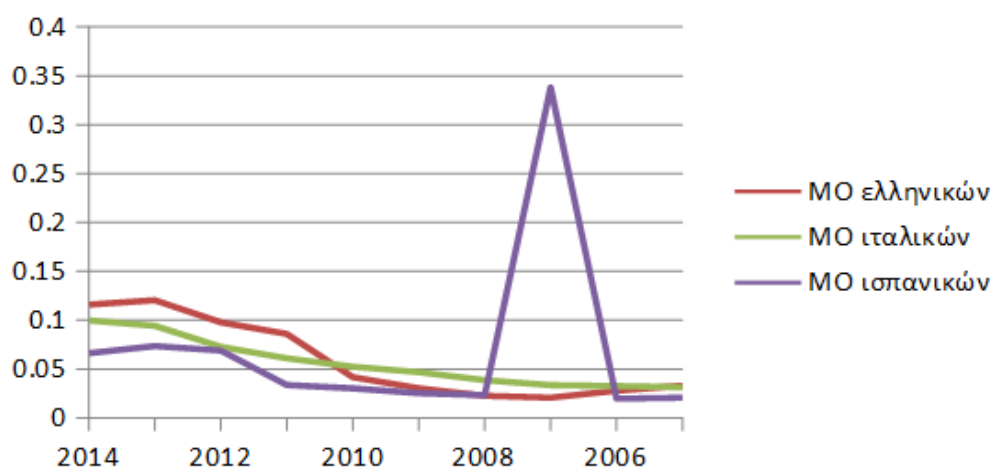
Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των Εικόνων 47 και 48. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 0.13 ως 2.1 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 0.13 ως 1.13. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 0.2-1.43 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 0.15-1.

5.4.5 Συσσωρευμένες προβλέψεις για κίνδυνο/ Σύνολο δανείων

Εικόνα 49. Ετήσιος μέσος όρος και διάμεσος του πέμπτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου ελληνικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Οι δείκτες κινούνται διαχρονικά σε θετικές τιμές για τις ελληνικές τράπεζες (μέσος όρος ανά τράπεζα, 0.016-0.12). Η μέγιστη τιμή είναι αυτή της Geniki ίση με 0.33. Η εικόνα 49 παρουσιάζει τη διάμεσο και το μέσο όρο του 5ου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου των ελληνικών τραπεζών. Οι τιμές του Μ.Ο. διατηρούνται σε μια περιοχή 0.03 ως 0.11. Αντίστοιχη είναι γενικά η μεταβολή της διαμέσου του δείκτη.

Εικόνα 50. Ετήσιος μέσος όρος του πέμπτου δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου

ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών για την περίοδο 2004-2014.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία αυτά με τις τιμές του δείκτη των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Εικόνας 50. Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 0.02 ως 0.073 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 0.02 ως 0.082. Οι ιταλικές τράπεζες παρουσιάζουν μέσο όρο στο εύρος 0.03-0.099 καθ' όλη τη περίοδο που εξετάζεται και η διάμεσος είναι στο εύρος 0.031-0.099.

Κεφάλαιο 6 – Εφαρμογή και αποτελέσματα της Πολυκριτήριας Ανάλυσης PROMETHEE II

6.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, αρχικά, παρουσιάζονται οι τράπεζες υπό μελέτη και δίνονται οι βασικές πληροφορίες για το δείγμα των τραπεζών της έρευνας. Στη συνέχεια, πραγματοποιείται η εφαρμογή της μεθόδου PROMETHEE II σε δύο φάσεις.

Πρώτα, παρατίθενται τα αποτελέσματα που αφορούν τη σύγκριση μεταξύ των τεσσάρων μεγάλων ελληνικών τραπεζών με τις ιταλικές και ισπανικές του δείγματος. Χάριν ομοιομορφίας, χρησιμοποιήθηκαν τρεις ιταλικές και τρεις ισπανικές και η μελέτη περιορίστηκε στα έτη 2005-2012, καθώς μια από τις ισπανικές τράπεζες, η Banco Espanol de Crédito SA, BANESTO, συγχωνεύτηκε το 2012 και δεν διατίθενται μεμονωμένα στοιχεία της από το έτος αυτό.

Επιπρόσθετα, η μέθοδος εφαρμόζεται σε έντεκα ελληνικές τράπεζες για το χρονικό διάστημα 2004-2010, πριν δηλαδή λάβουν χώρα οι συγχωνεύσεις στον ελληνικό τραπεζικό κλάδο. Αυτή η επιπλέον πληροφόρηση είναι ιδιαίτερα χρήσιμη, καθώς εκτός από τη σύγκριση με τις επιλεγμένες τράπεζες του εξωτερικού, ενδιαφέρον παρουσιάζει η ξεχωριστή ανάλυση του εγχώριου τραπεζικού συστήματος.

Τα κριτήρια με βάση τα οποία έγινε η κατάταξη των τραπεζών που θα παρουσιαστούν παρακάτω είναι τα εξής:

- Δείκτης ROA (σύνολο κεφαλαίων)
- Σύνολο μη επιτοκιακών εξόδων / Συνολικό εισόδημα
- Ίδια κεφάλαια / Σύνολο ενεργητικού

- Ρευστοποιήσιμα στοιχεία ενεργητικού / Καταθέσεις & βραχυπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις
- Προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο / Καθαρά έσαδα από τόκους

Η επιλογή των κριτηρίων αυτών έγινε σύμφωνα με τη συχνότητα χρήσης τους σε αντίστοιχες προγενέστερες μελέτες. Χρησιμοποιήθηκαν δηλαδή τα πιο δημοφιλή κριτήρια με βάση τη βιβλιογραφία.

6.2 Πληροφορίες σχετικά με τις τράπεζες του δείγματος

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. ιδρύθηκε το 1841 από τον Γεώργιο Σταύρου, ο οποίος υπήρξε και ο πρώτος διευθυντής της. Είναι μέλος του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών το 1880. Με 170 πλέον χρόνια επιτυχούς και αδιάλειπτης λειτουργίας στον οικονομικό βίο της χώρας, η Τράπεζα έχει εξελιχθεί σε ένα σύγχρονο και ολοκληρωμένο όμιλο εταιρειών παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, καλύπτοντας έτσι τις συνεχώς διευρυνόμενες ανάγκες των πελατών της. Στο πλαίσιο αυτό, η Τράπεζα ίδρυσε το 1891 την Ελληνική Εταιρεία Γενικών Ασφαλίσεων «Η Εθνική» και το 1927 την Εθνική Κτηματική Τράπεζα.

Μέχρι την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος το 1928, η Τράπεζα είχε το εκδοτικό προνόμιο στην Ελλάδα και ήταν υπεύθυνη για την έκδοση του νομίσματος. Το 1953, η Τράπεζα συγχωνεύτηκε με την «Τράπεζα Αθηνών», που είχε ιδρυθεί το 1893. Μέσα στο 1998, η Τράπεζα προέβη στη συγχώνευση δι' απορροφήσεως της θυγατρικής της «Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.», η οποία είχε προέλθει από τη συγχώνευση δύο πρώην θυγατρικών της εταιρειών, της «Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.» και της «Εθνική Στεγαστική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.», με σκοπό την αρτιότερη εξυπηρέτηση των πελατών της στον τομέα της στεγαστικής και

κτηματικής πίστης.

Από τον Οκτώβριο 1999, η μετοχή της Τράπεζας διαπραγματεύεται στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης. Από τα τέλη του 2002, η Εθνική Τράπεζα προχώρησε σε διαδοχικές συγχωνεύσεις δι' απορροφήσεως των θυγατρικών της, "Εθνικής Τράπεζας Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως ΑΕ (ΕΤΕΒΑ)", «Εθνικής Εταιρείας Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου ΑΕ» (2005) και «Εθνικής Αξιοποίησης Ακινήτων και Εκμετάλλευσης Γενικών Αποθηκών ΑΕ» (2006). Το 2003 ξεκίνησε η τμηματική αγορά της Banca Romanesca, της οποίας σήμερα κατέχει το 88,7% των μετοχών της. Στο πλαίσιο του στρατηγικού της προσανατολισμού στην αγορά της ΝΑ Ευρώπης, η ΕΤΕ εξαγόρασε, εντός του 2006, τη Finansbank στην Τουρκία και τη Vojvodjanska Banka στη Σερβία. Η Εθνική Τράπεζα ηγείται σήμερα έναν από τους μεγαλύτερους Ομίλους χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στην Ελλάδα, με δυναμική παρουσία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο. Ο Όμιλος της ΕΤΕ δραστηριοποιείται διεθνώς σε 12 χώρες, όπου ελέγχει, εκτός της ΕΤΕ, 9 τράπεζες και 63 εταιρείες παροχής χρηματοοικονομικών και λοιπών υπηρεσιών, απασχολώντας 34.157 εργαζόμενους.

Με το πληρέστατο Δίκτυό της που αριθμεί 528 καταστήματα και 1.414 ATMs, καλύπτει ολόκληρη τη γεωγραφική έκταση της Ελλάδας. Παράλληλα, αναπτύσσει εναλλακτικά δίκτυα πώλησης των προϊόντων της, όπως οι υπηρεσίες Mobile και Internet Banking. Σήμερα, το Δίκτυο της Τράπεζας στο εξωτερικό περιλαμβάνει 1.195 μονάδες με 20.108 εργαζόμενους, ενώ ο αριθμός του απασχολούμενου προσωπικού στον όμιλο ανέρχεται σε 34.129 άτομα και στην τράπεζα 10.205 άτομα (στοιχεία 31.12.2014).

Πηγή: <http://www.nbg.gr>

Τράπεζα Eurobank Εργασίας Α.Ε.

Η Τράπεζα Eurobank Εργασίας Α.Ε. ιδρύθηκε το 1990 με αρχική επωνυμία «Ευρωεπενδυτική Τράπεζα» και στόχο την παροχή κυρίως επενδυτικών υπηρεσιών. Με την απελευθέρωση της αγοράς λιανικής τραπεζικής στην Ελλάδα, η Τράπεζα επαναπροσδιόρισε τους στρατηγικούς της στόχους. Έκτοτε η Eurobank έχει ακολουθήσει μια ανοδική πορεία, μέσα από δυναμική οργανική ανάπτυξη, αλλά και μέσα από εξαγορές και συγχωνεύσεις.

Το 1994 απέκτησε μερίδιο 75% της EFG Private Bank (Luxembourg) S.A., ενώ το 1996 εξαγόρασε την Interbank Ελλάδος Α.Ε., με δίκτυο 23 καταστημάτων, από τη μητρική εταιρία Consolidated Eurofinance Holdings (CEH) S.A. οι περαιτέρω εξαγορές της Τράπεζας είναι: 1997: Συγχώνευση Eurobank – Interbank, Εξαγορά του δικτύου καταστημάτων της Credit Lyonnais Grece S.A., και μετονομασία της Ευρωεπενδυτικής σε Τράπεζα EFG Eurobank Α.Ε.. Το 1998 η CEH εξαγόρασε την Τράπεζα Κρήτης, και επιπλέον την ίδια χρονιά η CEH και η EFG Eurobank εξαγοράζουν από κοινού ποσοστό 18,4% στην Τράπεζα Εργασίας, ενώ Η Deutsche Bank αποκτά συμμετοχή 10% στην EFG Eurobank. Το 1999 εισήλθε στο Χ.Α.Α., ενώ το επόμενο έτος κατόπιν συγχώνευσης της EFG Eurobank με την Τράπεζα Εργασίας, μετονομάστηκε σε Τράπεζα EFG Eurobank Ergasias Α.Ε.

Παράλληλα η Τράπεζα EFG Eurobank Ergasias Α.Ε. επεκτάθηκε στα Βαλκάνια με εξαγορές και συγχωνεύσεις Τραπεζών στη Βουλγαρία, τη Σερβία και τη Ρουμανία. Το 2003 διετέθη το Διάθεση του ποσοστό της Τράπεζας που κατείχε η Deutsche Bank με παράλληλη αύξηση συμμετοχής θεσμικών επενδυτών σε 22% του συνόλου. Το 2005 επεκτάθηκε και στην Τουρκία με την εξαγορά της HC Istanbul χρηματιστηριακής ενώ το 2007 εξαγόρασε το 70% της Tekfenbank Τουρκίας. Με οργανική ανάπτυξη και στην Κύπρο, έως το 2010 ο όμιλος Eurobank EFG αναδεικνύεται ως συστημική

δύναμη στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Το 2012 πωλείται η Eurobank Tekfen στην Burgan Bank και μεταβιβάζεται μερίδιο 70% της Polbank EFG στην Raiffeisen Bank International, αλλάζει η επωνυμία της Τράπεζας και του ομίλου σε «Τράπεζα Eurobank Ergasias A.E.» (Eurobank). Το 2013 ο όμιλος Eurobank διευρύνεται με την εξαγορά του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου Ελλάδος και της Νέας Proton Bank. Το 2014 η λειτουργική ενοποίηση του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου Ελλάδος ολοκληρώνεται τον Μάιο, με την ενοποίηση και των συστημάτων της πρώην T Bank. Ο αριθμός του απασχολούμενου προσωπικού στις 31.12.2014 στον όμιλο ήταν 18.184, ενώ στην Τράπεζα ήταν 9.053 άτομα, και ο αριθμός των καταστημάτων ήταν 506 σε όλη την Ελλάδα.

Πηγή: <http://www.eurobank.gr>

Alpha Bank

Η Alpha Bank ιδρύθηκε το 1879 από τον Ιωάννη Φ. Κωστόπουλο, όταν δημιούργησε μία εμπορική επιχείρηση στην Καλαμάτα. Το 1918 το τραπεζικό τμήμα του οίκου "Ι. Φ. Κωστοπούλου" μετονομάστηκε σε "Τράπεζα Καλαμών". Το 1924 η έδρα της μεταφέρθηκε στην Αθήνα, και η Τράπεζα ονομάστηκε "Τράπεζα Ελληνικής Εμπορικής Πίστεως". Το 1947 η επωνυμία άλλαξε σε "Τράπεζα Εμπορικής Πίστεως", αργότερα, το 1972 σε "Τράπεζα Πίστεως" και τέλος τον Μάρτιο του 1994 σε Alpha Τράπεζα Πίστεως.

Το 1999 πραγματοποιήθηκε η εξαγορά του 51% των μετοχών της Ιονικής Τραπεζής. Στις 11 Απριλίου 2000 εγκρίθηκε η συγχώνευση της Ιονικής Τραπεζής με απορρόφηση από την Alpha Τράπεζα Πίστεως. Η νέα διευρυμένη Τράπεζα που προέκυψε από την συγχώνευση ονομάζεται Alpha Bank. Σήμερα, η Alpha Bank είναι μία από τις μεγαλύτερες Τράπεζες στην Ελλάδα.

Το δίκτυο Καταστημάτων της Τραπέζης στην Ελλάδα αριθμεί 609 Καταστήματα. Ο Όμιλος της Alpha Bank δραστηριοποιείται στην εγχώρια αλλά και στη διεθνή τραπεζική αγορά, με παρουσία στην Κύπρο (Alpha Bank Cyprus LTD), στη Ρουμανία (Alpha Bank Romania), στη Βουλγαρία (δίκτυο 94 Καταστημάτων), στη Σερβία (Alpha Bank Srbija A.D.), στην Ουκρανία (JSC Astra Bank), στην Αλβανία (δίκτυο 42 Καταστημάτων), στην Π.Γ.Δ.Μ. (Alpha Bank A.D. Skopje), και στη Μεγάλη Βρετανία. Παράλληλα λειτουργεί ευρύτατο δίκτυο ανταποκριτών (με τραπεζικά ιδρύματα) εσωτερικού και εξωτερικού.

Το προσωπικό του ομίλου στις 31.12.2014 ανερχόταν σε 15.193 εργαζόμενους, εκ των οποίων οι 9.648 αποτελούν το προσωπικό της Τράπεζας, διαθέτει 277 καταστήματα στο νομό Αττικής, 62 στο νομό Θεσσαλονίκης και 270 στην υπόλοιπη επικράτεια.

Πηγή: <http://www.alpha.gr>

Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.

Η Τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε το 1916 και για πολλές δεκαετίες λειτούργησε ως ιδιωτική Τράπεζα ενώ το 1975 πέρασε υπό κρατικό έλεγχο, όπου και παρέμεινε μέχρι το 1991. Ιδιωτικοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 1991.

Παράλληλα με την οργανική της ανάπτυξη, η Τράπεζα Πειραιώς έχει υλοποιήσει μία σειρά στρατηγικών κινήσεων, με σκοπό την εδραίωσή της στην εγχώρια αγορά. Έτσι, κατά τη διετία 1997-1999 προχώρησε στην απορρόφηση των εγχώριων εργασιών των Chase Manhattan, Credit Lyonnais Hellas και National Westminster Bank. Επίσης, εξαγόρασε τις Τράπεζες Μακεδονίας-Θράκης και Χίου, τις οποίες απορρόφησε το 2000. Το 2002, η Τράπεζα Πειραιώς εξαγόρασε την ETBAbank, την οποία απορρόφησε στα τέλη του 2003.

Στις αρχές του 2005, ο Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς ενισχύοντας σημαντικά τη στρατηγική επέκτασής του στις αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και Ανατολικής Μεσογείου, προχώρησε στην εξαγορά της βουλγαρικής Τράπεζας Eurobank (σήμερα Piraeus Bank Bulgaria), ενισχύοντας την εκεί παρουσία του Ομίλου που ξεκίνησε το 1993, ενώ πραγματοποίησε είσοδο στις αγορές της Σερβίας με την εξαγορά της Atlas Bank (σήμερα Piraeus Bank Beograd) και της Αιγύπτου με την εξαγορά της Egyptian Commercial Bank (σήμερα Piraeus Bank Egypt). Το 2007, ο Όμιλος Πειραιώς διεύρυνε τη διεθνή παρουσία του στην Ουκρανία με την εξαγορά της International Commerce Bank (μετονομάστηκε σε Piraeus Bank ICB), ενώ στις αρχές του 2008 ξεκίνησε τη λειτουργία της στην Κύπρο η Τράπεζα Πειραιώς (Κύπρου) Λτδ. Έπειτα, στα πλαίσια αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης, προχωράει σε αύξηση Μετοχικού Κεφαλαίου κατά €370 εκατ το 2009 και 380 εκατ το 2011 με έκδοση προνομιούχων μετοχών χωρίς δικαίωμα ψήφου, η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από Ελληνικό Δημόσιο σύμφωνα με Ν.3723/2008 με εισφορά ίσης αξίας ομόλογων του. Το 2012 σε μια προσπάθεια ενσυνάμωσης της, απορροφά τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού του υγιούς τμήματος της Αγροτικής Τράπεζας Α.Ε, πουλάει τη συμμετοχή της Τράπεζας Πειραιώς (98,5%) στην Marathon Banking Corporation στην Investors Bancorp Inc. και εξαγοράζει το συνολικό ποσοστό συμμετοχής της Societe Generale (99,08%) στη Γενική Τράπεζα. Το επόμενο έτος ακολουθεί η απόκτηση όλων των καταθέσεων, δανείων και καταστημάτων στην Ελλάδα της Τράπεζας Κύπρου, της Cyprus Popular Bank και της Ελληνικής Τράπεζας, συμπεριλαμβανομένων των δανείων και καταθέσεων των θυγατρικών τους στην Ελλάδα και η υπογραφή συμφωνίας για την πώληση του ποσοστού συμμετοχής (93,27%) της Τράπεζας στο μετοχικό κεφάλαιο της ATE Bank Romania S.A. έναντι ποσού €10,3 εκατ. Το ίδιο έτος ολοκληρώνεται η εξαγορά του

συνολικού ποσοστού συμμετοχής (100%) της Millennium BCP στη θυγατρική της στην Ελλάδα Millennium Bank S.A. και ολοκληρώνεται η άντληση κεφαλαίων ποσού €8,4 δισ, με το αντληθέν ποσό από ιδιώτες επενδυτές στο πλαίσιο της αύξησης να ανέρχεται σε €1,4 δισ, ήτοι 20% της αύξησης ανακεφαλαιοποίησης των €7,3 δισ. και το υπόλοιπο να καλύπτεται από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Το 2014 ολοκληρώνεται η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας με άντληση κεφαλαίων ύψους έως € 1,75 δισ.

Στο τέλος 2014, ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς διέθετε ένα δίκτυο 803 καταστημάτων, εκ των οποίων τα 269 στο νομό Αττικής. Το προσωπικό του ομίλου ανερχόταν σε 22.372 εργαζόμενους, ενώ της τράπεζας σε 14.418.

Πηγή: <http://www.piraeusbank.gr>

Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.

Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος συστήθηκε στις 27 Ιουνίου 1929 ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός κοινωφελούς χαρακτήρα, με κύριο σκοπό την αποκλειστική χρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους του αγροτικού τομέα και την ενίσχυση της αγροτικής ανάπτυξης. Το 1950, ίδρυσε σειρά εταιρειών μεταποίησης αγροτικών προϊόντων και το 1990 διεύρυνε τις δραστηριότητές στον εξωγεωργικό τομέα, αναπτύσσοντας ένα ευρύ δίκτυο καταστημάτων σε όλη την Ελλάδα καθώς και νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες και την επόμενη χρονιά μετετράπη σε Ανώνυμη Εταιρεία. Το 2000 η ΑΤΕ πραγματοποιεί αύξηση μετοχικού κεφαλαίου για την εισαγωγή της στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και από τον Ιανουάριο του 2001 διαπραγματεύεται η μετοχή της στο ΧΑΑ.

Το Νοέμβριο 2005 έγινε η εισαγωγή της μετοχής της ΑΤΕbank στον Δείκτη FTSE/Athex20 των επιχειρήσεων μεγάλης κεφαλαιοποίησης, προχώρησε στην

ανανέωση της εταιρικής ταυτότητάς της με μετασχηματισμό της εικόνας των καταστημάτων και των ATMs, και επεκτάθηκε στα Βαλκάνια.

Από τις αρχές του 2010, ο Όμιλος είχε ως έργο την υλοποίηση εγκεκριμένου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Προγράμματος Αναδιάρθρωσης, με βασικούς στόχους την εξυγίανση του δανειακού του χαρτοφυλακίου, τον οργανωτικό εκσυγχρονισμό και τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης οικονομικής βιωσιμότητάς του.

Στο τέλος 2011, ο Όμιλος της Αγροτικής Τράπεζας διέθετε ένα δίκτυο 468 καταστημάτων, κυρίως στην Ελλάδα και ένα μικρό αριθμό στο εξωτερικό (Ρουμανία και Γερμανία). Επιπλέον, η ΑΤΕ διαθέτει ένα δίκτυο από 912 ATM στην Ελλάδα.

Το προσωπικό του ομίλου στις 31.12.2011 ανερχόταν σε 5.799 εργαζόμενους, ενώ αντίστοιχα στις 31.12.2010 ανερχόταν σε 6.132 άτομα, εκ των οποίων το μεγαλύτερο ποσοστό >95% αφορά το προσωπικό της Τράπεζας.

Στις 27.7.2012, η Τράπεζα της Ελλάδος εφάρμοσε μέτρα εξυγίανσης στην ΑΤΕ, που προβλέπει η νομοθεσία (Ν. 3601/2007 όπως τροποποιήθηκε από τον Ν. 4021/2011).

Τα υγιή στοιχεία της ΑΤΕ μεταφέρθηκαν στην Τράπεζα Πειραιώς. Το υπόλοιπο τμήμα παραμένει στην λεγόμενη «κακή» Τράπεζα για εκκαθάριση ή για αξιοποίηση από το Δημόσιο, ανάλογα με την περίπτωση. (Απόσπασμα ομιλίας του Διοικητή της Τραπεζής της Ελλάδος, κ. Γ. Προβόπουλου στη Διαρκή Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής – 3.8.2012).

Πηγή: <http://www.atebank.gr/>

Proton Τράπεζα Α.Ε.

Η Proton Τράπεζα Α.Ε. (διακριτικός τίτλος Proton Bank) ιδρύθηκε το 2001 και ξεκίνησε επίσημα τη λειτουργία της το 2002 ως επενδυτική Τράπεζα. Το Δεκέμβριο του 2005 εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Το 2006 η Proton Τράπεζα

απορρόφησε την Omega Τράπεζα.

Τον Νοέμβριο του 2011, η Τράπεζα ζήτησε κεφαλαιακή ενίσχυση από την Ελληνική Κυβέρνηση και εντάχθηκε στο Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ). Η απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών πάρθηκε έπειτα από απαίτηση της Τράπεζας της Ελλάδος. Η νέα Proton Τράπεζα ΑΕ, ιδρύθηκε στις 9 Οκτωβρίου 2011, με απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών, κατόπιν εισήγησης της Τράπεζας της Ελλάδος, σε εφαρμογή του Νόμου 4021/2011 περί εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων.

Με βάση το Νόμο 4021/2011, στη νεοϊδρυθείσα Τράπεζα μεταφέρθηκαν το σύνολο των καταθέσεων (ιδιωτών, Τραπεζών και Δημοσίου) και το υγιές ενεργητικό (χαρτοφυλάκια δανείων και τίτλων) της παλιάς Proton Bank.

Πηγή: <https://www.proton.gr>

Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος

Η Εμπορική Τράπεζα ιδρύθηκε το 1907. Από το 1909 είναι εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αθηνών και είναι μια από τις μεγαλύτερες εμπορικές Τράπεζες της Ελλάδας. Το 2000 η Εμπορική Τράπεζα σύναψε συμφωνία στρατηγικής συνεργασίας με το διεθνή χρηματοοικονομικό όμιλο της Credit Agricole, όπου και απέκτησε το 6,7% του μετοχικού κεφαλαίου της Εμπορικής. Τον Ιούνιο του 2006 η Credit Agricole απέκτησε το 72% περίπου του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας. Από την 28.6.2013, δεν υφίσταται ως ξεχωριστή νομική οντότητα, καθώς συγχωνεύθηκε την Alpha Bank, από την οποία απορροφήθηκε πλήρως.

Η εμπορική Τράπεζα παρείχε ένα πλήρες φάσμα παραδοσιακών και σύγχρονων τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών για την κάλυψη αποταμιευτικών, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αναγκών. Το δίκτυο της Τράπεζας αριθμούσε 751

καταστήματα στην Ελλάδα. Η Εμπορική Τράπεζα κατείχε διεθνή παρουσία μέσω θυγατρικών της Τραπεζών στην Κύπρο, στην Ρουμανία, στη Βουλγαρία και στην Αλβανία και στο Λονδίνο.

Millennium Bank

Η Millennium Bank ήταν μια ελληνική τράπεζα με έδρα την Καλλιθέα στην Αθήνα. Ιδρύθηκε το 2000 ως Nova Bank, αλλά στις 10 Νοεμβρίου 2006 μετονομάστηκε σε Millennium Bank, προκειμένου να συμμορφωθεί με το σήμα της παγκόσμιας "Millennium" της τότε μητρικής της, Millennium BCP (Banco Comercial Português) της Πορτογαλίας. Τον Ιούνιο του 2013 η Millennium Bank εξαγοράστηκε από την Τράπεζα Πειραιώς και προχώρησε σε συγχώνευση εργασιών το Δεκέμβριο του 2013.

Marfin-Egnatia Bank

Η ένωση των 3 σύγχρονων και δυναμικών τραπεζών Εγνατίας, Λαϊκής και Marfin, έφερε νέα δεδομένα στην Ελληνική τραπεζική αγορά με τη δημιουργία μιας νέας ισχυρής Τράπεζας, της Marfin-Egnatia Bank τον Ιούνιο του 2007. Η τράπεζα ήταν η θυγατρική στην Ελλάδα, της Marfin Popular Bank, στην οποία ανήκε κατά 95%. Από το 2013 ανήκει στον όμιλο της Τράπεζας Πειραιώς.

Τράπεζα Αττικής Α.Τ.Ε.

Η Attica Bank, ιδρύθηκε το 1925. Σύμφωνα με το καταστατικό της εταιρείας, «η διάρκεια της Τραπεζικής εταιρίας ορίζεται εκατό χρόνια αρχίζει δε από της ημερομηνίας δημοσιεύσεως του αρχικού καταστατικού Διατάγματος, ήτοι από 5ης Φεβρουαρίου 1925 και λήγει την 4η Φεβρουαρίου 2025». Σύμφωνα με το άρθρο 2 του καταστατικού, σκοπός της εταιρίας είναι η «ενέργεια τραπεζικών εργασιών δι' ιδιον αυτής λογαριασμό ή δια λογαριασμό άλλων». Η Τράπεζα από το 1964 ανήκε στον Όμιλο Εταιριών της Εμπορικής Τράπεζας και εισήχθη στο Χρηματιστήριο στις

2.6.1964. Στις 26.6.1997 ο Όμιλος Εταιριών Εμπορικής Τράπεζας μεταβίβασε, μέσω του Χ.Α.Α., μέρος των μετοχών που κατείχε, στο ΤΣΜΕΔΕ και στο Τ.Π.Δ και από την 09.09.2002 μεταβίβασε στο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο τις υπόλοιπες μετοχές που κατείχε. Σήμερα, ο μεγαλύτερος Μέτοχος της Τράπεζας είναι το Ταμείο Σύνταξης Μηχανικών Εργοληπτών και Δημοσίων Έργων (ΕΤΑΑ-ΤΣΜΕΔΕ), με 50,67% των κοινών μετοχών. Το υπόλοιπο 49,33%, ανήκει σε Ιδιώτες.

Το προσωπικό του ομίλου στις 31.12.2014 ανερχόταν σε 898 εργαζόμενους, ενώ της τράπεζας ανερχόταν σε 875 άτομα.

Πηγή: <http://www.atticabank.gr>

Γενική Τράπεζα της Ελλάδος (Geniki Bank)

Η Γενική Τράπεζα της Ελλάδας ήταν ένας χρηματοδοτικός όμιλος που παρείχει πλήρεις τραπεζικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Η Τράπεζα ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1937 με κεφάλαια του Μετοχικού Ταμείου Στρατού. Τον Ιανουάριο του 1985 έγινε εισαγωγή μετοχών της Τράπεζας για διαπραγμάτευση στην Κύρια Αγορά του Χ.Α.Α. Στις 5 Μαρτίου 2004 ο όμιλος της Société Générale γίνεται ο κυριότερος μέτοχος με το 50,01% και το όνομα της Τράπεζας αλλάζει από Γενική Τράπεζα της Ελλάδας σε Geniki Bank. Το Σεπτέμβριο του 2005 το ποσοστό αυξήθηκε σε 52,32%. Στις 14 Δεκεμβρίου 2012 η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι ολοκλήρωσε τις συνομιλίες με την Société Générale για την εξαγορά του πλειοψηφικού πακέτου μετοχών της Γενικής Τράπεζας. Έτσι η Γενική Τράπεζα έγινε μέλος του ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς.

Το προσωπικό του ομίλου στις 31.12.2011 ανερχόταν σε 1.565 εργαζόμενους, ενώ αντίστοιχα στις 31.12.2010 ανερχόταν σε 1.765 άτομα, εκ των οποίων το μεγαλύτερο ποσοστό >95% αφορά το προσωπικό της Τράπεζας. Τέλος, διαθέτε 80

υποκαταστήματα στην Ελλάδα.

Συγκεντρωτικά, τα πρόσφατα βασικά στοιχεία των ελληνικών τραπεζών του δείγματος φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

	NbG	Eurobank	Alpha	Piraeus
Ενεργητικό	115464	75518	72936	89290
Καθαρά Κέρδη μετά φόρων	106	-1196	-330	-1972
Καταθέσεις	64929	40878	42901	54733
Χορηγήσεις μετά από προβλέψεις	68109	42133	49557	57143
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	10466	6304	7707	7322
Αρ εργαζομένων	34129	18184	15193	22372

Πίνακας 4. Στοιχεία ισολογισμού & αποτελεσμάτων τραπεζικών ομίλων έτους 2014
(Πηγή: Ελληνική Ένωση Τραπεζών)

Intesa Sanpaolo

Το 1997, η Banco Ambrosiano Veneto SpA πραγματοποίησε μια συμμαχία με την Cassa di Risparmio delle Province Lombarde SpA - Cariplo και σχηματίστηκε η Banca Intesa SpA το 1998. Το 2000, απορρόφησε τις Banco Ambrosiano Veneto SpA, Mediocredito Lombardo SpA και Cassa di Risparmio delle Province Lombarde SpA - Cariplo. Την 1η Μαΐου του 2001, απορρόφησε την Banca Commerciale Italiana SpA, COMIT και άλλαξε το όνομά της σε IntesaBci SpA. Στις 2 Ιανουαρίου, το 2003, άλλαξε το όνομά της σε Banca Intesa SpA. Την 1η Ιανουαρίου του 2007, απορρόφησε τη SANPAOLO IMI και άλλαξε το όνομά της σε Intesa Sanpaolo. Τον Σεπτέμβριο του 2008, απορρόφησε τη Banca Intesa (France) SA. Την 1η Δεκεμβρίου του 2012, η Intesa Sanpaolo Bank απορρόφησε την Banca Infrastrutture Innovazione e Sviluppo SpA (Proforma) και τη Banco Emiliano Romagnolo SpA. Τον Νοέμβριο

του 2014, η Intesa Sanpaolo απορρόφησε τη Banca di Credito Sardo Spa και Cassa di Risparmio di Venezia SpA.

UniCredit SpA

Ιδρύθηκε στις 23 Οκτωβρίου του 1998, μέσω της συγχώνευσης των Credito Italiano και η Unicredito SpA. Στις 5 Οκτώβρη του 1999, UniCredito Italiano SpA απορρόφησε τη Banca Popolare di Rieti SpA. Την 1η Ιανουαρίου, 2000, το τραπεζικό τμήμα της UniCredito Italiano μεταφέρθηκε στην UniCredit Banca. Την 1η Ιουλίου 2002, η UniCredito Italiano απορρόφησε τις Banca CRT SpA - Banca di Risparmio Cassa di Torino, Cassa di Risparmio di Verona Vicenza Belluno e Ancona Banca SpA, Cassa di Risparmio di Trento e Rovereto SpA CARITRO, Cassa di Risparmio di Trieste - Banca SpA, Cassamarca, Cassa di Risparmio della Marca Trivigiana SPA και Rolo Banca 1473 SpA με τη μεταφορά του συνόλου του ενεργητικού και παθητικού αυτών των τραπεζών στην UniCredit Banca. Στις 31 Δεκεμβρίου 2002 απορρόφησε την ON Banca SpA. Την 1η Ιουλίου του 2005, απορρόφησε την Banca dell'Umbria 1462 SpA και την Cassa Risparmio Carpi SpA. Την 1η Οκτωβρίου του 2007, η UniCredito Italiano SpA απορρόφησε την Capitalia SpA. Τον Ιανουάριο του 2008, άλλαξε το όνομά της σε UniCredit SpA. Τον Μάρτιο του 2008, απορρόφησε την UniCredit Banca Mobiliare SpA. Τον Οκτώβριο του 2008, απορρόφησε τις Banco di Sicilia SpA - BDS, UniCredit Banca di Roma SpA (παλιά) και Bipop- Carire SpA. Τον Νοέμβριο του 2010, απορρόφησε τις UniCredit Banca, UniCredit Banca di Roma SpA, της UniCredit Corporate Banking SpA, UniCredit Οικογένεια Χρηματοδότηση Τράπεζας UniCredit SpA και Private Banking SpA.

Banca Monte dei Paschi di Siena SpA-Gruppo Monte dei Paschi di Siena

Ιδρύθηκε το 1472 ως Monte dei Paschi di Siena. Στις 23 του Αυγούστου 1995 άλλαξε

το όνομά της σε Banca Monte dei Paschi di Siena SpA. Το 1996, απορρόφησε τη Banco Valdostano A Berard & ΣΙΑ SpA. Στις 19 Δεκεμβρίου, 2002, απορρόφησε την Banca SpA 121. Στις 30 Μάρτη, 2003, απορρόφησε την Banca Toscana SpA και την Banca Agricola Mantovana SpA (παλαιά). Τον Μάιο του 2004, η Banca Monte dei Paschi di Siena SpA απορρόφησε τη Banca Γ Steinhauslin & C. SpA και τον Σεπτέμβριο του 2008, απορρόφησε την Banca Agricola Mantovana SpA. Τον Μάρτιο του 2009, απορρόφησε την Banca Toscana SpA και τον Φεβρουάριο του 2008 τη Banca Antonveneta SpA. Τον Απρίλιο του 2010 συνέχισε με την MPS Banca Personale SpA και το Μάιο του 2013 απορρόφησε τη MPS Gestione Crediti Banca SpA.

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA

Η Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1988 μετά τη συγχώνευση της Banco de Bilbao και Banco de Vizcaya SA. Το 1994, απέκτησε τη Banco Meridional AE, ενώ, την 1 Ιανουαρίου του 2000 απορρόφησε την Argentaria, Caja Postal y Banco Hipotecario SA και άλλαξε το όνομά της σε Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA. Στις 22 Μαρτίου 2000 απορρόφησε τη Banco del Comercio SA και Banco de Negocios Argentaria. Την 17η Απριλίου του 2000 απορρόφησε την Banca Catalana SA και Banco de Alicante και στις 17 Ιουνίου 2009, απορρόφησε τη Banco de Crédito Local de España.

Banco de Sabadell SA

Ιδρύθηκε στις 31 Δεκεμβρίου 1881. Στις 8 Ιουνίου 2001, η Banco de Sabadell SA απέκτησε τη Solbank SBD AE ενώ το Σεπτέμβριο του 2002, απορρόφησε τη Banco Herrero AE. Τον Απρίλιο του 2003, απορροφήθηκε τη Banco de Asturias SA και τον Δεκέμβριο του 2004 τη Banco Atlantico SA. Τα επόμενα χρόνια συνέχισε τις

εξαγορές με την Banco Urquijo S τον Δεκέμβριο του 2006 και τις Banco Guipuzcoano SA και Banco Sabadell Urquijo Banca Privada AE τον Ιούνιο του 2012. Στις 21 Δεκεμβρίου του 2012, η Banco de Sabadell SA απορρόφησε τη Banco CAM και την Sabadell Solbank SAU και Banco Gallego, SA τον Νοέμβριο του 2013.

Banco Espanol de Crédito SA, BANESTO

Η Banco Espanol de Crédito SA, BANESTO ιδρύθηκε το 1902. Στις 30 Ιουνίου 2003, απορρόφησε την Banco del Desarrollo Economico Espanol, SA- Bandesco και συνέχισε τον Ιανουάριο του 2004 με την εξαγορά της Banco de Vitoria AE. Τον Μάιο του 2013, ισπανικά Τράπεζα Πίστεως Α.Ε. απορροφήθηκε μετά από συγχώνευση με την Banco Santander SA.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται τα πιο χρήσιμα στοιχεία των ιταλικών και ισπανικών τραπεζών σύμφωνα με τους ισολογισμούς τους 31/12/2014.

	Ιταλικές Τράπεζες			Ισπανικές Τράπεζες		
(mil EUR)	Intesa	Unicredit	MPSCI	BBVA	SABADCI	BANESTI
Ενεργητικό	646,427	844,217	183,444	631,942	163,346	102,42
Καθαρό κέρδος	1,31	2,669	-4,621	3,082	377	-960
Market cap. (06/03/2015)	46,904.4	35,482.0	3,018.7	56,198.6	9,800.6	2,410.7
Αρ εταιρειών ομίλου	1,076	1,949	324	436	335	-
Αρ μετόχων	111	142	94	194	111	0
Αρ θυγατρικών	534	1,233	160	512	558	2
Είδος	Εμπορική	Εμπορική	Εμπορική	Εμπορική	Εμπορική	Εμπορική
Κατάταξη (Χώρα), 2013	2	1	3	2	7	-
Κατάταξη (Χώρα), rolling	2	1	4	2	7	-
Παγκόσμια Κατάταξη, 2013	37	26	112	45	129	-
Παγκόσμια Κατάταξη, rolling	44	29	133	46	141	-
Αρ εργαζομένων	89486	129021	25961	108770	17529	8745
Αρ υποκα/των	5867	7516	n.a.	7371	2320	1647
Κατάσταση	ενεργή	ενεργή	ενεργή	ενεργή	ενεργή	ανενεργή από 3/5/2013

Πίνακας 551. Στοιχεία ισολογισμού & αποτελεσμάτων ιταλικών και ισπανικών τραπεζικών ομίλων έτους 2014

6.3 Κατάταξη ελληνικών, ιταλικών, ισπανικών τραπεζών με την μέθοδο PROMETHEE II

Αρχικά, υλοποιείται η πολυκριτηριακή ανάλυση των εξής 10 ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών:

Ελληνικές Τράπεζες	Ιταλικές Τράπεζες	Ισπανικές Τράπεζες
National Bank of Greece (NbG)	UniCredit SpA (UniCredit)	Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (BBVA)
Eurobank (Eurobank)	Intesa Sanpaolo (Intesa)	Banco de Sabadell SA (Sabadci)
Alpha Bank (Alpha)	Banca Monte dei Paschi di Siena SpA-Gruppo Monte dei Paschi di Siena (MPSCI)	Banco Espanol de Crédito SA, BANESTO (Banesti)
Piraeus Bank (Piraeus)		

Πίνακας 6 Πρώτο δείγμα εφαρμογής Πολυκρήριας ανάλυσης

Αξιολογώντας 1000 διαφορετικά σενάρια, τα σκορ από την εφαρμογή της μεθόδου και η κατάταξη που προκύπτει παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
NbG	0,0776	0,1321	0,1995	0,1550	0,0878	-0,0604	-0,2914	-0,3352
Eurobank	-0,1436	-0,1602	-0,0784	-0,1229	-0,1120	-0,1863	-0,0773	0,0159
Alpha	-0,1206	-0,0462	0,1218	-0,1098	0,0404	-0,0670	-0,2693	-0,2232
Piraeus	0,0241	0,1103	0,1230	-0,1308	-0,1535	-0,2531	-0,4384	-0,3461
MPSCI	-0,0378	-0,1470	-0,1330	0,0253	-0,1873	0,0500	0,0261	-0,0665
Intesa	0,3468	0,1636	0,2092	0,0939	0,1776	0,2544	0,2686	0,3046
UniCredit	-0,2391	-0,0404	-0,0511	0,0359	-0,1231	-0,0189	0,1695	0,2050
BBVA	0,0621	-0,0429	-0,1040	0,0593	0,0729	0,2074	0,2407	0,2496
Sabadci	-0,0479	-0,1693	-0,1274	-0,1741	0,0395	-0,0686	0,1028	0,0633
Banesti	0,0784	0,2000	-0,1597	0,1682	0,1578	0,1425	0,2688	0,1326

Πίνακας 7 Βαθμολογίες ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
NbG	3	3	2	2	3	6	9	9
Eurobank	9	9	6	8	7	9	7	6
Alpha	8	7	4	7	5	7	8	8

Piraeus	5	4	3	9	9	10	10	10
MPSCI	6	8	9	6	10	4	6	7
Intesa	1	2	1	3	1	1	2	1
UniCredit	10	5	5	5	8	5	4	3
BBVA	4	6	7	4	4	2	3	2
Sabadci	7	10	8	10	6	8	5	5
Banesti	2	1	10	1	2	3	1	4

Πίνακας 8 Κατάταξη ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών

Με μια πρώτη ματιά παρατηρούμε ότι η Intesa είναι η τράπεζα που κατέχει τις περισσότερες φορές την πρώτη θέση στην κατάταξη και η Πειραιώς αυτή με τις πιο πολλές χειρότερες βαθμολογίες.

Πιο αναλυτικά, το 2005 βλέπουμε η πρώτη πεντάδα της κατάταξης να αποτελείται από την ιταλική Intesa που έχει και την πρώτη θέση, δυο ισπανικές στη δεύτερη και τέταρτη θέση και δύο ελληνικές στην τρίτη και πέμπτη θέση. Στην τελευταία θέση βρίσκεται η ιταλική uniCredit, με τις δύο ελληνικές Eurobank και Alpha bank να ακολουθούν στις προτελευταίες θέσεις. Το επόμενο έτος, το σκηνικό δε διαφοροποιείται πολύ, με την Εθνική και τη Eurobank να παραμένουν ακριβώς στις ίδιες θέσεις, τις Alpha, Πειραιώς και Banesti να ανεβαίνουν μια θέση και τη BBVA να πέφτει δύο θέσεις. Έτσι, η ισπανική Bilbao βρίσκεται πρώτη στην βαθμολογία εκτοπίζοντας την Intesa στη δεύτερη θέση, η θνική παραμένει στην τρίτη θέση και η πειραιώς ανεβαίνει στην τέταρτη θέση. Αξιοσημείωτη είναι η άνοδος της UniCredit από την τελευταία στην πέμπτη θέση, γεγονός που οφείλεται στην μεγάλη βελτίωση του δείκτη ρευστότητας χαρής την αύξηση των ρευστών διαθέσιμων στοιχείων του ενεργητικού κατά 2,8 φορές σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Επίσης, η πτώση της Sabadci από την έβδομη στην τελευταία θέση σχετίζεται με την ραγδαία αύξηση των προβλέψεων κατά 1,7 φορές από το 2005. Επιπλέον, η Banca Monte dei Paschi από την έκτη θέση βρίσκεται δυο θέσεις χαμηλότερα το 2006, γεγονός που οφείλεται στη

μείωση των ρευστών διαθεσίμων και την παράλληλη αύξηση των προβλέψεων.

Το 2007 στην πρώτη θέση επιστρέφει η Intesa, την οποία ακολουθεί η Εθνική ανεβαίνοντας ένα σκαλοπάτι σε σχέση με την τρίτη θέση που κατείχε τα δυο προηγούμενα χρόνια χάρη στην αύξηση των ρευστών διαθεσίμων και των καθαρών κερδών. Στην τρίτη και τέταρτη θέση βρίσκονται δύο ελληνικές τράπεζες, η Πειραιώς και η Alpha, ανεβαίνοντας ένα και τρία σκαλοπάτια αντίστοιχα. Η άνοδος της Alpha οφείλεται στη μείωση των προβλέψεων και την παράλληλη αύξηση των κερδών. Πέμπτη παραμένει η ιταλική UniCredit, ενώ έκτη βρίσκεται η Eurobank που βελτιώνεται κατά τρεις θέσεις χάρη στην αύξηση των ρευστών διαθεσίμων και την παράλληλη αύξηση των καταθέσεων. Στην έβδομη και όγδωη θέση βρίσκονται δύο ισπανικές, η BBVA και η Sabadell, αντίστοιχα, ενώ στην ένατη είναι η ιταλική MPSCI. Η BBVA και η MPSCI έχουν πέσει μια θέση, ενώ η Sabadell έχει βελτιωθεί από τη δέκατη που βρισκόταν το 2006 χάρη στη μείωση του δείκτη μη επιτοκιακών εξόδων προς συνολικά έσοδα και τη μείωση των προβλέψεων για πιστωτικό κίνδυνο με την παράλληλη αύξηση των καθαρών κερδών από τόκους. Αξιοσημείωτη μεταβολή στην κατάταξη παρουσιάζει η Banesti, η οποία από την πρώτη θέση της προηγούμενης χρονιάς βρίσκεται στην τελευταία εξαιτίας κυρίως της ραγδαίας μείωσης των καθαρών κερδών της τάξεως του 50% , καθώς και της μείωσης των ρευστών διαθεσίμων και της αύξησης των λειτουργικών εξόδων.

Ακόμα μια ραγδαία αλλαγή παρουσιάζει η Banesti το 2008, όπου σκαρφαλίνει και πάλι στην πρώτη θέση. Αυτή η άνοδος οφείλεται στην αύξηση των ρευστών διαθεσίμων στοιχείων του ενεργητικού και την παράλληλη αύξηση των καταθέσεων καθώς και τη μείωση του δείκτη των προβλέψεων για πιστωτικό κίνδυνο προς καθαρά έσοδα από τόκους. Στη δεύτερη θέση παραμένει η Εθνική, ενώ στην τρίτη βρίσκεται η Intesa. Τέταρτη εμφανίζεται η BBVA παρουσιάζοντας βελτίωση τριών

θέσεων στην κατάταξη, ενώ πέμπτη παραμένει η UniCredit. Ακολουθούν η MPSCI τρία σκαλοπάτια πιο ψηλά από το προηγούμενο έτος, η Alpha στην έβδομη και η Eurobank στην όγδωθε θέση. Οι δυο ελληνικές έχουν κατέβει τρία και δυο θέσεις αντίστοιχα σε σχέση με την προηγούμενη κατάταξη. Αυτό οφείλεται σε τρεις λόγους. Αρχικά, στις υπερδιπλάσιες προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο σε σχέση με το προηγούμενο έτος και τη μικρή αύξηση που παρουσίασε το καθαρό κέρδος από τόκους. Έπιτα, καθοριστικό ρόλο έπαιξε η μείωση των ρευστών διαθεσίμων σχετικά με τη μεγάλη αύξηση των καταθέσεων καθώς και η μείωση των καθαρών κερδών σε σχέση με την αύξηση του ενεργητικού. Τις τελευταίες θέσεις καταλαμβάνουν η Πειραιώς και η Sabadell. Η πτώση της πρώτης από την τρίτη θέση της προηγούμενης χρονιάς οφείλεται στη μείωση του δείκτη ρευστότητας από 29% σε 16% και αύξηση του δείκτη προβλέψεων προς έσοδα από τόκους από 12% σε 31%. Η Sabadell που βρισκόταν το 2007 στην όγδωθε θέση εμφάνισε τη χειρότερη βαθμολογία το 2008, καθώς ο δείκτης ποιότητας χαρτοφυλακίου παρουσίασε αύξηση της τάξης του 178%.

Το 2009 η Intesa ανεβαίνει δυο θέσεις και επιστρέφει στην κορυφή της κατάταξης, εκτοπίζοντας την ισπανική Banesti στη δεύτερη θέση. Ακολουθεί η Εθνική που έχει κατέβει ένα σκαλοπάτι από το προηγούμενο έτος και η BBVA παραμένοντας στην τέταρτη θέση για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά. Έπεται η Alpha έχοντας ανέβει δύο θέσεις παρά την αύξηση δείκτη των προβλέψεων προς κέρδη από τόκους. Η Sabadell και η MPSCI ανταλλάσσουν θέσεις με την πρώτη να βρίσκεται στην έκτη θέση και τη δεύτερη να είναι τελευταία. Η πρώτη μεταβολή μπορεί να διακιολογηθεί από τη μείωση του δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου εξαιτίας της μείωσης 60% των προβλέψεων και παράλληλης αύξησης του κέρδους από τόκους κατά 10%. Η Monte dei Paschi έχει το πιο χαμηλό σκορ, γεγονός αναμενόμενο από τη χειροτέρευση όλων των δεικτών που έχουν ληφθεί υπόψιν. Έβδομη βρίσκεται η Eurobank, μια θέση

ψηλότερα από το προηγούμενο έτος, ενώ όγδωη είναι η Unicredit, τρεις θέσεις πιο χαμηλά σε σχέση με το 2008, κυρίως λόγω της αξιοσημείωτης αύξησης του δείκτη προβλέψεων προς κέρδη από τόκους κατά 161%. Καμία μεταβολή δεν παρουσιάζει ως προς την ιεραρχία η Πειραιώς που παραμένει ένατη.

Το 2010 βλέπουμε ότι στην πρώτη θέση παραμένει η Intesa. Μια θέση προς τα κάτω μετατοπίζονται η Πειραιώς έχοντας τη χειρότερη βαθμολογία και η Banesto που από δεύτερη βρίσκεται τρίτη στην κατάταξη. Δύο θέσεις πιο χαμηλά σε σχέση με το 2009 εμφανίζονται η Alpha, η Sabadell και η Eurobank στην έβδομη, όγδοη και ένατη θέση αντίστοιχα. Η Εθνική μετακινείται από την τρίτη στην έκτη θέση με την αύξηση του δείκτη των προβλέψεων από 26% στο 33% να ξεχωρίζει. Αντίθετα, η UniCredit μετατοπίζεται τρεις θέσεις πιο ψηλά στην πέμπτη θέση παρά το γεγονός ότι δεν παρουσιάζει αξιοσημείωτες μεταβολές στους δείκτες της. Τέλος, τη πιο εντυπωσιακή αλλαγή για το 2010 παρουσιάζει η Monte dei Paschi, η οποία από την τελευταία θέση της προηγούμενης χρονιάς μεταπηδάει στην τέταρτη. Η βελτίωση της είναι αναμενόμενη καθώς οι περισσότεροι δείκτες βελτιώνονται με το καθαρό κέρδος να υπερτετραπλασιάζεται σε συνδυασμό με μικρότερη αύξηση του ενεργητικού και ο δείκτης ρευστότητας να μεταβάλεται από 21% σε 27%.

Τα δυο τελευταία χρόνια παρατηρούνται μικρότερες ανακατατάξεις. Το 2011, η Intesa μετά από δύο συνεχόμενα έτη στην πρώτη θέση πέφτει στη δεύτερη και τη θέση της παίρνει η Banesto που πριν κατείχε την τρίτη θέση. Ακολουθεί η Bilbao και η UniCredit με την πρώτη να χειροτερεύει και τη δεύτερη να βελτιώνεται κατά μία θέση. Η Sabadell βρίσκεται στη μέση της κατάταξης, σε φανερά καλύτερη θέση από την προηγούμενη όγδωη, χάρη στη συμβολή του δείκτη ρευστότητας. Η τελευταία πεντάδα αποτελείται από τις τέσσερις ελληνικές και την ιταλική Monte dei Paschi στην έκτη θέση. Η τράπεζα Πειραιώς καταλαμβάνει την τελευταία θέση για δεύτερη

συνεχόμενη χρονιά, γεγονός που οφείλεται στους σχετικά πολύ χαμηλούς δείκτες ROA και ρευστότητας. Η Εθνική από έκτη μετατοπίζεται στην προτελευταία θέση εξαιτίας της κατακόρυφης πτώσης του δείκτη απόδοσης του ενεργητικού από 0,3% σε -12% και της αύξησης του δείκτη ποιότητας χαρτοφυλακίου από 33% σε 70%. Στην όγδοη και έβδομη θέση βρίσκονται η Alpha και η Eurobank αντίστοιχα.

Το 2012 οι τρεις τελευταίες τράπεζες παραμένουν οι ίδιες,. Η Eurobank και η Monte dei Paschi ανταλλάσσουν θέσεις και γίνονται έκτη και έβδομη αντίστοιχα. Η πρώτη πεντάδα παραμένει ίδια με μικρές διαφοροποιήσεις στις θέσεις. Πιο συγκεκριμένα, η Intesa επιστρέφει στην πρώτη θέση, ακολουθούν η Bilbao και η Unicredit ανεβαίνοντας μια θέση, η Banesto γίνεται τέταρτη και η Sabadell παραμένει στην Πέμπτη θέση. Η πτώση της Banesto κατά τρεις θέσεις μπορεί να οφείλεται στη μεγάλη μείωση του ROA και παράλληλη επιδείνωση του δείκτη ποιότητας κεφαλαίου.

Συνολικά, παρατηρείται ότι τα περισσότερα χρόνια οι ελληνικές τράπεζες βρίσκονται χαμηλά στη βαθμολογία, με εξαίρεση την Εθνική που τα πρώτα πέντε έτη κυμαινόταν μεταξύ δεύτερης και τρίτης θέσης και από το 2010 ξεκίνησε η καθοδική πιορεία με κορύφωση τα δυο τελευταία έτη να βρίσκεται προτελευταία στην κατάταξη. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Alpha bank τα έτη 2007 και 2009 βρίσκεται στην τέταρτη και πέμπτη θέση, αντίστοιχα, χάρη στον υψηλό ROA και χαμηλό δείκτη προβλέψεων προς κέρδη από τόκους σχετικά με των άλλων τραπεζών. Ακόμη, η Πειραιώς παρά το γεγονός ότι τα έτη 2005-2007 βρίσκεται στην πρώτη πεντάδα της κατάταξης, από το έτος 2008 σταθεροποιείται στις δύο τελευταίες θέσεις.

Οι ιταλικές, εξαίρεση την Intesa που κινείται σταθερά στις πρώτες τρεις θέσεις, την πρώτη πενταετία παρουσιάζουν πιο χαμηλές βαθμολογίες σε σχέση με τα επόμενα έτη. Παρόλ' αυτά, παρουσιάζουν τις λιγότερες αρνητικές βαθμολογίες και είναι σε

πλεονεκτική θέση. Αξιοσημείωτη είναι η πορεία της Monte dei Paschi τα έτη 2008-2010 από την έκτη στη δέκατη και έπειτα στην τέταρτη θέση. Η πτώση το 2009 οφείλεται στην πρωτοφανή μείωση των καθαρών κερδών και κατ' επέκταση του δείκτη αποδοτικότητας ενεργητικού. Αυτό οφείλεται στην οικονομική κρίση, καθώς και η Unicredit παρουσιάζει παρόμοια πτώση το 2009. Η Unicredit, αν και βρίσκεται περίπου στη μέση της κατάταξης τα περισσότερα χρόνια, παρουσιάζει σταθερή βελτίωση την τελευταία διετία. Αξίζει να σημειωθεί ότι τον πρώτο χρόνο είχε πολύ χαμηλά καθαρά κέρδη και ρευστά διαθέσιμα και αυτό δικαιολογεί την τελευταία σειρά της στη βαθμολογία.

Οι ισπανικές τράπεζες παρουσιάζουν πιο χαμηλά σκορ τα έτη 2005-2008, ενώ κινούνται σε καλύτερες τα επόμενα χρόνια. Αξιοσημείωτη είναι η μετάπτωση της Banesto από την πρώτη στην τελευταία θέση το 2007 και τούμπαλιν το επόμενο έτος, ενώ βρίσκεται σταθερά στις πρώτες θέσεις της κατάταξης τα υπόλοιπα χρόνια. Αυτό που μπορεί να εξηγήσει την εναλλαγή αυτή, σε εύρος μόλις δύο ετών, είναι ο διπλασιασμός του δείκτη ROA το 2007 και η επαναφορά του στα κανονικά επίπεδα το επόμενο έτος. Αυτό συνέβη εξαιτίας της πώλησης του μεγαλύτερου μεριδίου της ισπανικής εταιρείας real estate Urbis που κατείχε η τράπεζα, και της απέφερε 1,18 δις ευρώ κέρδος, παράλληλα με την αύξηση των περιθωρίων δανεισμού.

6.4 Κατάταξη ελληνικών τραπεζών με την μέθοδο PROMETHEE II

Η επόμενη εφαρμογή της μεθόδου αφορά στις 11 ελληνικές τράπεζες του δείγματος που φαίνονται στον ακόλουθο πίνακα για τα έτη 2004-2010. Τα αποτελέσματα που ακολουθούν θα μας βοηθήσουν να εστιάσουμε στην κατάσταση του ελληνικού

τραπεζικού συστήματος πριν συμβούν οι συγχωνεύσεις που οδήγησαν στη δραματική μείωση του αριθμού των τραπεζών.

Ελληνικές Τράπεζες			
National	Eurobank	Alpha	Piraeus
Agricultural	Marfin Egnatia	Emporiki	Millenium
Proton	Attica	Geniki	

Πίνακας 9 Δεύτερο δείγμα εφαρμογής Πολυκριτήριας ανάλυσης

Τα σκορ και η κατάταξη που προκύπτουν από την εφαρμογή της μεθόδου είναι τα εξής:

National	-0,09928	Proton	0,433639
Eurobank	0,098262	Alpha	0,144582
Alpha	0,144582	Piraeus	0,14414
Piraeus	0,14414	Eurobank	0,098262
Agricultural	0,069336	Agricultural	0,069336
Marfin Egnatia	-0,089	Marfin Egnatia	-0,089
Emporiki	-0,19052	National	-0,09928
Millenium	-0,16663	Attica	-0,13706
Proton	0,433639	Millenium	-0,16663
Attica	-0,13706	Emporiki	-0,19052
General	-0,20746	General	-0,20746

Πίνακας 10 Βαθμολογία και κατάταξη ελληνικών τραπεζών

Παρατηρούμε ότι η Proton παίρνει την πρώτη θέση στην κατάταξη, ενώ η Εθνική βρίσκεται στην έβδομη θέση, γεγονός που προκαλεί απορία. Οι Alpha, Πειραιώς και Eurobank καταλαμβάνουν τη δεύτερη, τρίτη και τέταρτη θέση αντίστοιχα, πράγμα που αναμενόταν, καθώς είναι οι τρεις από τις τέσσερις μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες. Ακολουθούν η Αγροτική και η Marfin στην πέμπτη και έκτη θέση αντίστοιχα. Τελευταίες στην κατάταξη είναι η Attica, Millenium, Emporiki και General. Με μια επισκόπηση των δεικτών της, η Proton το 2005 φαίνεται να έχει πολύ μικρές καταθέσεις σε σχέση με τα ρευστά διαθέσιμα της, γεγονός που εκτοξεύει

το δείκτη ρευστότητας σε ασυνήθιστα επίπεδα. Επίσης το ίδιο έτος σε υψηλά επίπεδα σε σχέση με τα υπόλοιπα ιδρύματα βρίσκεται ο δείκτης Return on Assets, εξαιτίας του μειωμένου ενεργητικού της. Ο δείκτης των λειτουργικών εξόδων προς τα λειτουργικά έσοδα της Proton παρουσιάζει τη μέγιστη τιμή όλων των παρατηρήσεων το 2008, λόγω της αξιοσημείωτης μείωσης του παρονομαστή.

Κεφάλαιο 7 – Συμπεράσματα

Η παρούσα διπλωματική εργασία είχε ως αντικείμενο τη σύγκριση της πορείας των 4 μεγάλων ελληνικών τραπεζικών ομίλων με ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα τριών ιταλικών και τριών ισπανικών για την χρονική περίοδο 2005 έως και το 2012 βάσει 5 χρηματοοικονομικών δεικτών, με την εφαρμογή της μεθόδου της PROMETHEE. Επίσης, πραγματοποιήθηκε μια επιπλέον κατάταξη ενός δείγματος 11 ελληνικών τραπεζών για τα έτη 2004-2010, το χρονικό διάστημα δηλαδή πριν αρχίσουν οι συστηματικές συγχωνεύσεις. Για την κατάταξη αυτή χρησιμοποιήθηκαν οι μέσοι όροι των δεικτών όλων των ετών για κάθε τράπεζα, με στόχο να δώσει μια πιο σφαιρική εικόνα για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Στα πλαίσια της σύγκρισης των ελληνικών, ιταλικών και ισπανικών τραπεζών αναλύεται ένα πλήθος χρηματοοικονομικών δεικτών, που θα μας δώσει τη δυνατότητα να επαληθεύσουμε την ορθότητα των αποτελεσμάτων της πολυκριτήριας ανάλυσης.

Παρατηρούμε, αρχικά, ότι οι τράπεζες μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε τρεις κατηγορίες, σύμφωνα με τη σειρά κατάταξής τους από το 2005 έως το 2012.

- Καλές χαρακτηρίζονται η Intesa, η Banesto και η Εθνική, καθώς κατατάσσονται από την 1η έως και την 3η θέση για την πλειοψηφία των χρόνων
- Μέτριες είναι οι ιταλικές Paschi και UniCredit, η ισπανική Bilbao και η ελληνική Alpha, που βρίσκονται μεταξύ της τέταρτης και έβδομης θέσης στην κατάταξη τα περισσότερα χρόνια
- Κακές θεωρούνται η Eurobank, η Πειραιώς και η Sabadell, με κατάταξη από την όγδωη έως τη δέκατη θέση.

Τα παραπάνω αποτελέσματα είναι αναμενόμενα, καθώς και η συνολική μελέτη των δεικτών που προηγήθηκε έδειξε την υπεροχή των ιταλικών τραπεζών σε σχέση με τις ισπανικές και ελληνικές.

Τα αποτελέσματα της κατάταξης του δείγματος των 11 τραπεζών του ελληνικού κλάδου με βάση τους μέσους όρους των δεικτών για το διάστημα λίγων χρόνων πριν και λίγων μετά το ξέσπασμα της χρηματοοικονομικής κρίσης είναι μη αναμενόμενα, καθώς μια μικρή τράπεζα με σοβαρά προβλήματα τα τελευταία έτη βρίσκεται στην πρώτη θέση της κατάταξης. Αυτό, προφανώς, οφείλεται σε κάποιες μεμονωμένες τιμές των επιλεγμένων δεικτών οι οποίες επηρεάζουν το μέσο όρο, αλλά δεν μπορούν να αποτελέσουν απόλυτη ένδειξη υπεροχής.

Σημαντικές προοπτικές για περαιτέρω έρευνα στο χώρο αυτό παρουσιάζει το παραπάνω ερευνητικό πεδίο. Πιθανές μελλοντικές κατευθύνσεις είναι η διεύρυνση των χρηματοοικονομικών κριτηρίων που έχουν χρησιμοποιηθεί και η συγκριτική μελέτη επιπλέον χωρών της Νοτίου Ευρώπης ή της ευρύτερης περιοχής της Ευρωζώνης. Σημαντικό θα ήταν επίσης να συμπεριληφθούν στην έρευνα ποιοτικά κριτήρια που αντανακλούν την ποιότητα της διοίκησης, την οργάνωση, την εξοικείωση στη χρήση νέων τεχνολογιών, κριτήρια τα οποία κατέχουν σημαντικό ρόλο στην αξιολόγηση των επιδόσεων ενός οργανισμού όπως άλλωστε υποστηρίζουν πολλοί χρηματοοικονομικοί ερευνητές (Zorounidis 1987). Ενδιαφέρον θα είχε η ανάλυση και αξιολόγηση των τραπεζικών ιδρυμάτων τα επόμενα έτη από αυτά που μελετήθηκαν στην παρούσα εργασία, ώστε να διαπιστωθεί η μετέπειτα συγκριτική τους πορεία.

Βιβλιογραφία

1. Arestis, P., Chortareas G. and Desli E. (2006), “Financial Development and Productive Efficiency in OECD Countries: An Exploratory Analysis,” Manchester School, University of Manchester, vol. 74(4), pp. 417-440.
2. Arestis, P., G. Chortareas and G. Magonis (2010), “The Growth-Financial Development nexus: A meta-analysis,” Working Paper, Cambridge Centre for Economics and Public Policy.
3. Bagehot, W. (1873), Lombard Street, Homewood, IL : Richard D. Irwin, (1962 Edition). Bernanke, Ben (2004), “The Great Moderation,” Speech at the Meetings of the Eastern Economic Association, Washington, D.C., February 20.
4. Chortareas, G., J. G. Garza-Garcia and C. Girardone (2010), “Financial Deepening and Bank Productivity in Latin America”, forthcoming, European Journal of Finance.
5. Chortareas, G., C. Girardone and A. Ventouri (2009), “Efficiency and Productivity of Greek Banks in the EMU Era,” Applied Financial Economics, vol. 19(16), pp. 1317-1328.
6. Clarida, R., J. Gali and M. Gertler (2000), “Monetary Policy Rules and Macroeconomic Stability: Evidence and Some Theory,” Quarterly Journal of Economics, 115, pp. 147-80.
7. Dolar, V. and C. Meh (2002), “Financial Structure and Economic Growth: A Non-Technical Survey,” Working Paper 02- 24, Bank of Canada.
8. Dynan, K. E., D. W. Elmendorf and D. E. Sichel (2006), “Can Financial

- Innovation Help Explain the Reduced Volatility of Economic Activity,”
Journal of Monetary Economics, 53, 2006, pp. 123-150.
9. Financial Stability Board (2009), “Addressing Financial System Procyclicality: a Possible Framework”, Bank of International Settlements Note for the FSF Working Group on Market and Institutional Resilience, Financial Stability Board website, April.
  10. Fry, M. J. (1993), “Financial Repression and Economic Growth“. The Birmingham Business School, International Finance Group Working Paper (July).
  11. Garganas, N. C. and G. S. Tavlas (2001), “Monetary Regimes and Inflation Performance”. In Greece’s Economic Performance and Prospects, R. C. Bryant, N. C. Garganas and G. S. Tavlas, eds, Bank of Greece and the Brookings Institution, 2001, pp. 43-102.
  12. Goldsmith, R. W. (1969), Financial Structure and Development, New Haven, CT, Yale University Press.
  13. Greenwald, B., J. E. Stiglitz and A. Weiss (1984), “Informational Imperfections in the Capital Market and Macroeconomic Fluctuations,” American Economic Review, vol. 74(2), pp. 194-199.
  14. Greenwood, J. and B. Jovanovic (1990), “Financial Development, Growth and the Distribution of Income,” Journal of Political Economy, 98, pp. 1076-1107.
  15. Hicks, J. (1969), A Theory of Economic History, Oxford: Clarendon Press.
  16. Jenkinson, N., A. Penalver and N. Vause (2008), “Financial Innovation: What Have We Learnt?”, Bank of England Quarterly Bulletin, Q3, pp. 330-338.

17. Jermann, U. J. and V. Quadrini (2006), "Financial Innovations and Macroeconomic Volatility," CEPR Discussion Paper, No. 5727.
18. Justiniano, A. and G. E. Primiceri (2008), "The Time-Varying Volatility of Macroeconomic Fluctuations," *American Economic Review*, vol. 98(3), pp. 604-41.
19. International Monetary Fund (1998), *World Economic Outlook*, Washington D.C., IMF.
20. Kahn, J. A., M., McConnell, G. Perez-Quiros (2002), "On the Causes of the Increased Stability of the U.S. Economy," *Federal Reserve Bank of New York, Economic Policy Review*, 8, pp. 183-202.
21. King, M. A. (1994), "Debt Deflation: Theory and Evidence," *European Economic Review*, 38, pp. 419-445.
22. King, R. G. and R. Levine (1993a), "Finance and Growth: Schumpeter Might be Right" *Quarterly Journal of Economics*, 108, pp. 717-38.
23. King, R. G. and R. Levine (1993b), "Finance, Entrepreneurship and Growth: Theory and Evidence," *Journal of Monetary Economics*, 32, pp. 513-42.
24. Koskela, R. L., H. A. Loikkanen and M. Viren (1992), "House Prices, Household Saving and Financial Market Liberalization in Finland," *European Economic Review*, 36, pp. 549-558.
25. Levine, R. (2004), "Finance and Growth: Theory and Evidence", NBER Working Paper, No. 10766, Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.
26. Levine, R., N. Loayza and T. Beck (2000a), "Financial Intermediation and

- Growth: Causality and Causes,” *Journal of Monetary Economics*, 46, pp. 31-77.
27. Levine, R., N. Loayza and T. Beck (2000b), “Finance and the Sources of Growth,” *Journal of Financial Economics*, 58, pp. 261-300.
  28. Lozano-Vivas, A. and J. T. Pastor (2006), “Banking and Economic Activity Performance: An Empirical Study at the Country Level,” *The Manchester School*, 74 (4), pp. 469-482.
  29. Lucas, R. E. (1988), “On the Mechanics of Economic Development”, *Journal of Monetary Economics* 22, pp. 3-42.
  30. McKinnon, R. I. (1973), *Money and Capital Economic Development*, Brookings Institution, Washington DC.
  31. Miles, D. (1992), “Housing Markets, Consumption and Financial Liberalization in the Major European Economies,” *European Economic Review* 36, pp. 1093-1127.
  32. Minsky, H. P. (1982), *Can “It” Happen Again?*, M. E. Sharpe Inc., Armonk, New York.
  33. Pagano, M. (1993), “Financial Markets and Growth: An Overview,” *European Economic Review* 37, pp. 613-622.
  34. Reinhart, C. M. and K. S. Rogoff (2009), “This Time Is Different: Eight Centuries of Financial Folly“, Princeton University Press.
  35. Rioja, F. and N. Valev (2004), “Finance and the Sources of Growth at Various Stages of Economic Development”, *Economic Inquiry* 42(1), pp. 27-40.
  36. Robinson, J. (1952), “The Genikiization of the Geniki Theory”, In: *The Rate*

- of Interest and Other Essays, London: MacMillan.
37. Schumpeter, J. A. (1912), *Theorie der Wirtschaftlichen Entwicklung*, Leipzig: Dunker & Humblot, [The Theory of Economic Development, 1912, translated by R. Opie. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1934].
  38. Shaw, E. S. (1973), *Financial Deepening Economic Development*, Oxford University Press, New York.
  39. Stock, J. H. and M. W. Watson (2002), “Has the Business Cycle Changed and Why?” in Mark Gertler and Kenneth Rogoff, eds, *NBER Macroeconomics Annual 2002*. Cambridge, MA: MIT Press, pp. 159-218.
  40. Agresti, A. M., Baudino, P., & Poloni, P. (2008). *The ECB and IMF Indicators for the MacroPrudential Analysis of the Banking Sector*. European Central Bank.
  41. Beim, D., & Calomiris, C. (2004) *Emerging Financial Markets*. Mc Graw-Hill Irwin.
  42. Mishkin, F. (2009). *The Economics of Money, Banking and Financial Markets* (2nd Edition). Pearson.
  43. Antzoulatos, A. (2011) *Τραπεζική - Τάσεις (Πριν) & Προοπτικές (Μετά την Κρίση)*.
  44. Brans, J. and Vincke, P. (1985). A preference ranking organization method. *Management Science*, 31(6):647{656.
  45. Butler, J., Jia, J., and Dyer, J. (1997). Simulation techniques for the sensitivity analysis of multi-criteria decision models. *European Journal of Operational Research*, 103:531{546.

46. Halkos, G. and Salamouris, D. (2004). Efficiency measurement of Greek commercial banks with the use of financial ratios: A data envelopment analysis
47. approach. *Management Account Research*, 15:201 {224.
48. Ho, C.-T. (2006). Measuring bank operations performance: An approach based on grey relation analysis. *Journal of the Operational Research Society*, 57(4):337 {349.
49. Jia, J., Fischer, G., and Dyer, J. (1981). Attribute weighting methods and decision quality in the presence of response error: A simulation study. *Journal of Behavioral Decision Making*, 11:85 {105.
50. Kao, C. and Liu, S.-T. (2004). Predicting bank performance with financial forecasts: A case of Taiwan commercial banks. *Journal of Banking and Finance*, 28(10):2353 {2368.
51. Kosmidou, K. and Zopounidis, C. (2008). Measurement of bank performance in Greece. *South-Eastern Europe Journal of Economics*, 6(1):79 {95.
52. Mareschal, B. and Brans, J. (1991). BANKADVISER: An industrial evaluation system. *European Journal of Operational Research*, 54:318 {324.
53. Mareschal, B. and Mertens, D. (1992). BANKS: A multicriteria decision support system for financial evaluation in the international banking sector. *Journal of Decision Systems*, 1(2-3):175 {189.
54. Parkan, C. and Liu, M.-L. (1999). Measurement of the performance of an investment bank using the operational competitiveness rating procedure. *Omega*, 27(2):201 {217.

55. Raveh, A. (2000). The greek banking system: Reanalysis of performance. *European Journal of Operational Research*, 120(3):525{534.
56. Sahajwala, R. and Van den Bergh, P. (2006). Supervisory risk assessment and early warning systems. Technical Report 4, Bank of International Settlements, Basel, Switzerland.
57. Spathis, C., Kosmidou, K., and Doumpos, M. (2002). Assessing profitability factors in the greek banking system: A multicriteria approach. *International Transactions in Operational Research*, 9:517{530.
58. Zopounidis, C., Despotis, D., and Stavropoulou, E. (1995). Multiattribute evaluation of Greek banking performance. *Applied Stochastic Models and Data Analysis*, 11(1):97{107.
59. Berger, A., 2003, "The efficiency effects of a single market for financial services in Europe", *European Journal of Operational Research*, 150, 466-481.
60. Brans, J.P. ,1982, *Une ingenierie de la decision, l'elaboration d' instruments d'aide a la decision*. Colloque d'aide a la decision, Universite Laval, Quebec.
61. Brans, J.P., Vincke, Ph., 1985, "A preference Ranking Opranization Method (The Promethee Method for multiple criteria decision-making)", *Management Science*, 31/6, 647-656.
62. Brans, J.P., Vincke, Ph. & Mareschal, B., 1986, "How to select and how to rank projects: The Promethee method", *European Journal of Operational Research*, 24/2, 228-238.
63. Cavallo, L. & Rossi, S., 2001, "Scale and scope economies in the European banking systems", *Journal of Multinational Financial Management*, 11, 515-531.

64. DeYoung, and I. Hasan, 1998, "The Performance of De Novo Commercial Banks: A Profit Efficiency Approach", *Journal of Banking & Finance*, 22, 5, 565-587.
65. Kosmidou, K., Zopounidis, C., 2005, "Evaluating the performance of the Greek banking system", *Operational Research : An International Journal*, 5, 2, 319-326.
66. Lang, G., and P. Welzel, 1996, "Efficiency and Technical Progress in Banking Empirical Results for a Panel of German Cooperative Banks", *Journal of Banking & Finance*, 20, 6, 1003-1023.
67. Miller S., and A. Noulas, 1996, "The Technical Efficiency of Large Banks Production", *Journal of Banking & Finance*, 20, 3, 495-509.
68. Miller S., and A. Noulas, 1997, "Portfolio Mix and Large-Bank Profitability in the USA", *Applied Economics*, 29, 505-512.
69. Murray, J. D. and R. W. White, 1983, "Economies of Scales and Economics of Scope in Multiproduct Financial Institutions: A Study of British Columbia Credit Unions", *Journal of Finance*, 38, 887-902.
70. Sahajwala R., Van den Bergh P., 2000, "Supervisory Risk Assessment and Early Warning Systems", *Basel Committee on Banking Supervision Working papers*, no 4.
71. Petersen, M., Rajan, R., 1995, "The Effects of Credit Market Competition on Lending Relationships", *Quarterly Journal of Economics*, 60, 407-444.
72. Revell, J, 1980, "Costs and Margins in Banking: An International Survey", Paris, OECD.
73. K. Kosmidou , F. Pasiouras, M. Doumpos, C. Zopounidis, 2004, "Foreign

versus domestic banks' performance in the UK: a multicriteria approach",
Computational Management Science